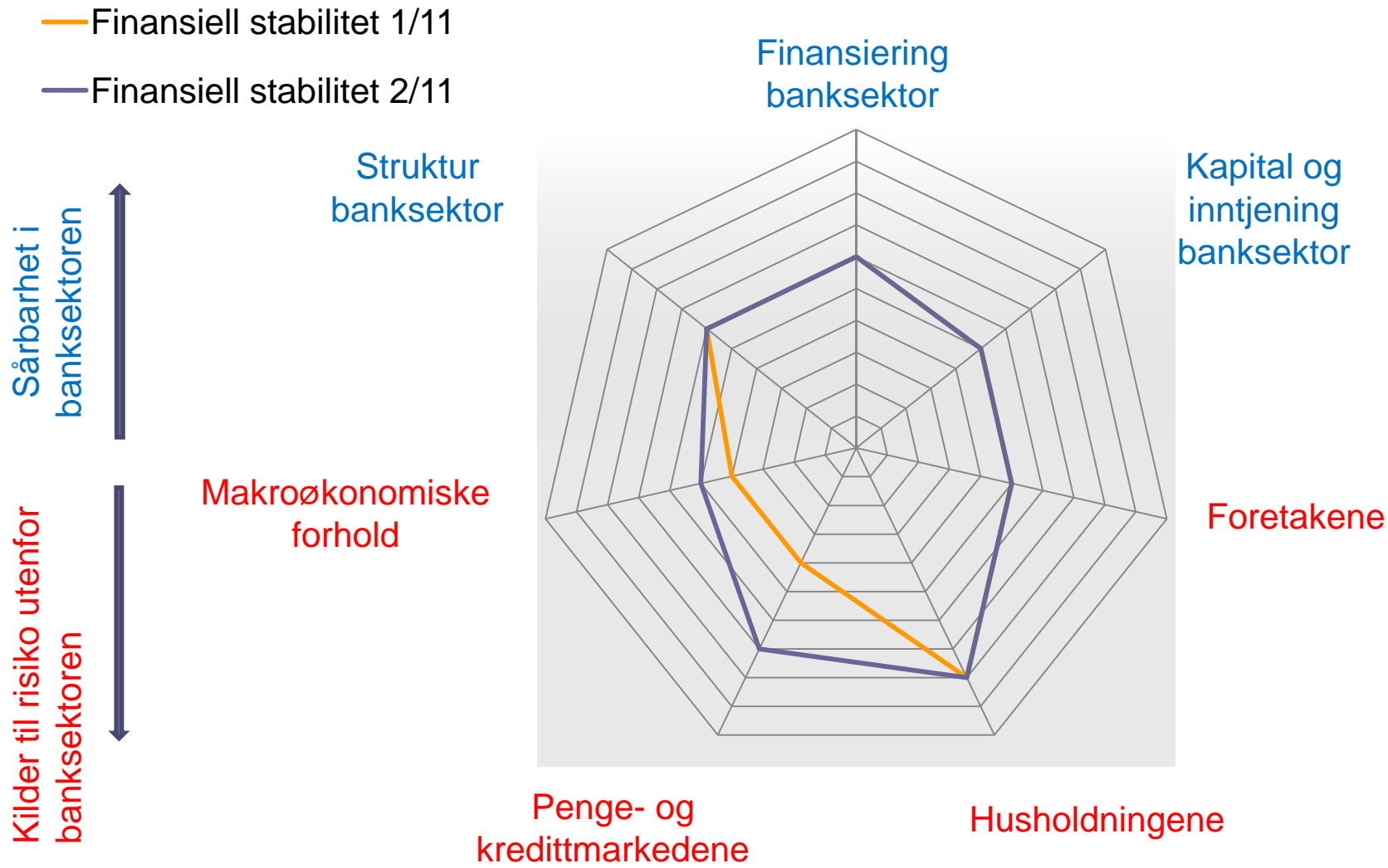

Finansiell stabilitet 2/11

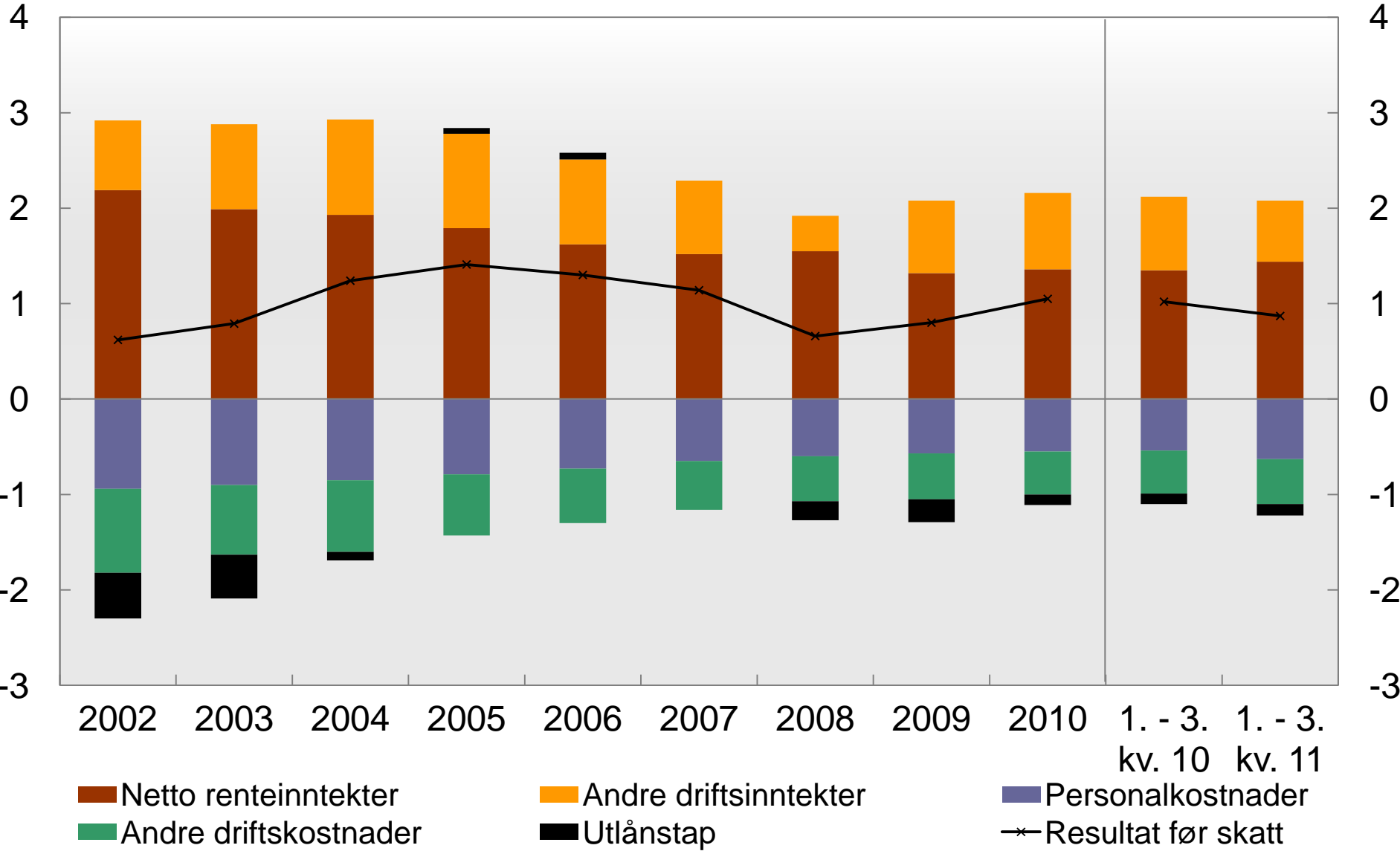
Figurer

Figur 1.1 Sårbarheter i den norske banksektoren og kilder til risiko utenfor banksektoren¹⁾

1) En verdi på 0, dvs. origo, indikerer laveste grad av risiko eller sårbarhet. Tilsvarende indikerer en verdi på 10 høyeste grad av risiko eller sårbarhet

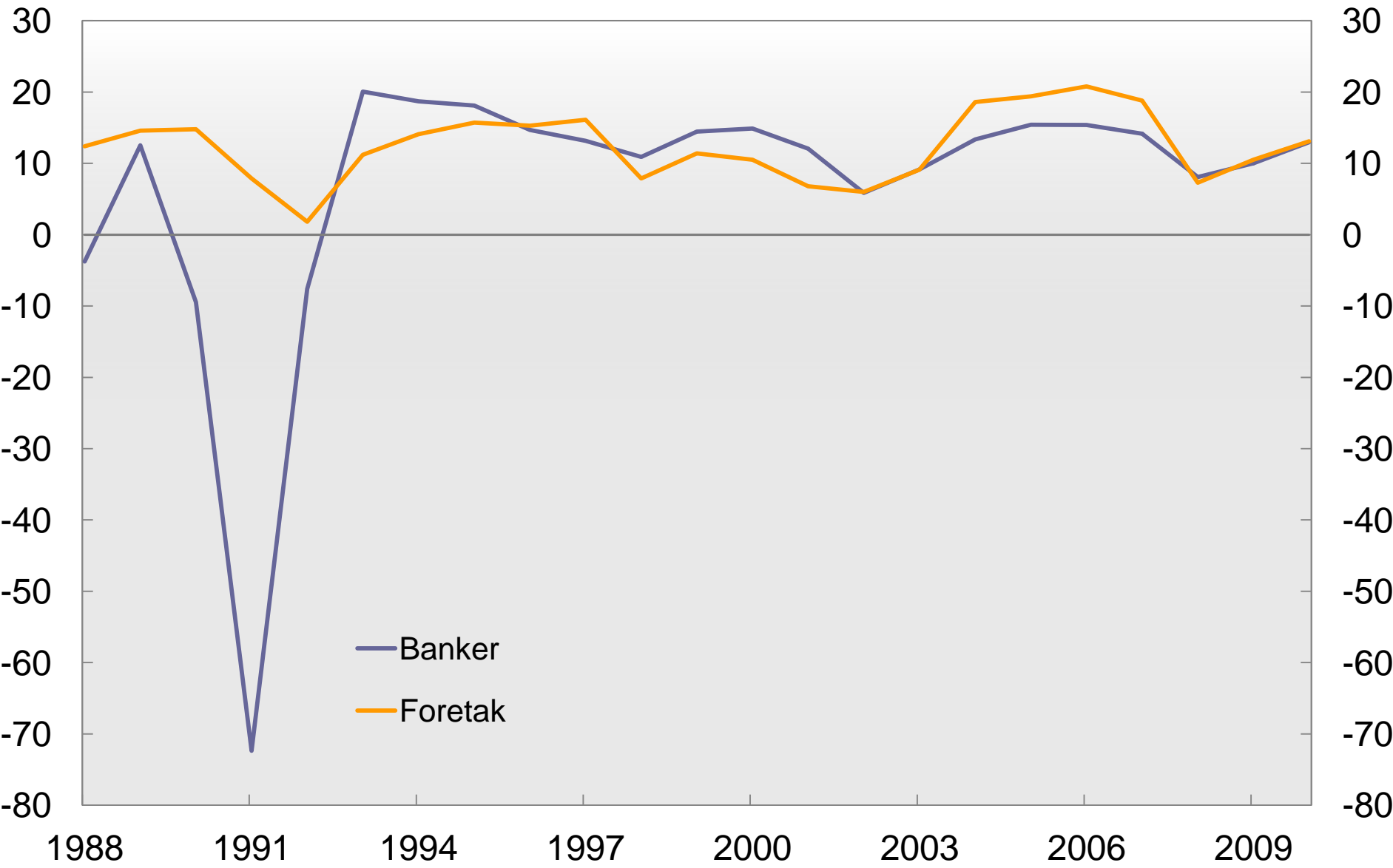
Figur 1.2 Bankenes¹⁾ resultat før skatt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Prosent. Årstall. 2002 – 2010. 1. kv. – 3. kv. 2010 og 2011

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

Kilde: Norges Bank

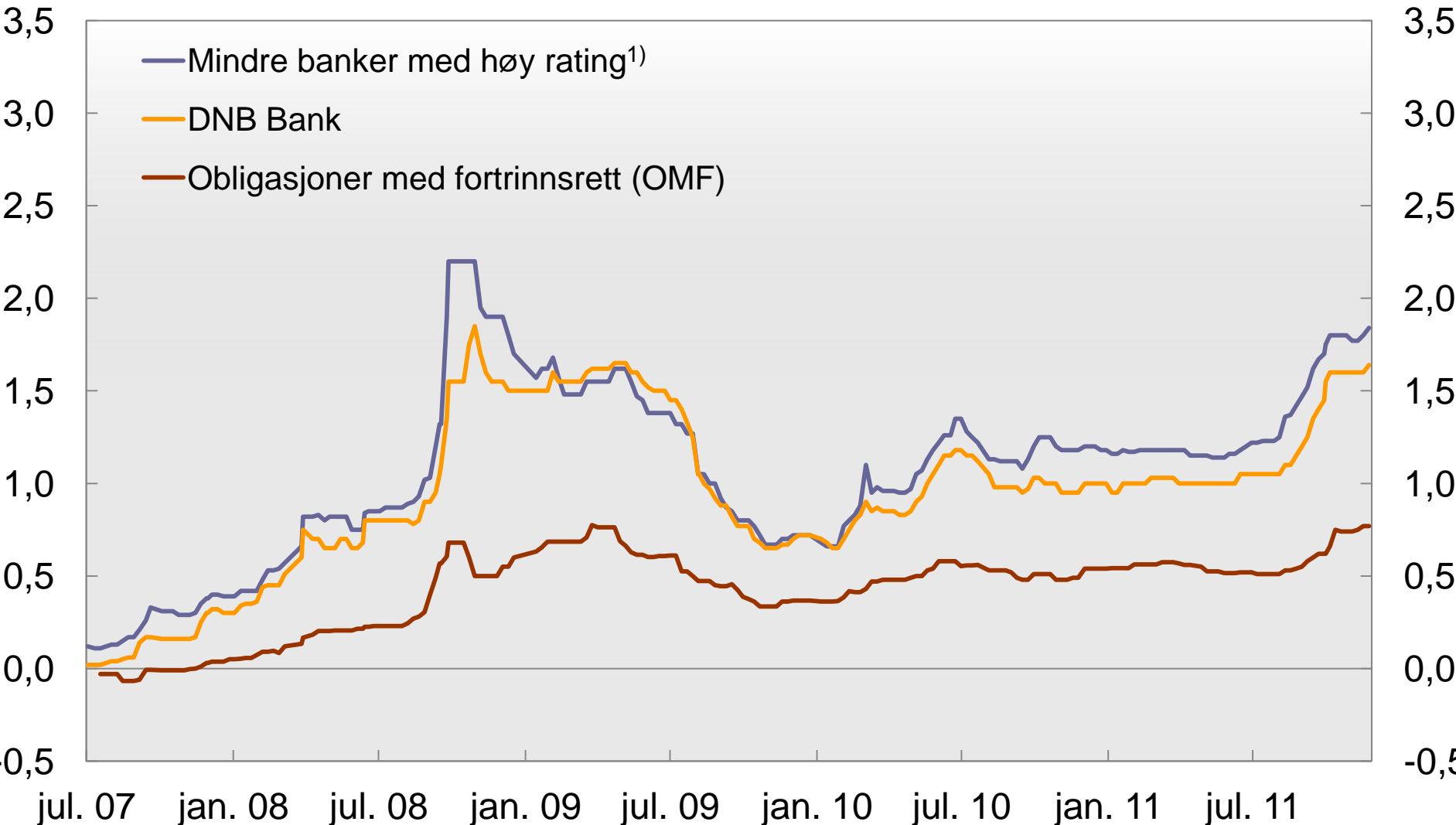
Figur 1.3 Egenkapitalavkastning etter skatt for norske banker ¹⁾ og foretak. Prosent. Årstall. 1988 – 2010

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

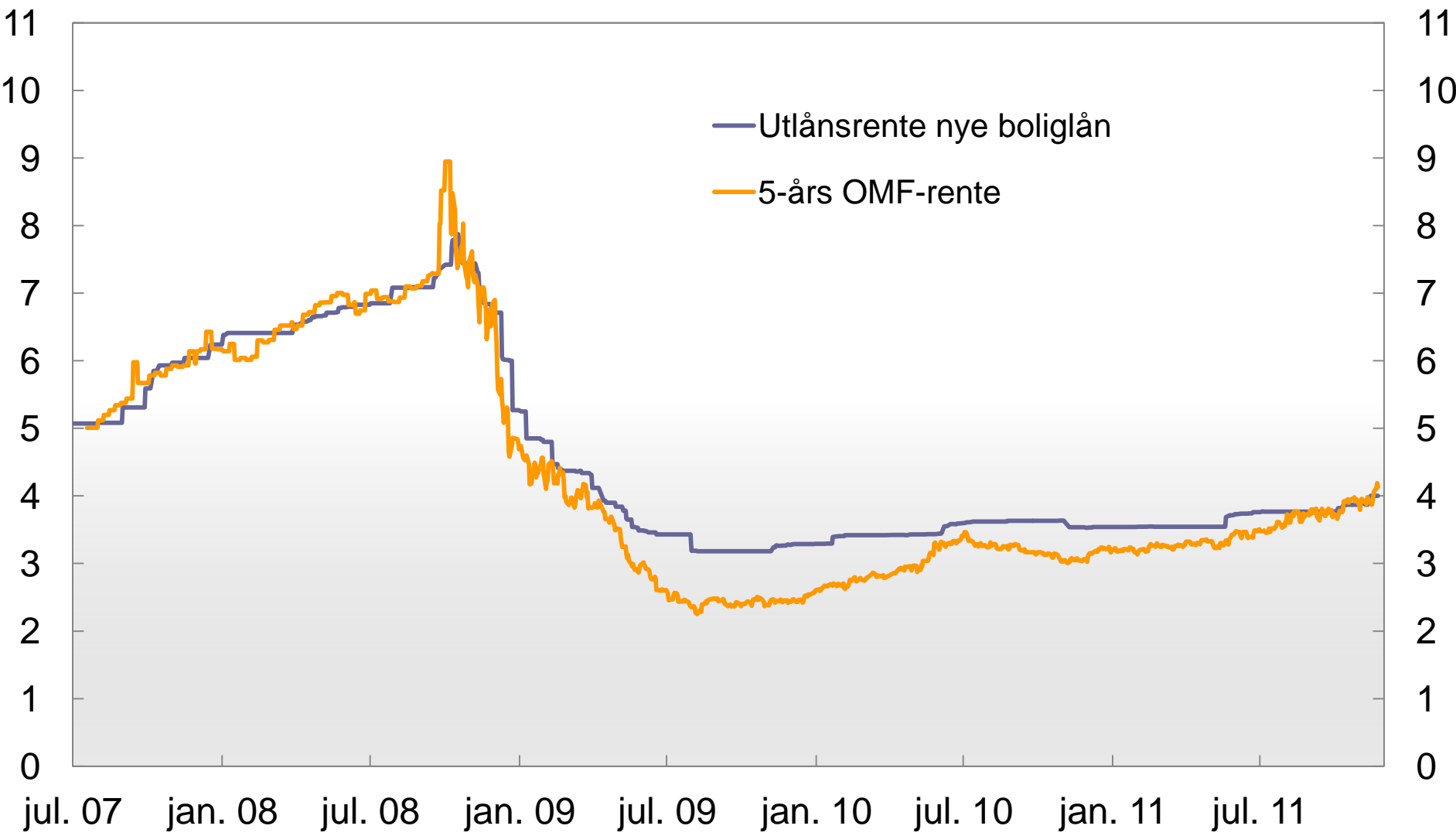
Kilde: Norges Bank

Figur 1.4 Indikative kredittpåslag for 5-årige norske bankobligasjoner og obligasjoner med fortrinnsrett. Differanse mot swaprenter. Prosentenheter. Ukestall. Uke 27 2007 – Uke 47 2011

1) Banker med forvaltningskapital mellom 5 og 15 milliarder NOK og ratet A av DNB Markets
Kilde: DNB Markets

Figur 1.5 5-års OMF-rente¹⁾ og vektet utlånsrente fra bankene på nye boliglån²⁾. Prosent. Dagstall. 2. juli 2007 – 23. november 2011

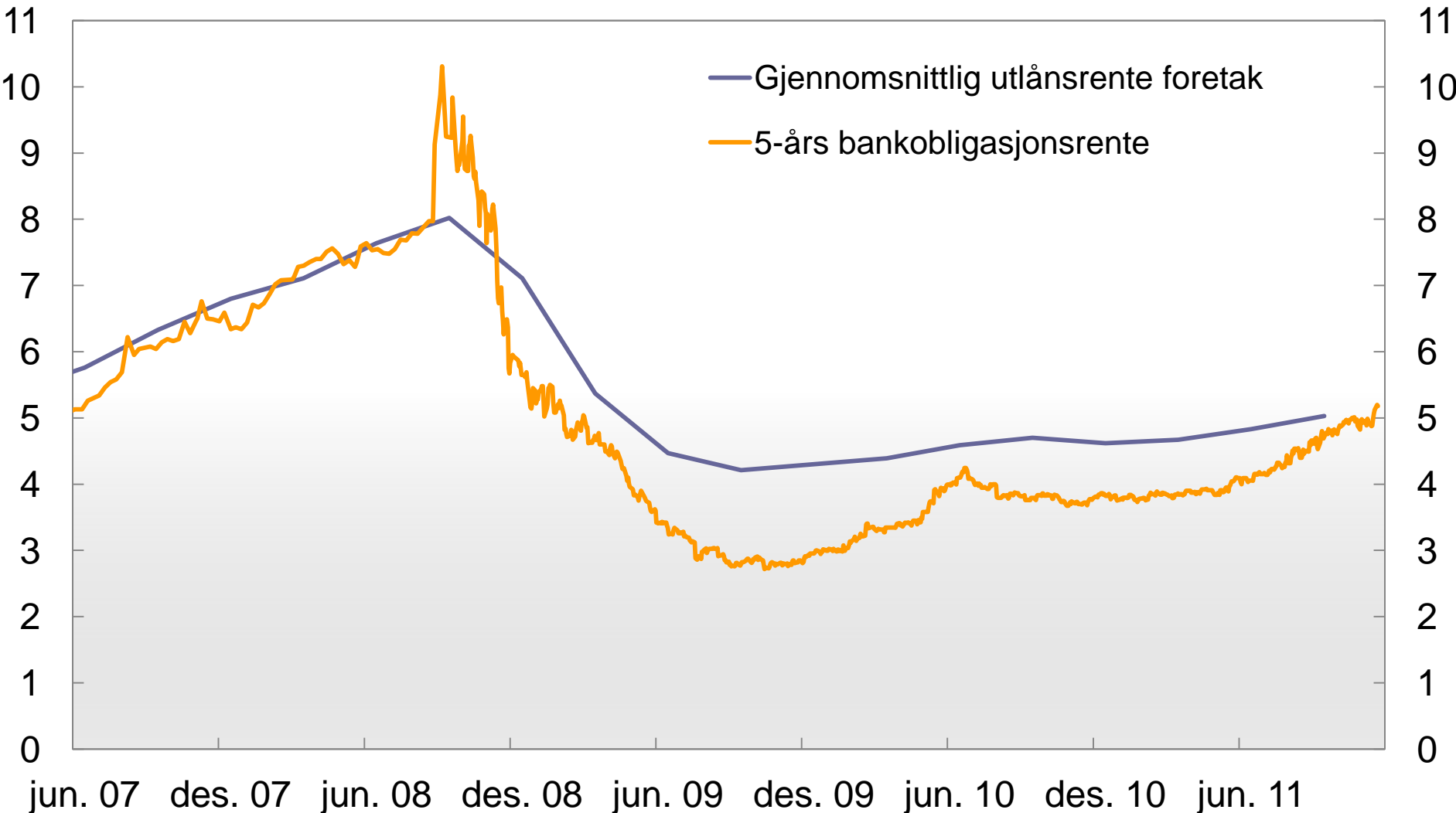

1) Sum av 3-måneders NIBOR og indikative påslag for 5-årige obligasjoner med fortrinnsrett

2) Renter på nye boliglån på 1 million kroner innenfor 60 prosent av kjøpesum med flytende rente

Kilder: Norsk Familieøkonomi AS, DNB Markets og Norges Bank

Figur 1.6 Gjennomsnittlig bankutlånsrente¹⁾ til ikke-finansielle private foretak og 5-års bankobligasjonsrente²⁾. Prosent. Kvartalstall og dagstall. 2. kv. 2007 – 3. kv. 2011 og 1. juli 2007 – 23. november 2011

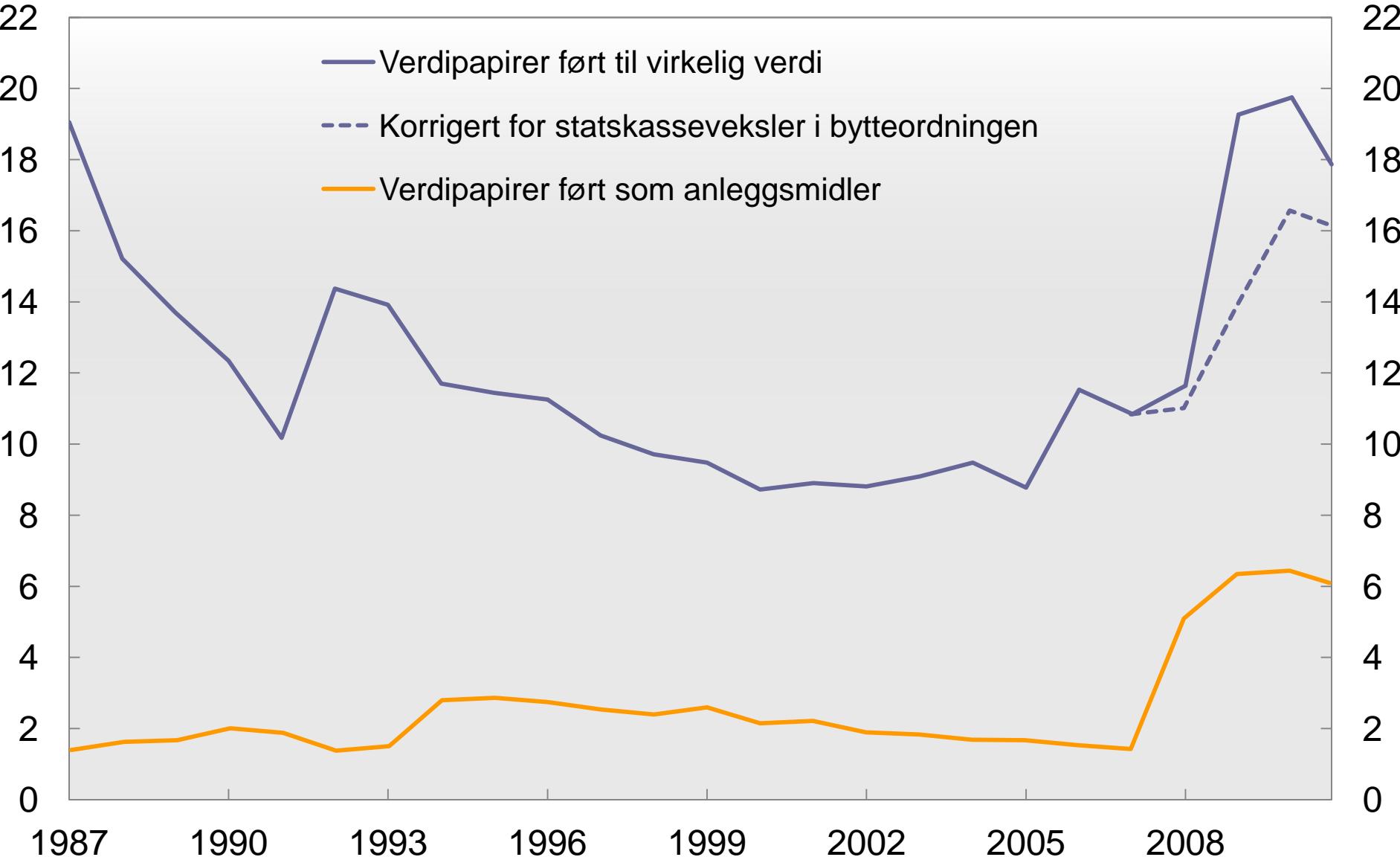

1) Alle banker i Norge

2) Sum av 3-måneders NIBOR og indikative påslag for 5-årige bankobligasjoner

Kilder: Statistisk sentralbyrå, DNB Markets og Norges Bank

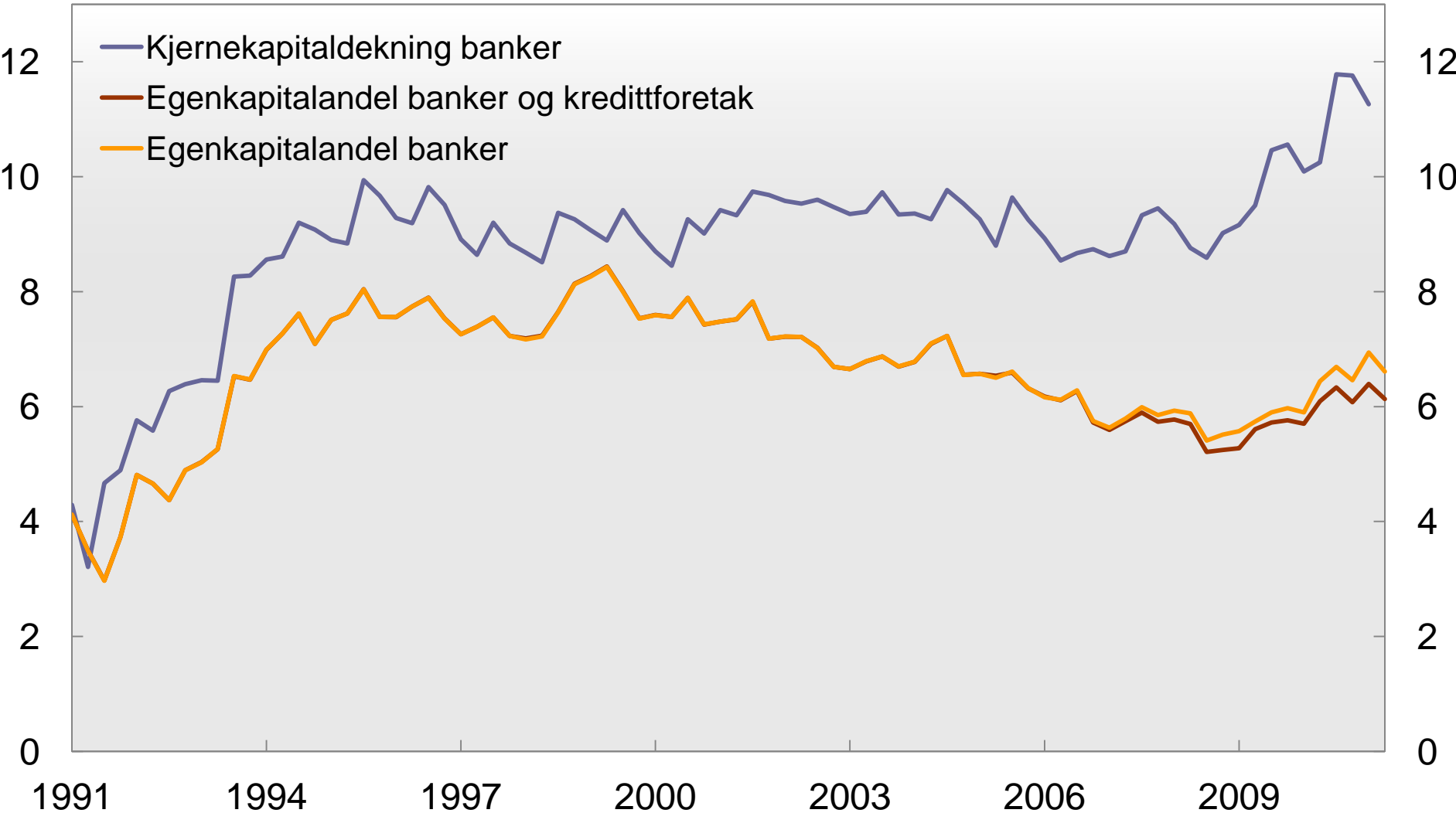
Figur 1.7 Bankenes¹⁾ verdipapirer som andel av forvaltningskapital. Prosent. Årstall. 1987 – 2010 og 3. kv. 2011

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

Kilde: Norges Bank

Figur 1.8 Bankene¹⁾ og OMF-kredittforetakenes²⁾ kjernekapitaldekning og egenkapitalandel. Prosent. Kvartalstall. 2. kv.1991 – 3. kv. 2011³⁾

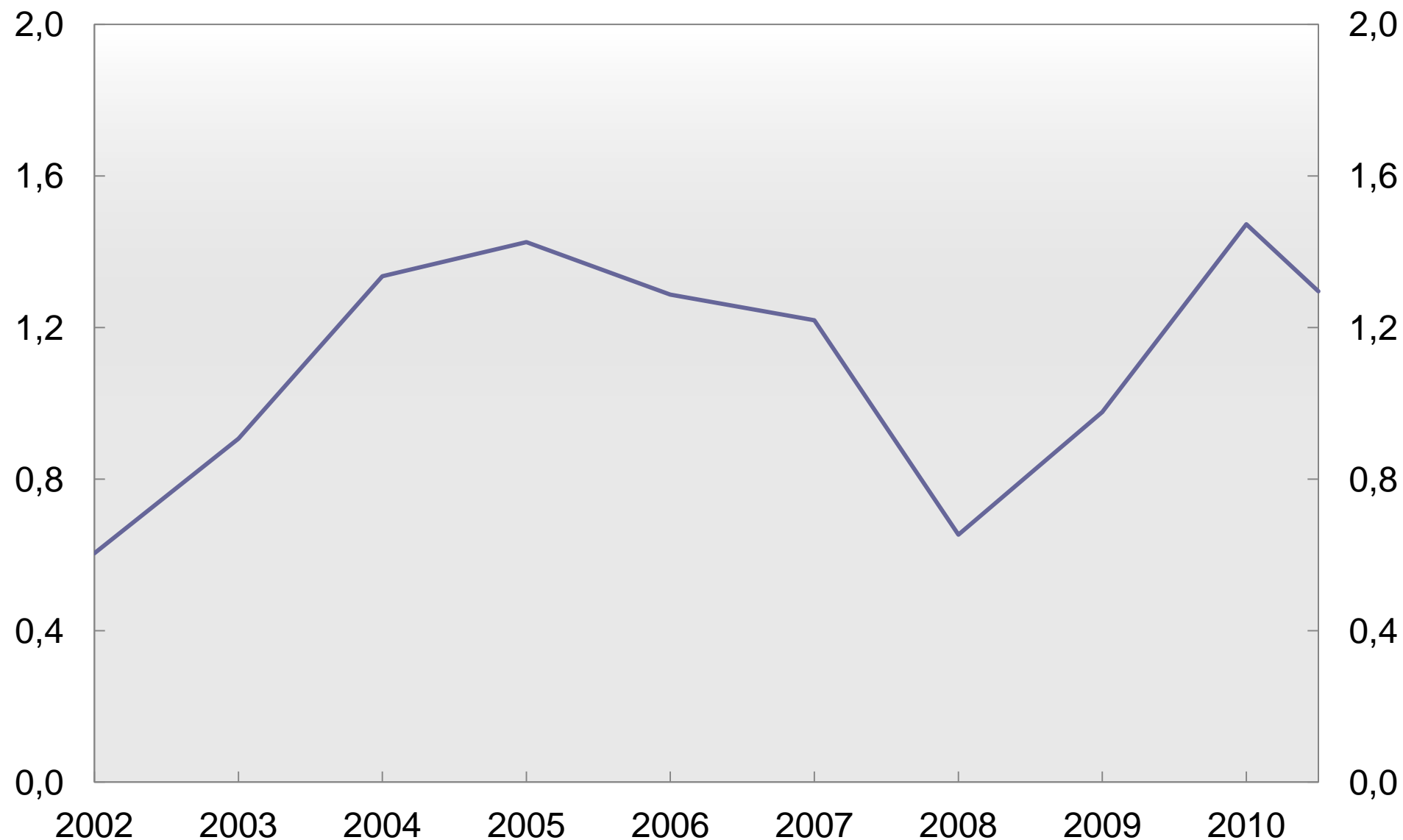
1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

2) Norske OMF-kredittforetak

3) Tall til og med 2. kvartal 2011 for kjernekapitaldekning

Kilder: Finanstilsynet og Norges Bank

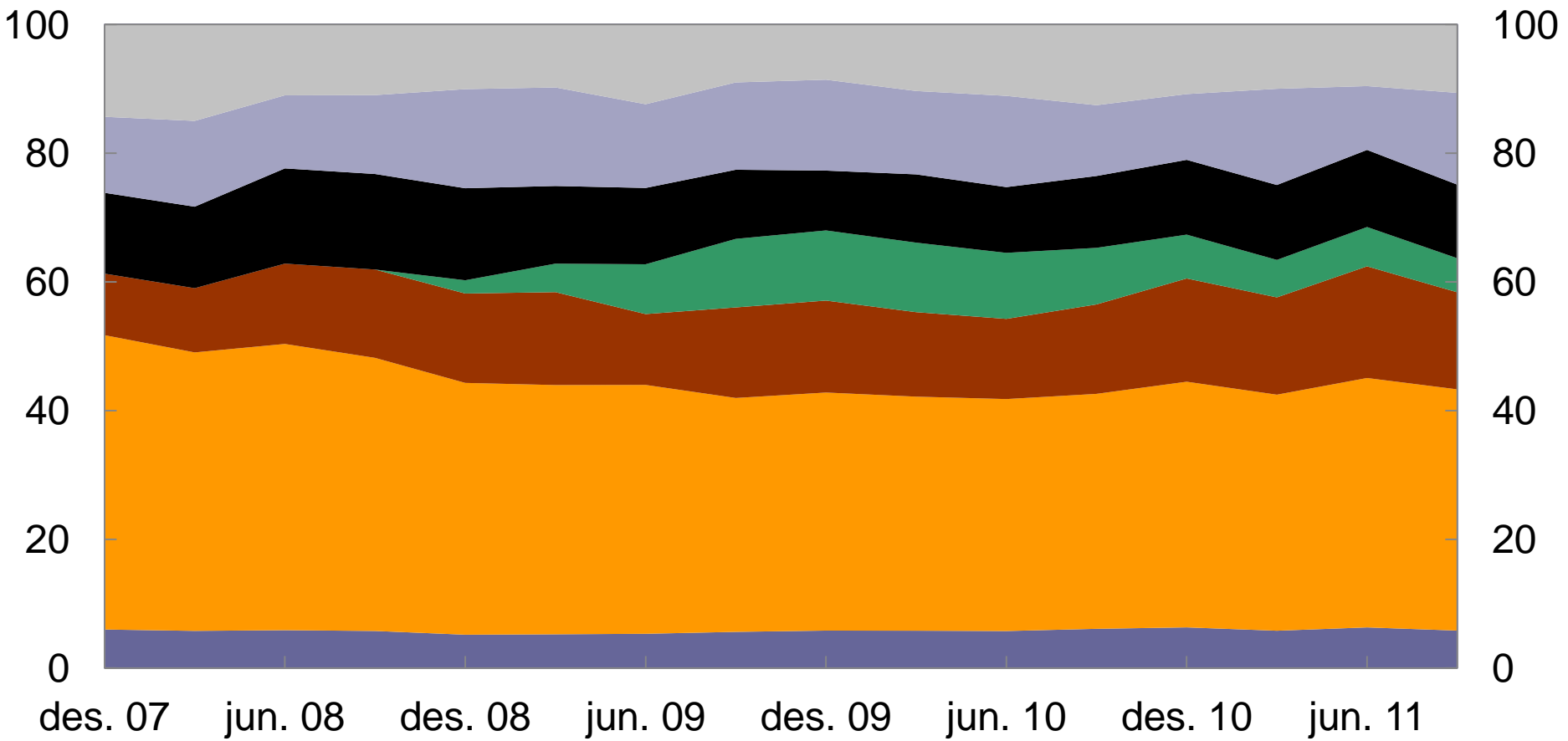
Figur 1.9 Bankenes¹⁾ resultat etter skatt i prosent av beregningsgrunnlag. Sum fire siste kvartaler. Prosent. Årstall 2002 – 2010. Kvartalstall for 2. kv. 2011.

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

Kilde: Norges Bank

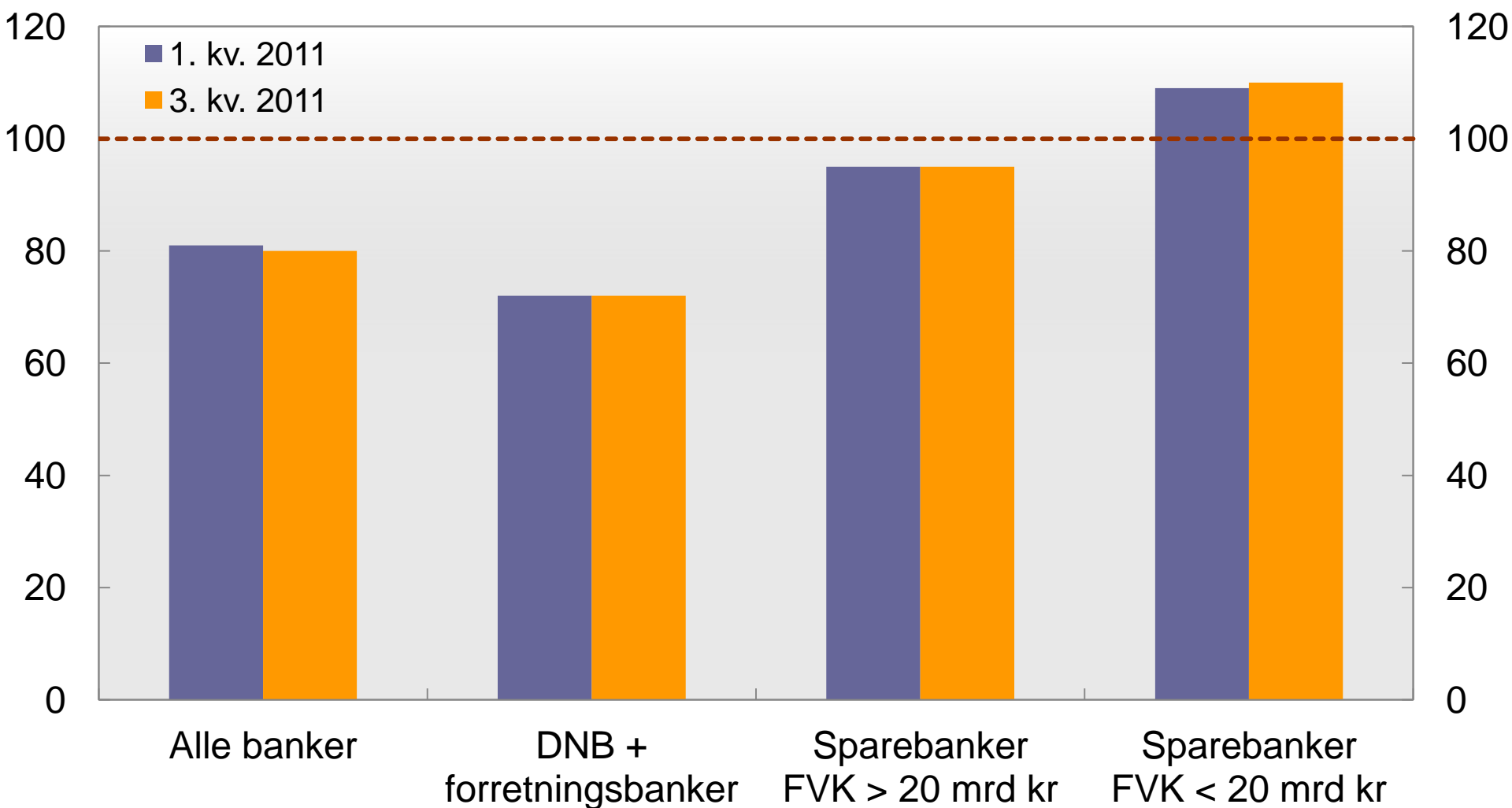
Figur 1.10 Finansiering i prosent av forvaltningskapital. Norskeide banker og OMF-kredittforetak. Kvartalstall. 4. kv. 2007 - 3. kv. 2011

- Egenkapital
- Annen langsiktig gjeld i NOK
- Annen langsiktig gjeld i valuta
- Annen kortsiktig gjeld¹⁾ i NOK
- Innskudd fra kunder
- Bytteordning og F-lån > 1 år
- Annen kortsiktig gjeld¹⁾ i valuta

1) Kortsiktig gjeld har opp til ett års gjenværende løpetid
 Kilde: Norges Bank

Figur 1.11 Bankenes¹⁾ stabile finansiering i prosent av krav til stabil finansiering.²⁾ Vektet gjennomsnitt for gruppen. Per utgangen av kvartalet

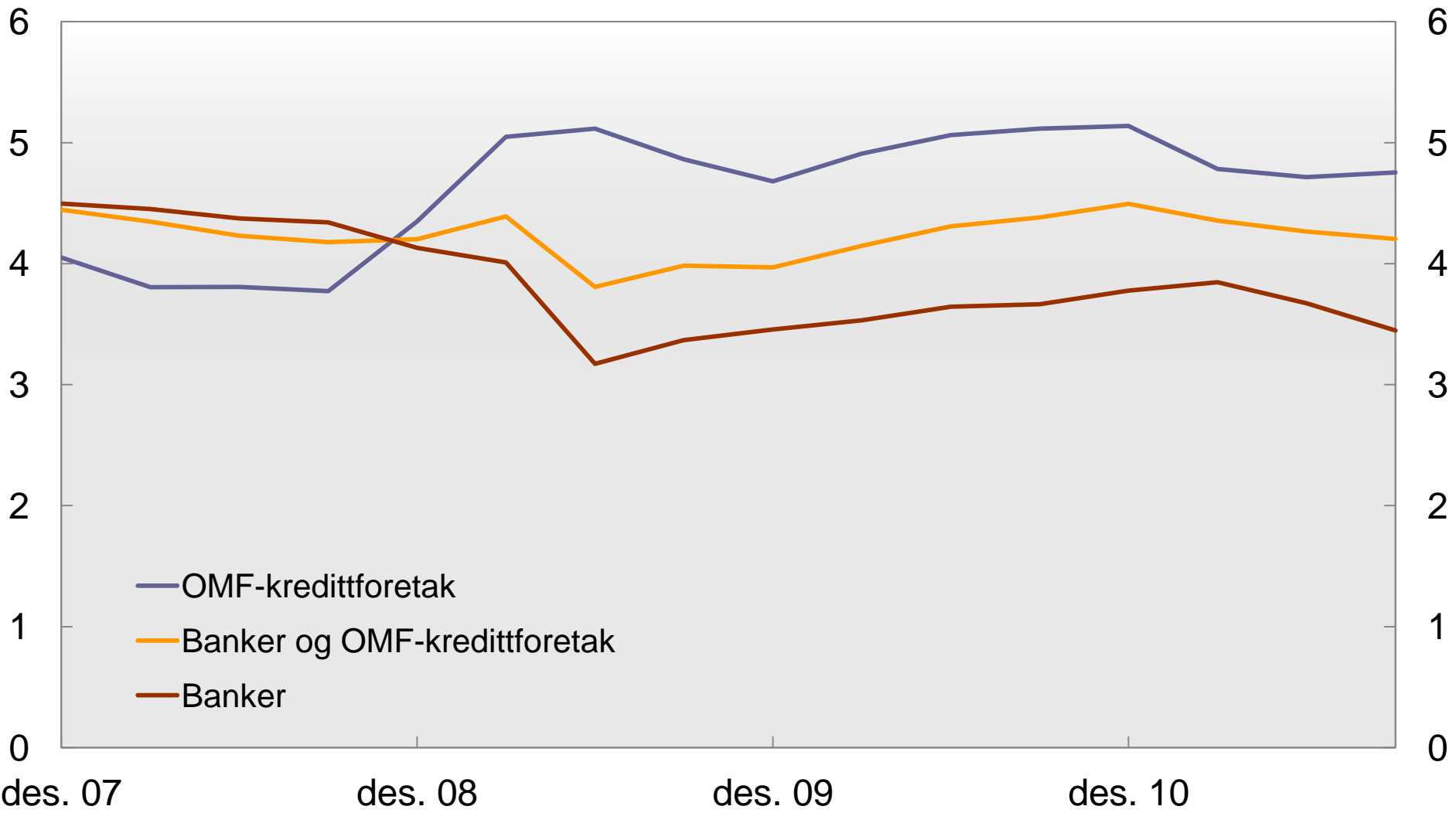
Stiplet linje viser kravet til stabil finansiering (Basel III)

1) Utvalget består av alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

2) Norges Banks estimater

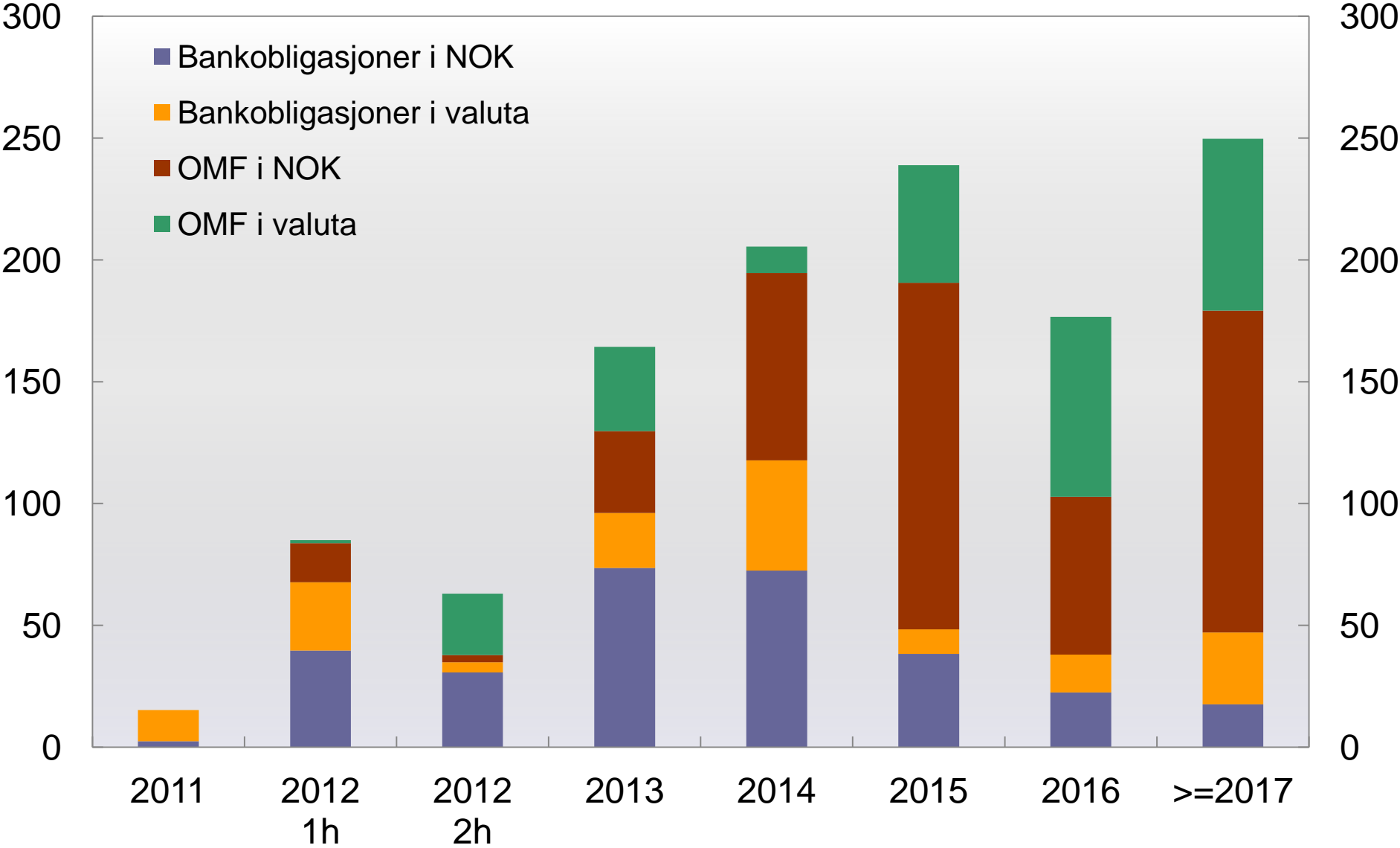
Kilde: Norges Bank

Figur 1.12 Bankene og OMF-kredittforetakenes¹⁾ vektede gjenværende løpetid på brutto markedsfinansiering som forfaller om mer enn ett år. I antall år. Kvartalstall. 4. kv. 2007 – 3. kv. 2011

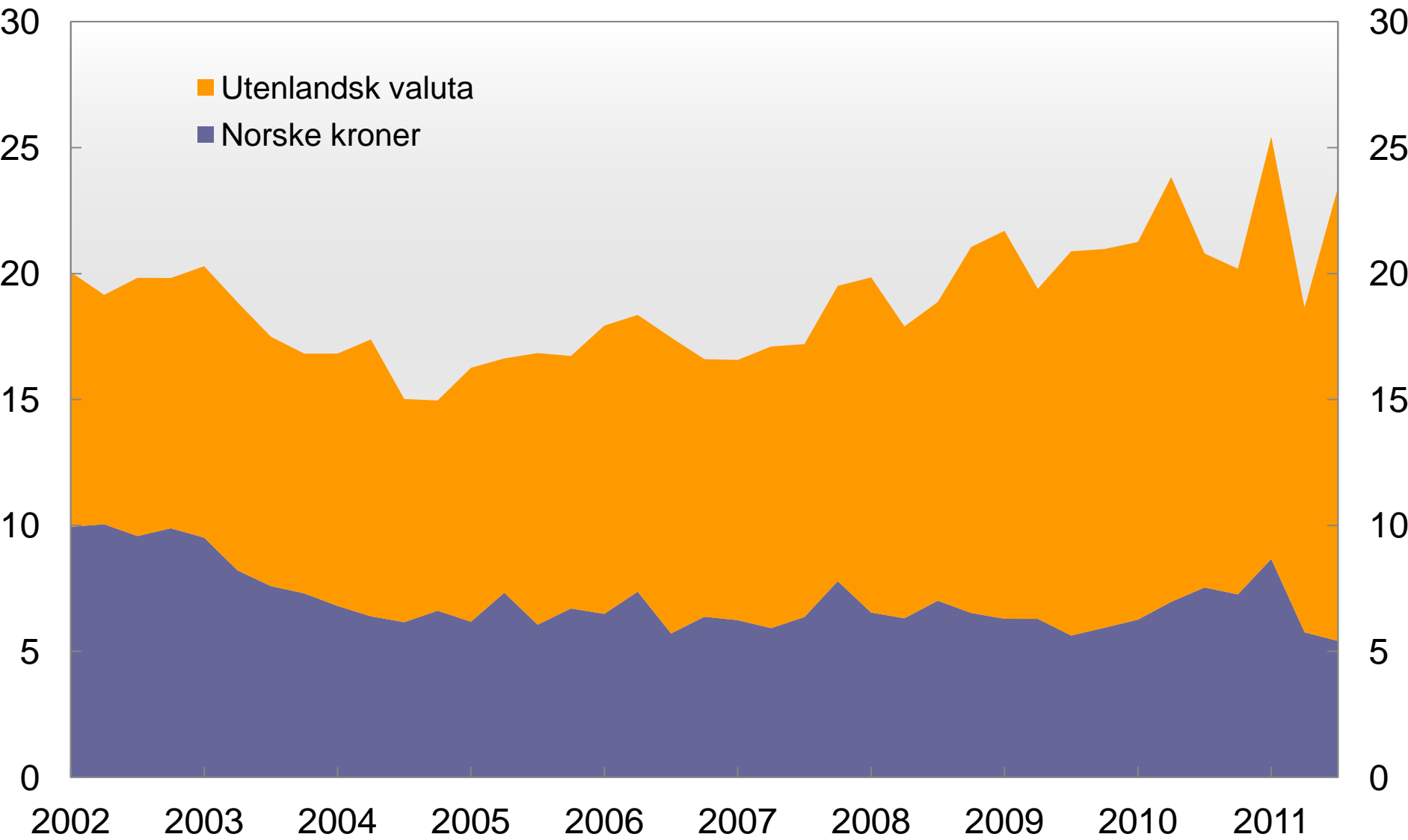
1) Utvalget består av alle banker og OMF-kredittforetak med unntak av utenlandske datterselskaper og filialer i Norge. Brudd i serien i 2. kvartal 2009 som følge av mer spesifiserte intervaller

Figur 1.13 Bankene og OMF-kredittforetakenes senior obligasjonsgjeld fordelt etter forfall i NOK og valuta. Per 23.11.2011. Milliarder kroner

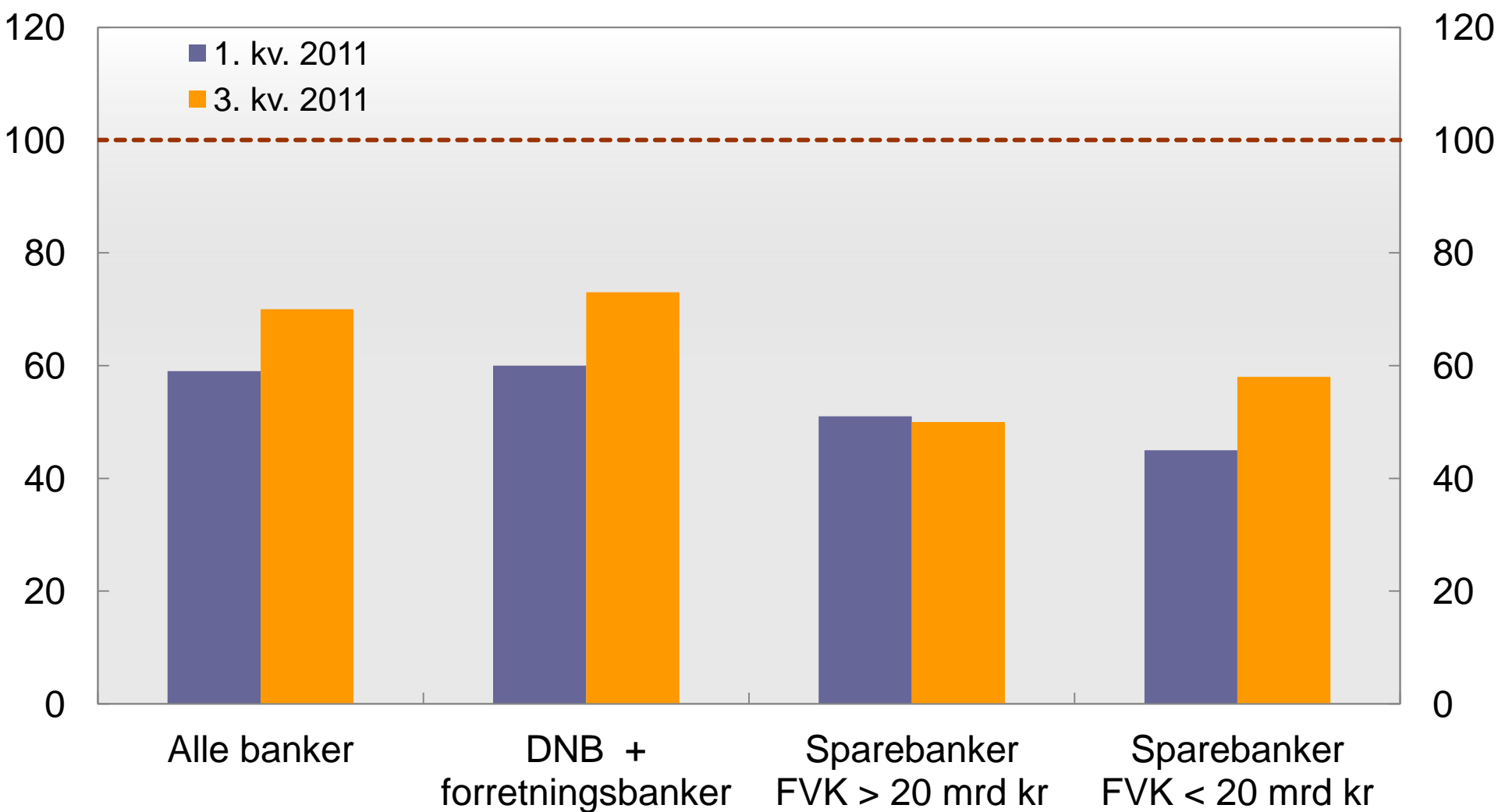
Kilder: Bloomberg og Stamdata

Figur 1.14 Bankenes¹⁾ brutto kortsiktige markedsfinansiering i prosent av forvaltningskapitalen. Prosent. Kvartalstall. 1. kv. 2002 – 3. kv. 2011

1) Utvalget består av alle banker med unntak av utenlandske datterbanker og filialer i Norge
Kilde: Norges Bank

Figur 1.15 Bankenes¹⁾ likvide eiendeler i prosent av krav til likvide eiendeler.²⁾
Vektet gjennomsnitt for gruppen. Per utgangen av kvartalet

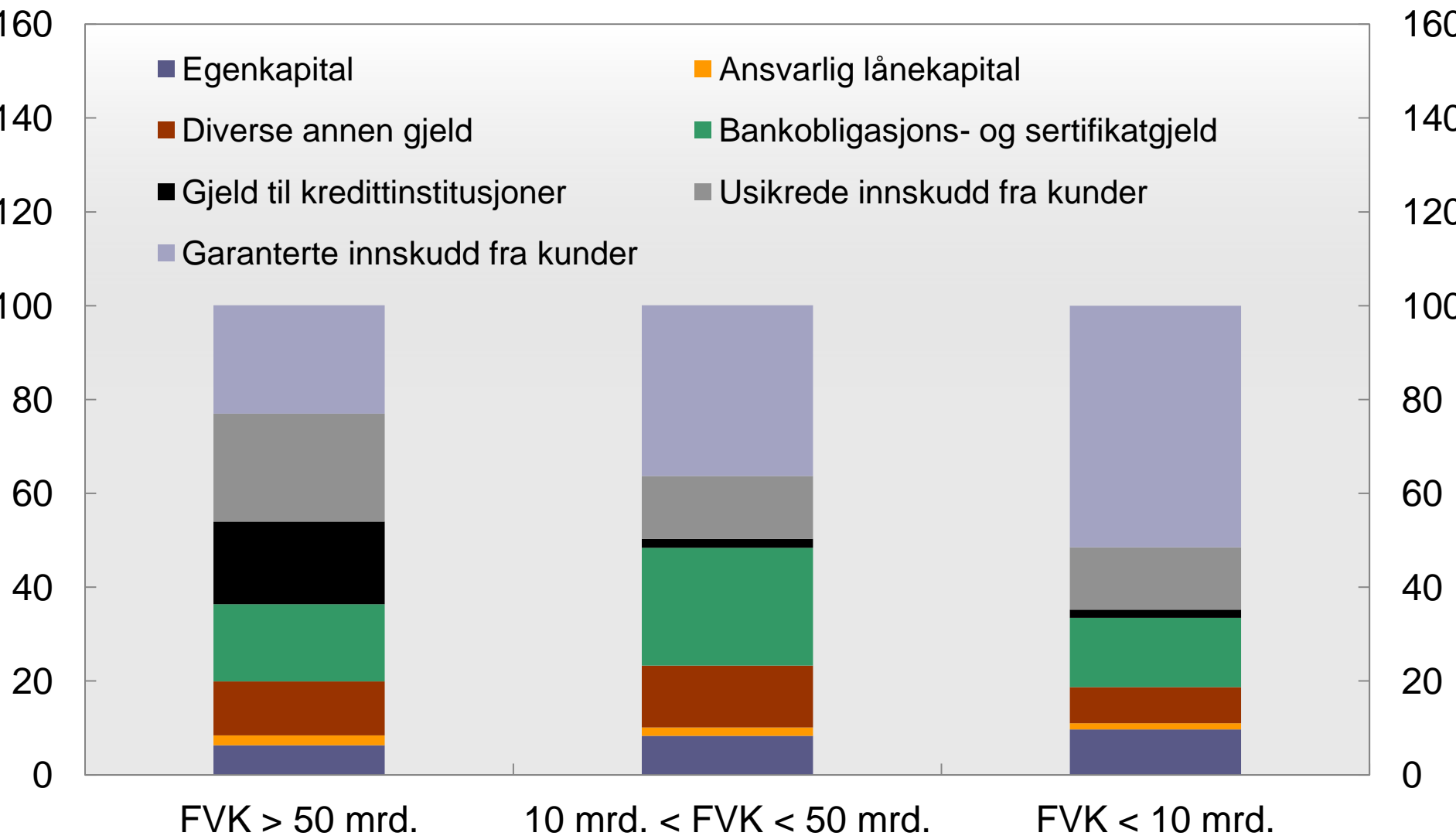
Stiplet linje viser kravet til likvide eiendeler (Basel III)

1) Utvalget består av alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge.

2) Norges Banks estimater

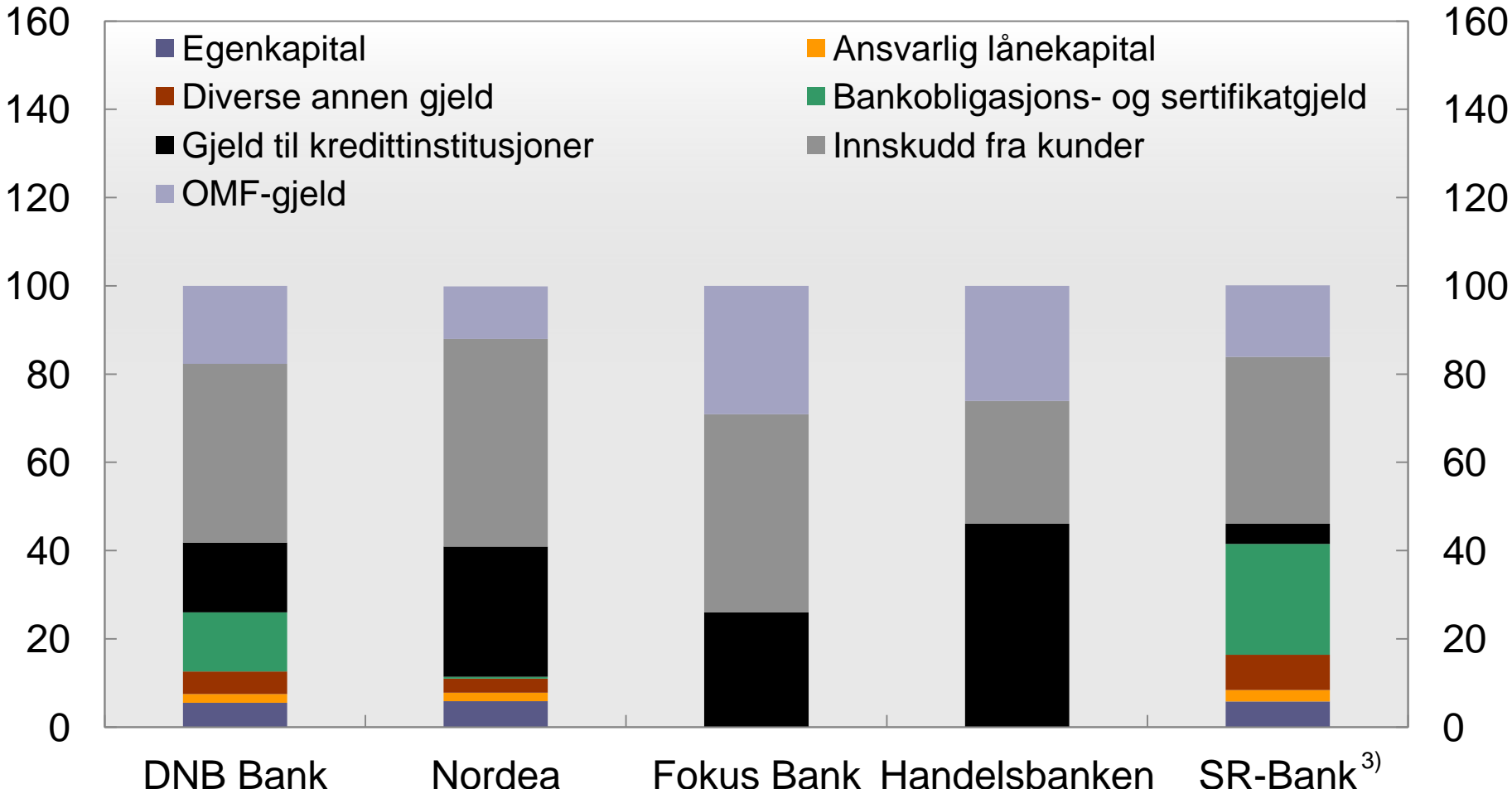
Kilde: Norges Bank

Figur 1.16 Finansieringsstruktur for norske banker¹⁾. Inndeling i grupper etter forvaltningskapital (FVK).²⁾ Andeler av balanse. Prosent. Per 2. kv. 2011

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge
 2) Nordlandsbanken er inkludert i gruppen FVK > 50 mrd.
 Kilde: Norges Bank

Figur 1.17 Finansieringsstruktur for de fem største bankkonsernene.¹⁾ Andeler av totalbalanse.²⁾ Prosent. Per 4. kv. 2010

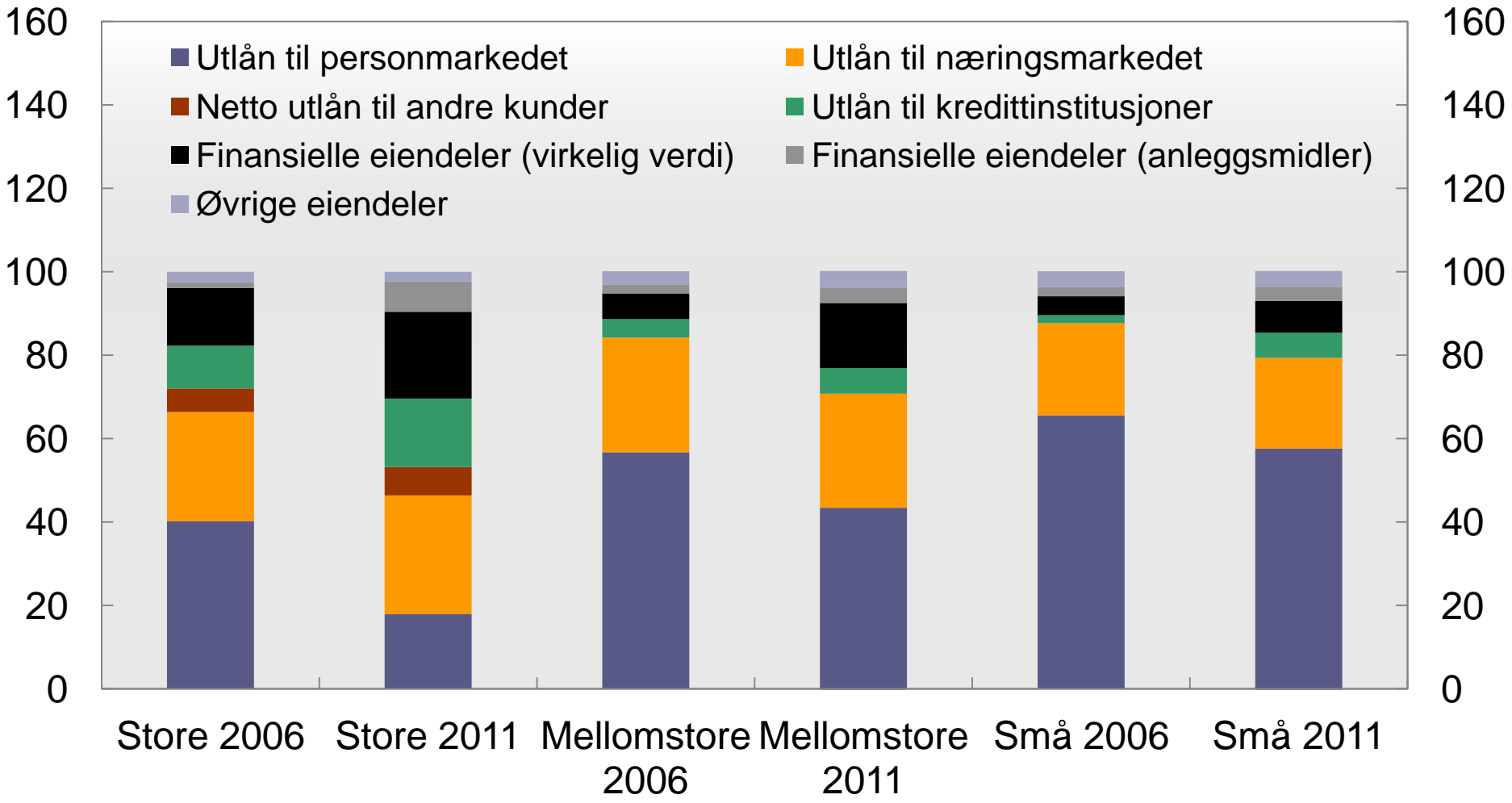
1) DNB Bank, Nordea Bank Norge, Fokus Bank filial av Danske Bank, Handelsbanken NUF og SpareBank 1 SR-Bank

2) Andeler av utlån for Fokus Bank filial av Danske Bank og Handelsbanken NUF

3) Inkludert utlån overført til SpareBank 1 Boligkreditt

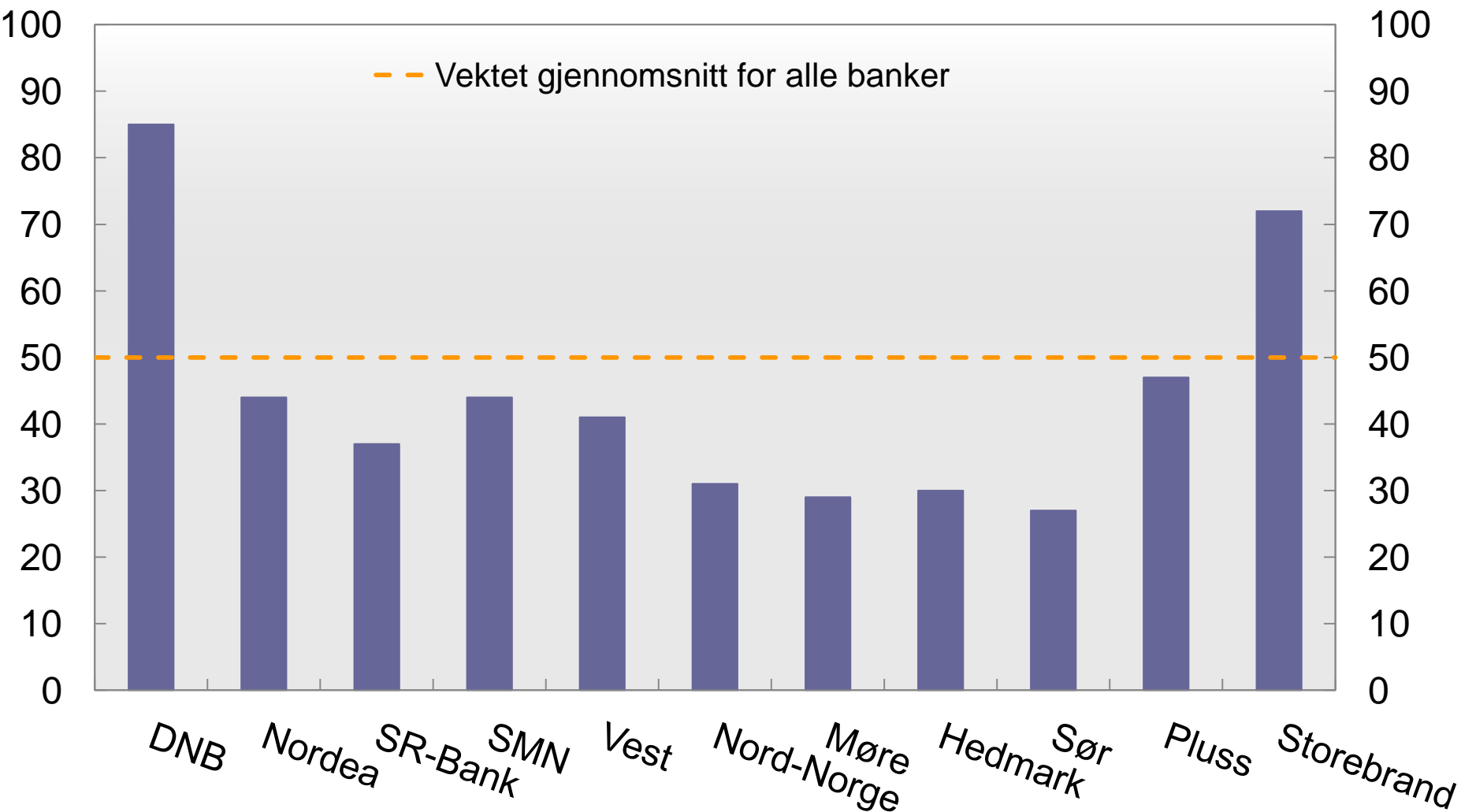
Kilder: Offentlig finansiell informasjon fra institusjonene og Norges Banks anslag

Figur 1.18 Aktivasammensetning for norske banker¹⁾. Inndeling i grupper etter forvaltningskapital (FVK) per 2. kvartal 2011.²⁾ Andeler av balanse. Prosent. Per 4. kv. 2006 og 2. kv. 2011

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge
 2) Store: FVK > 50 mrd., mellomstore: 10 mrd. < FVK < 50 mrd., små: FVK < 10 mrd.
 Nordlandsbanken er inkludert i gruppen store
 Kilde: Norges Bank

Figur 1.19 Andel av boliglån som banker¹⁾ har overført til OMF-kredittforetak. Gjennomsnitt for alle banker.²⁾ Prosent. Per 2. kv. 2011³⁾

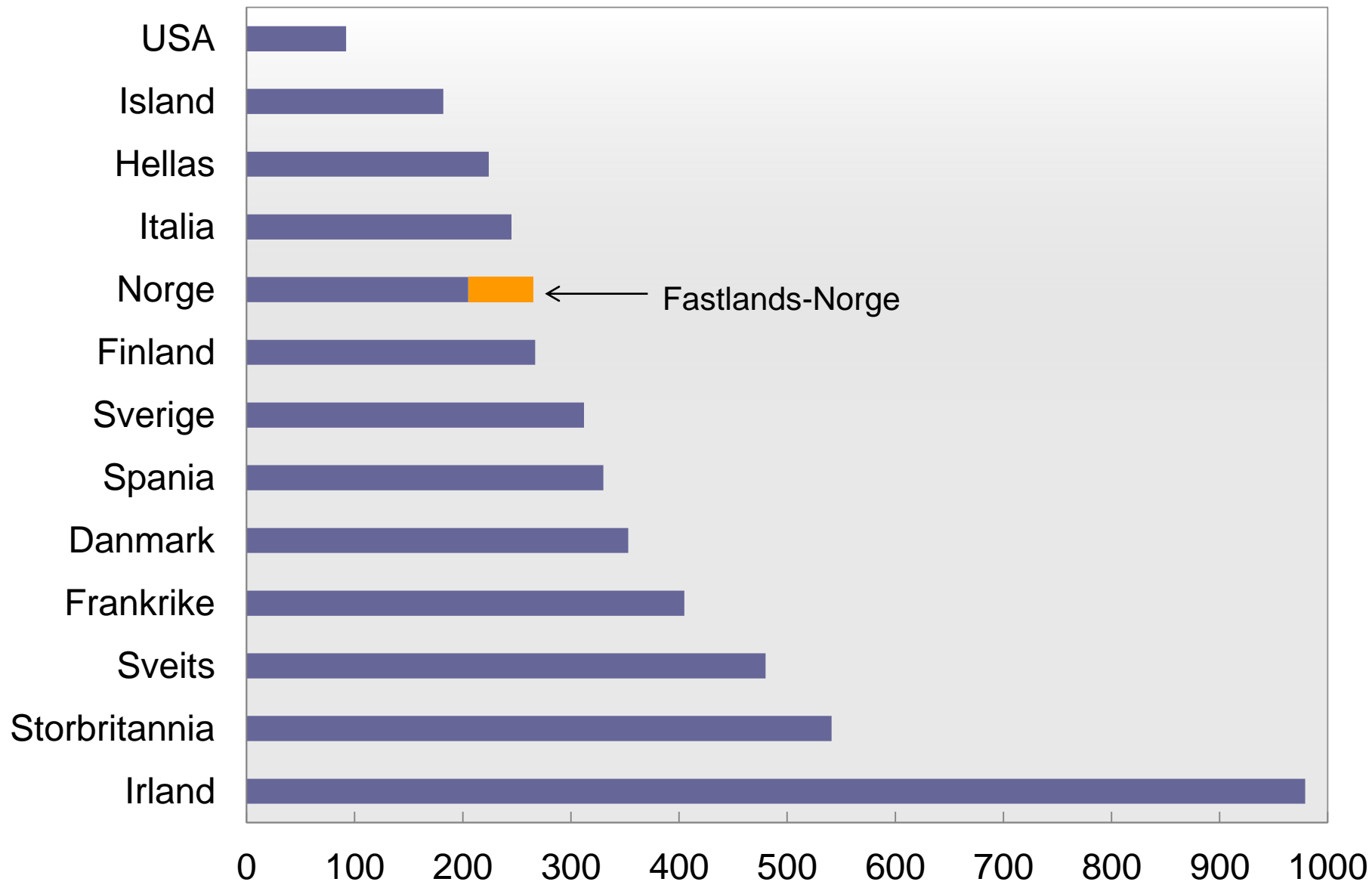
1) Banker med forvaltningskapital over 35 milliarder per 2. kvartal 2011

2) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

3) Per 4. kvartal 2010 for Nordea Bank Norge

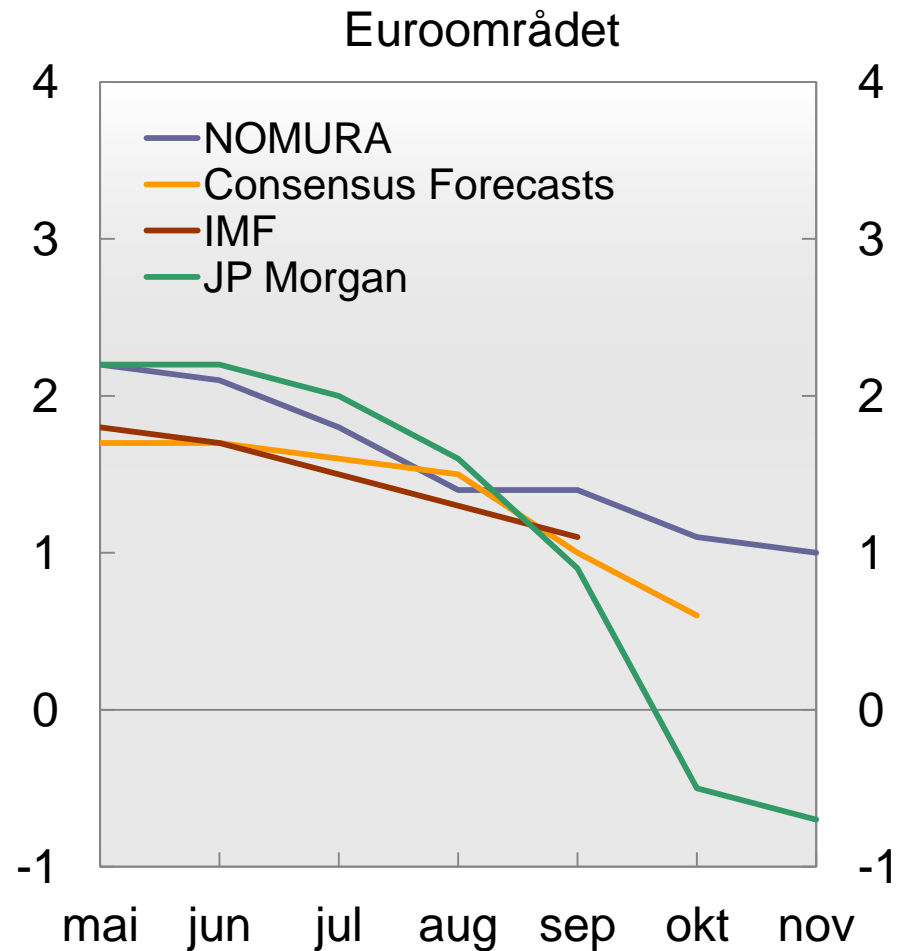
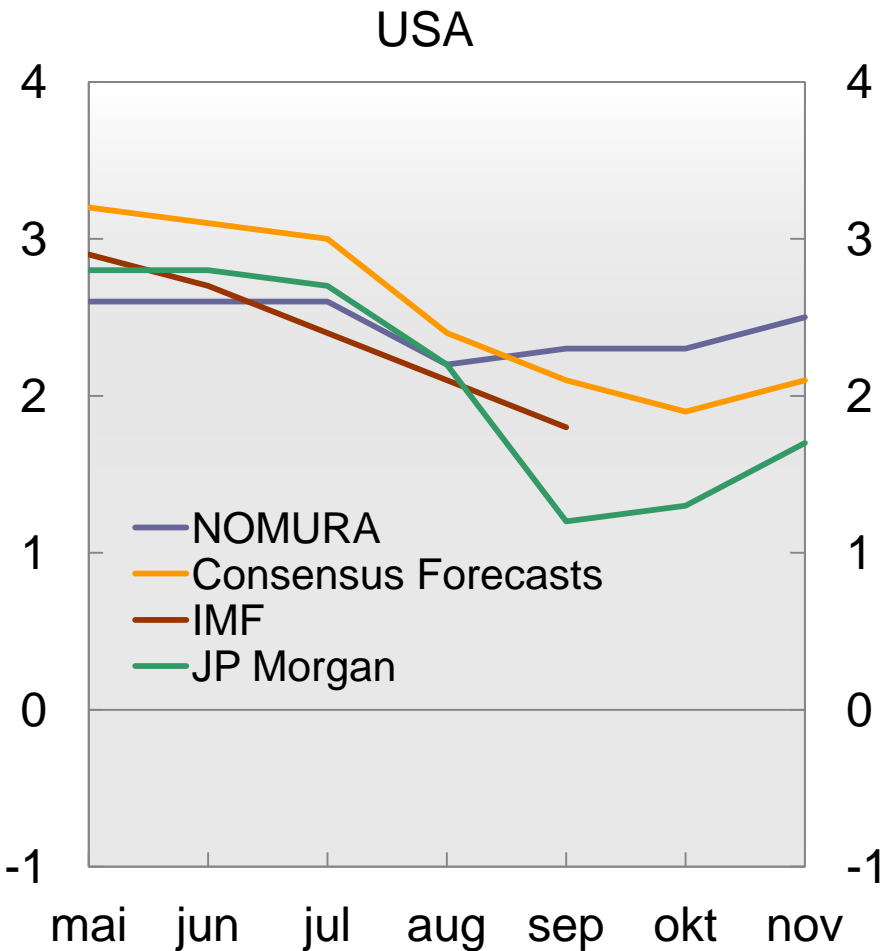
Kilder: Offentlig finansiell informasjon fra institusjonene og Norges Banks anslag

Figur 1 Forvaltningskapitalen til banksektoren som andel av BNP i ulike land. Prosent. Per 31.12.2010

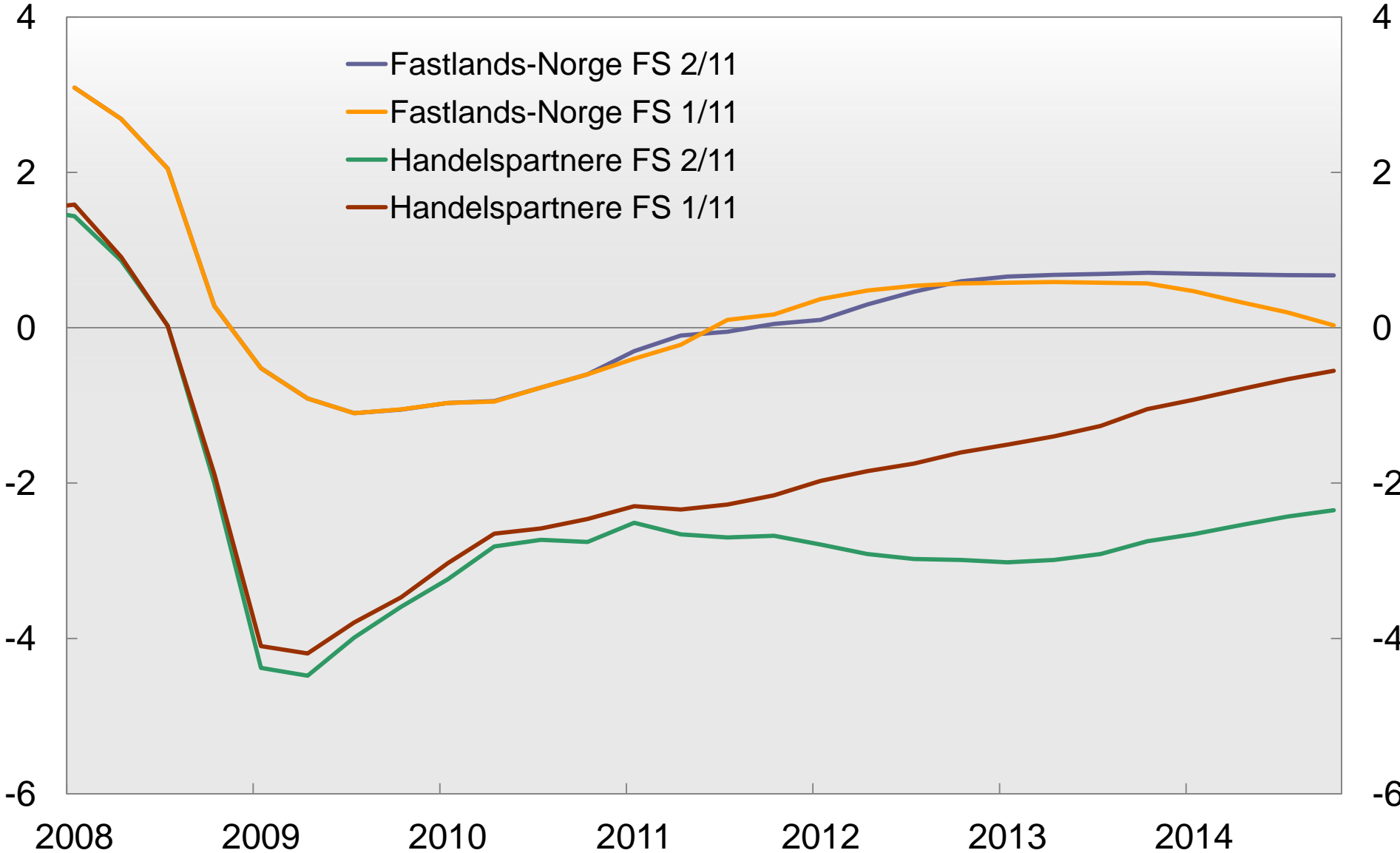
Kilder: Sentralbanker, Thomson Reuters, FDIC, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 1.20 Anslag på BNP-vekst for USA og euroområdet for 2012. Prosent. Månedstall. Anslag gitt på ulike tidspunkt i 2011

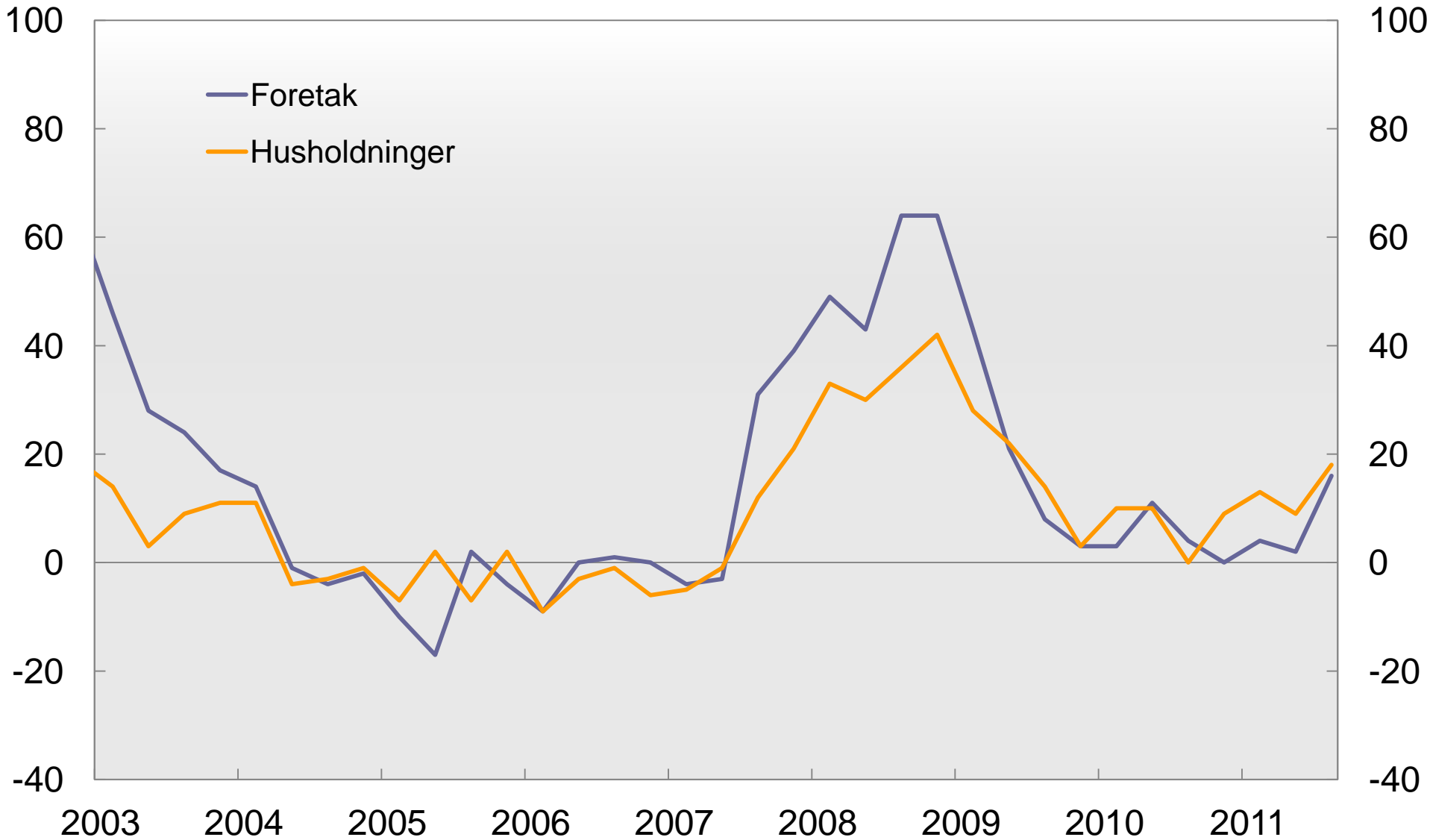
Kilder: Nomura, Consensus Economics, IMF og JP Morgan

Figur 1.21 Anslag på produksjonsgapet¹⁾ for Fastlands-Norge og Norges handelspartnere. Prosent. Kvartalstall. 1. kv. 2008 – 4. kv. 2014

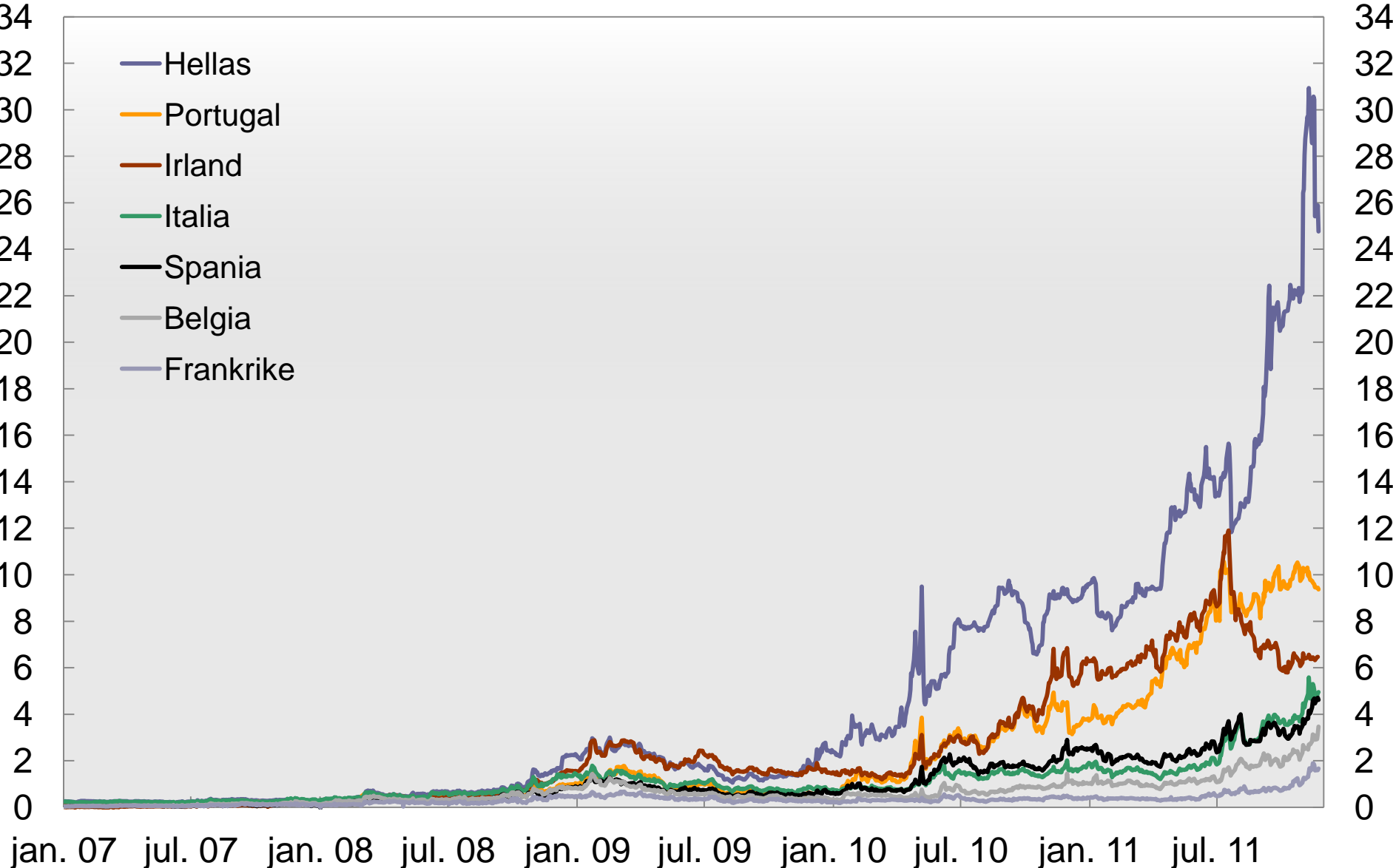
1) Produksjonsgapet måler den prosentvise forskjellen mellom BNP og anslått potensielt BNP
Kilder: Statistisk sentralbyrå, IMF og Norges Bank

Figur 1.22 Utlånsundersøkelser for euroområdet. Prosentvis andel banker som har strammet til kredittpraksis minus prosentvis andel banker som har lettet på kredittpraksis. Kvartalstall. 1. kv. 2003 – 3. kv. 2011

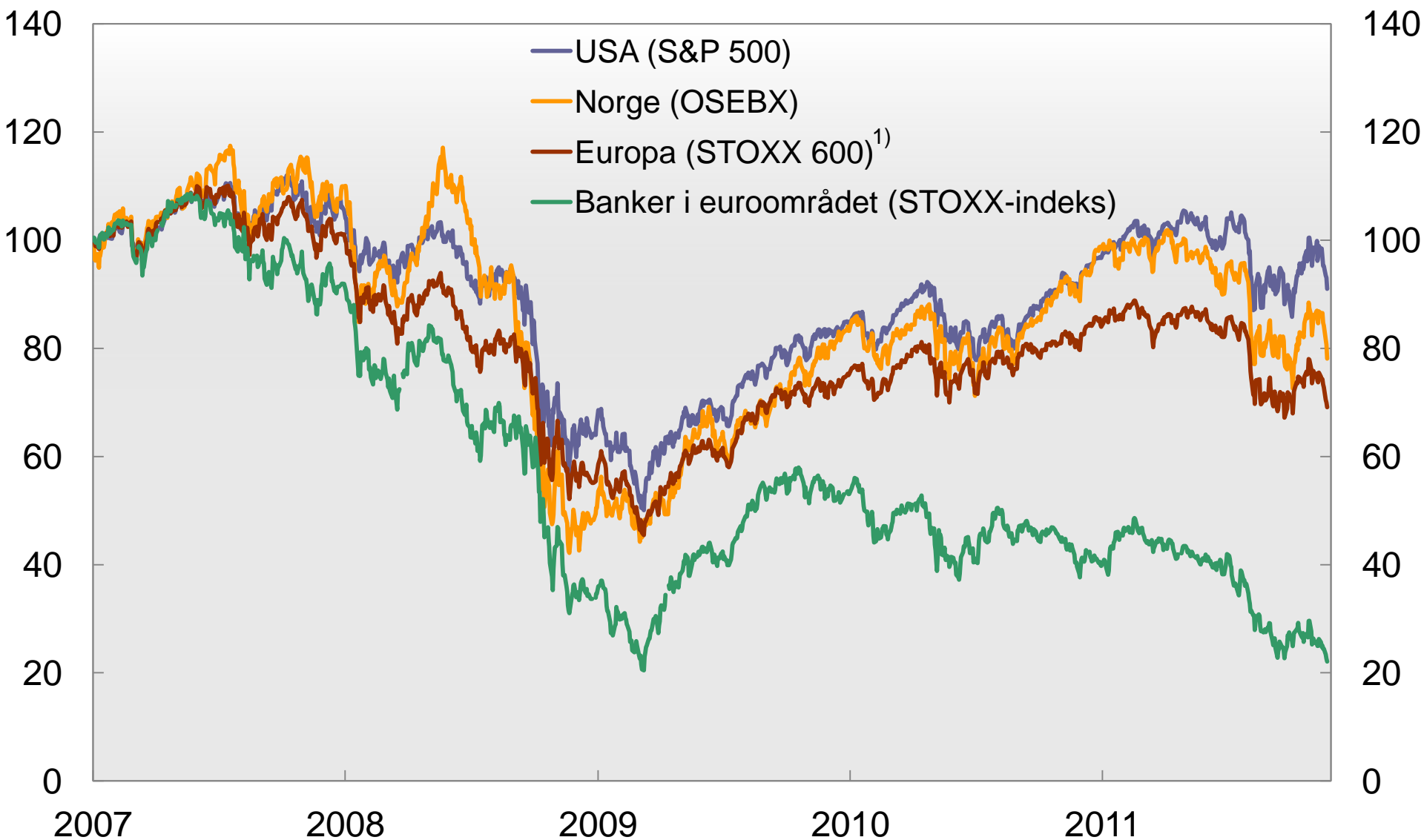
Kilde: Den europeiske sentralbanken (ESB)

Figur 1.23 Påslag på statsobligasjoner. Avvik mot tyske statsobligasjoner. 10 års løpetid. Prosentenheter. Dagstall. 1. januar 2007 – 23. november 2011

Kilde: Thomson Reuters

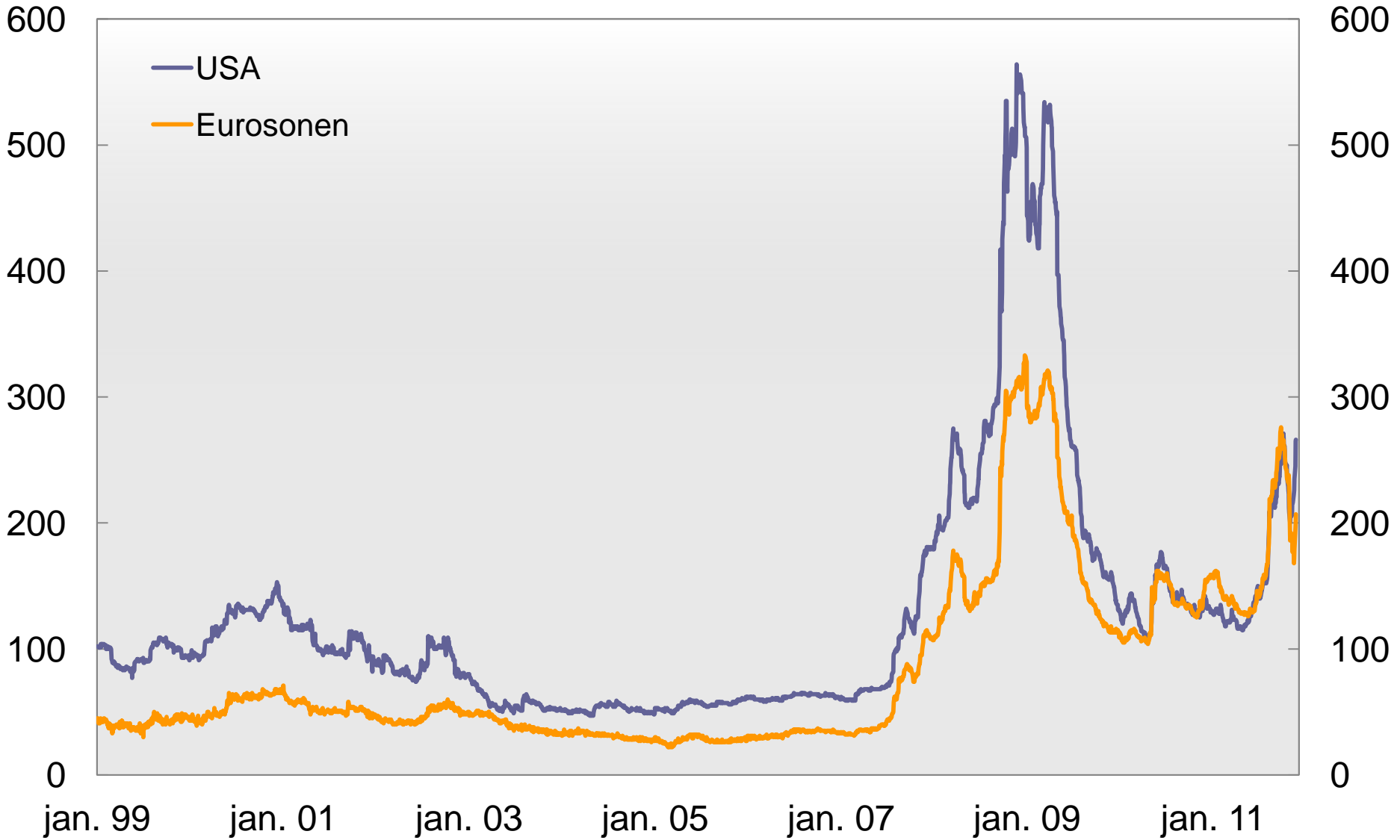
Figur 1.24 Aksjeindekser. Indeksert. 1.januar 2007=100. Dagstall.
2. januar 2007 – 23. november 2011

1) STOXX 600 Banks er en kapitalvektet indeks bestående av europeiske banker

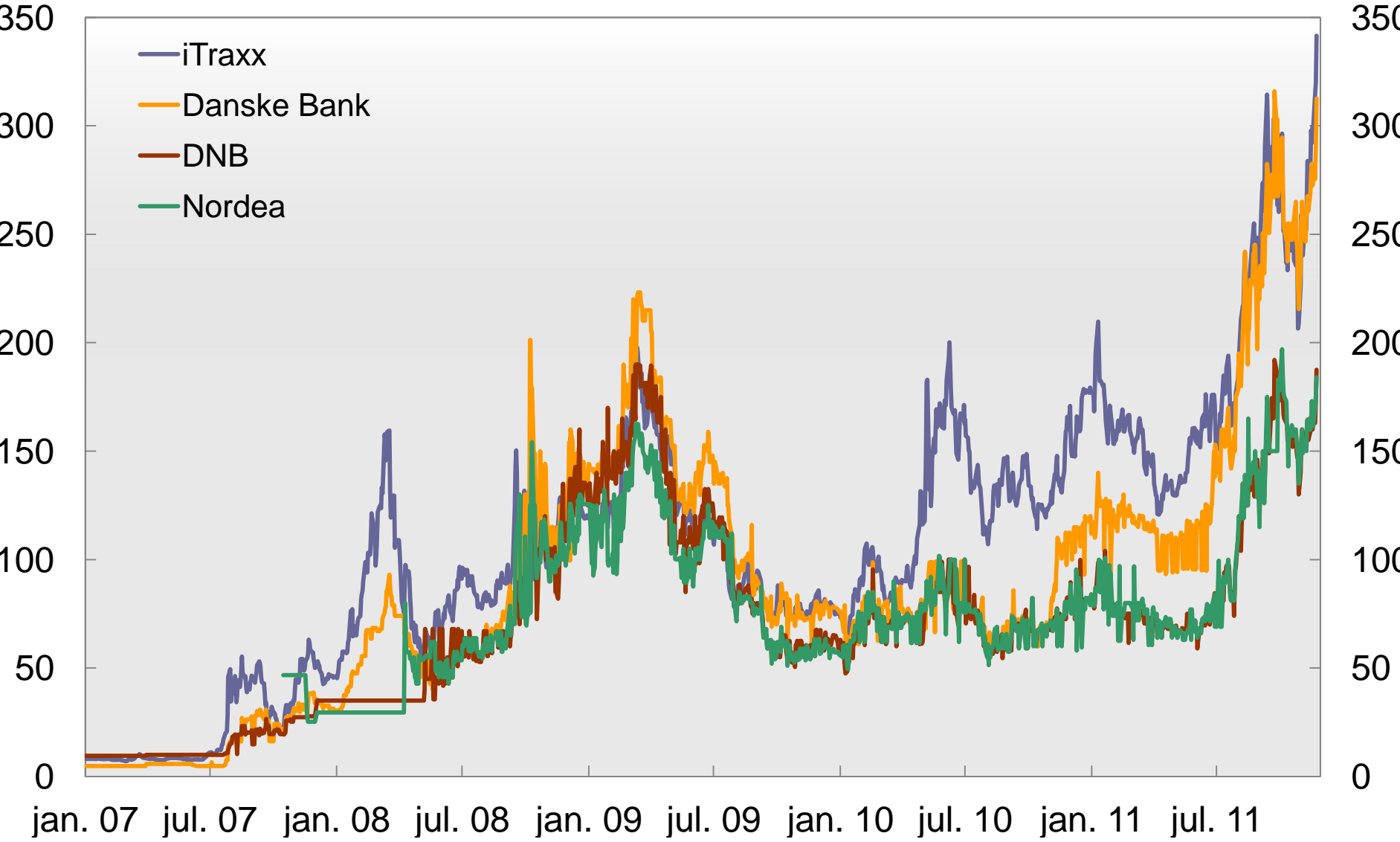
Kilde: Thomson Reuters

Figur 1.25 Risikopåslag på europeiske og amerikanske bankobligasjonsindekser. 5 års gjennomsnittlig løpetid. AA-rating. Basispunkter. 30. desember 1996 – 23. november 2011

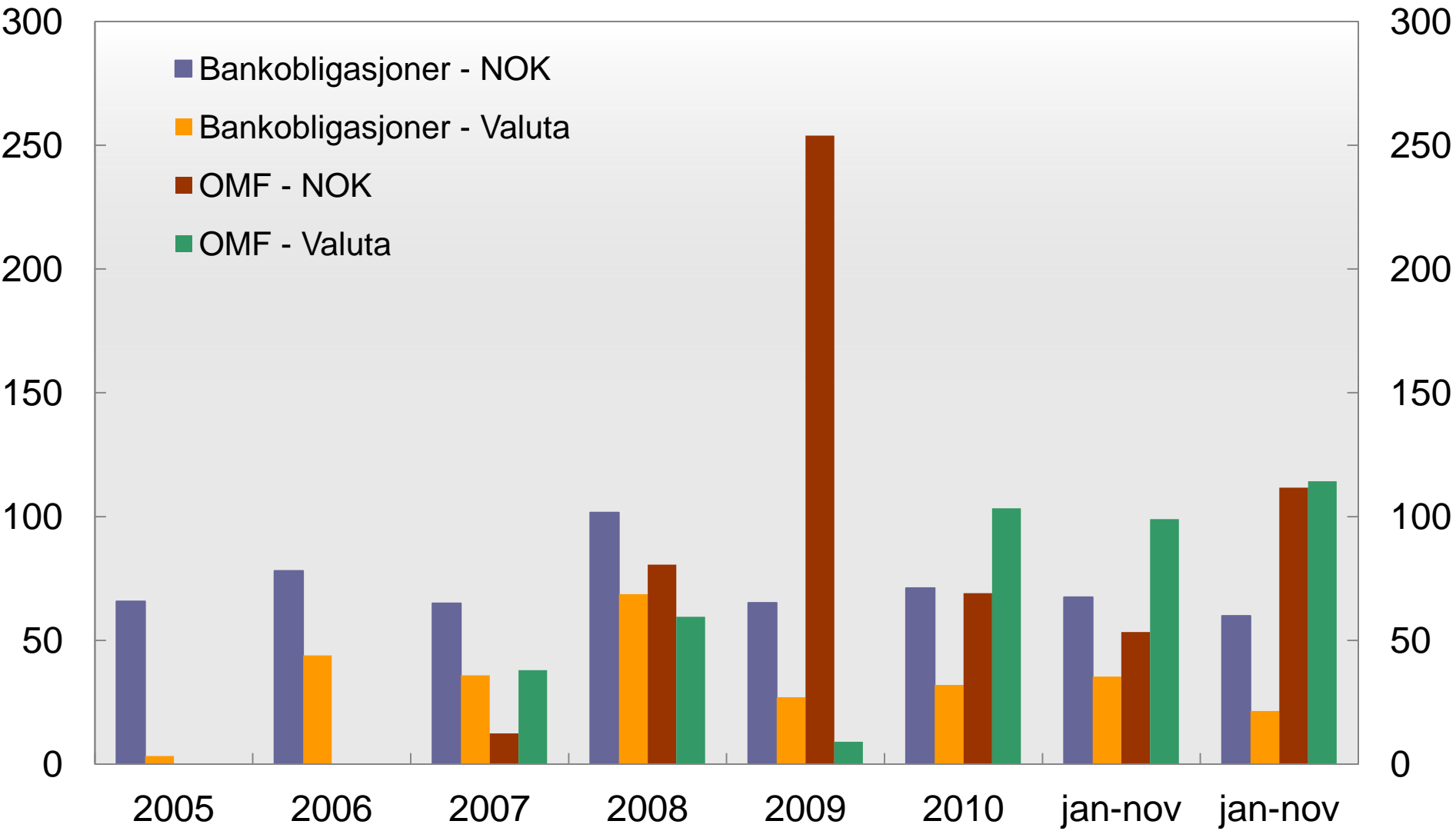
Kilde: Thomson Reuters

Figur 1.26 CDS-priser 5 års senior obligasjonsgjeld. iTraxx Senior Financials (25 store europeiske finansinstitusjoner) og nordiske banker. Basispunkter. Dagstall. 1. januar 2007 – 23. november 2011

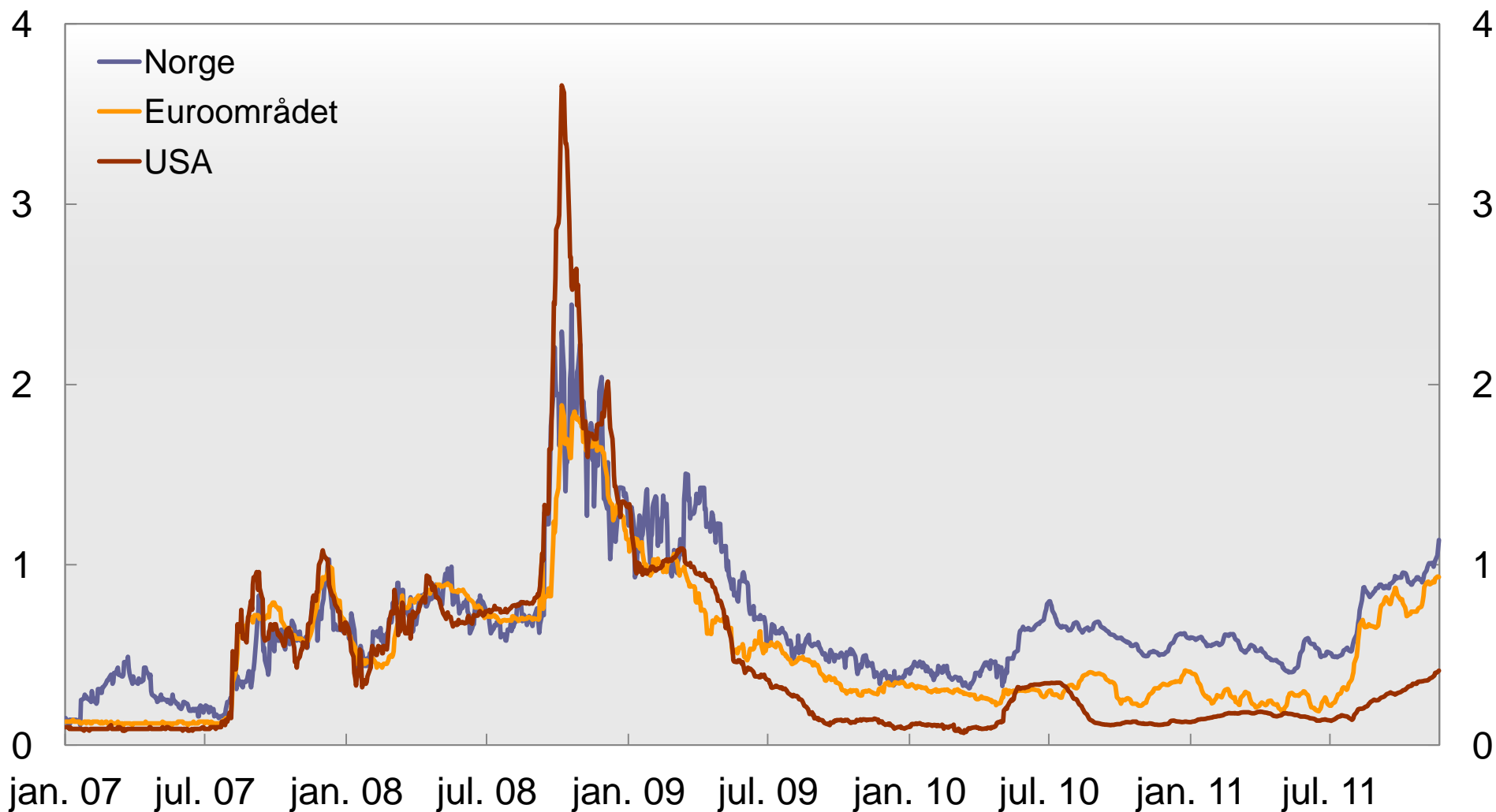
Kilde: Bloomberg

Figur 1.27 Utstedt volum av bankobligasjoner og OMF fra norske banker og kredittforetak. Milliarder NOK. Årstall og månedstall. 2005–2010. Januar – november¹⁾ 2010 og 2011

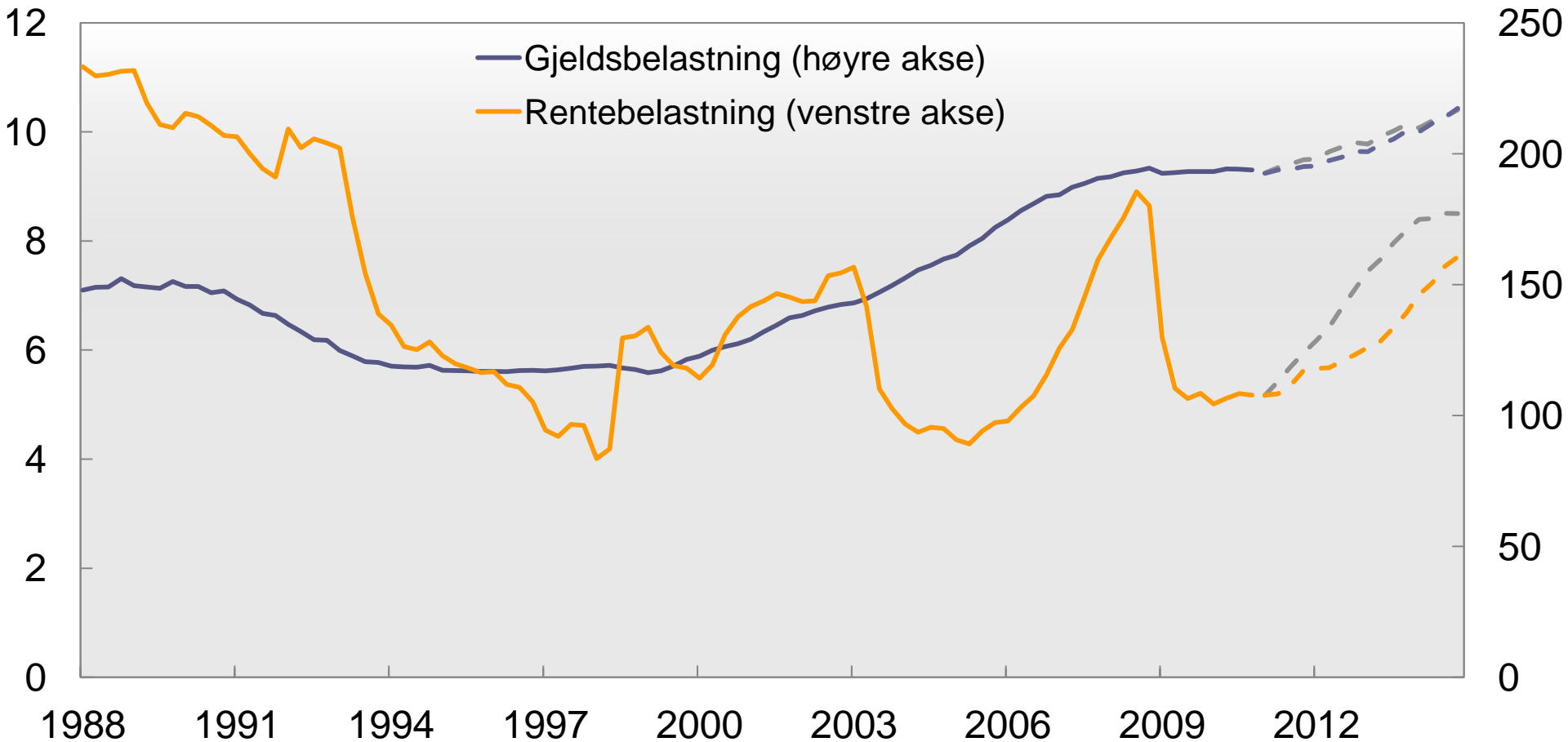
1) Til og med 23. november
 Kilder: Stamdata og Bloomberg

Figur 1.28 Differanse mellom tremåneders pengemarkedsrente og forventninger om styringsrenten i markedet.¹⁾ Prosentenheter. 5-dagers glidende gjennomsnitt. Dagstall. 5. januar 2007 – 23. november 2011

1) Forventet styringsrente er avledet fra Overnight Indexed Swap (OIS)-renter. OIS for Norge er skjønsmessig beregnet av Norges Bank
Kilder: Bloomberg, Thomson Reuters og Norges Bank

Figur 1.29 Husholdningenes gjeldsbelastning¹⁾ og rentebelastning²⁾. Prosent. Kvartalstall. 1. kv. 1988 – 4. kv. 2014³⁾

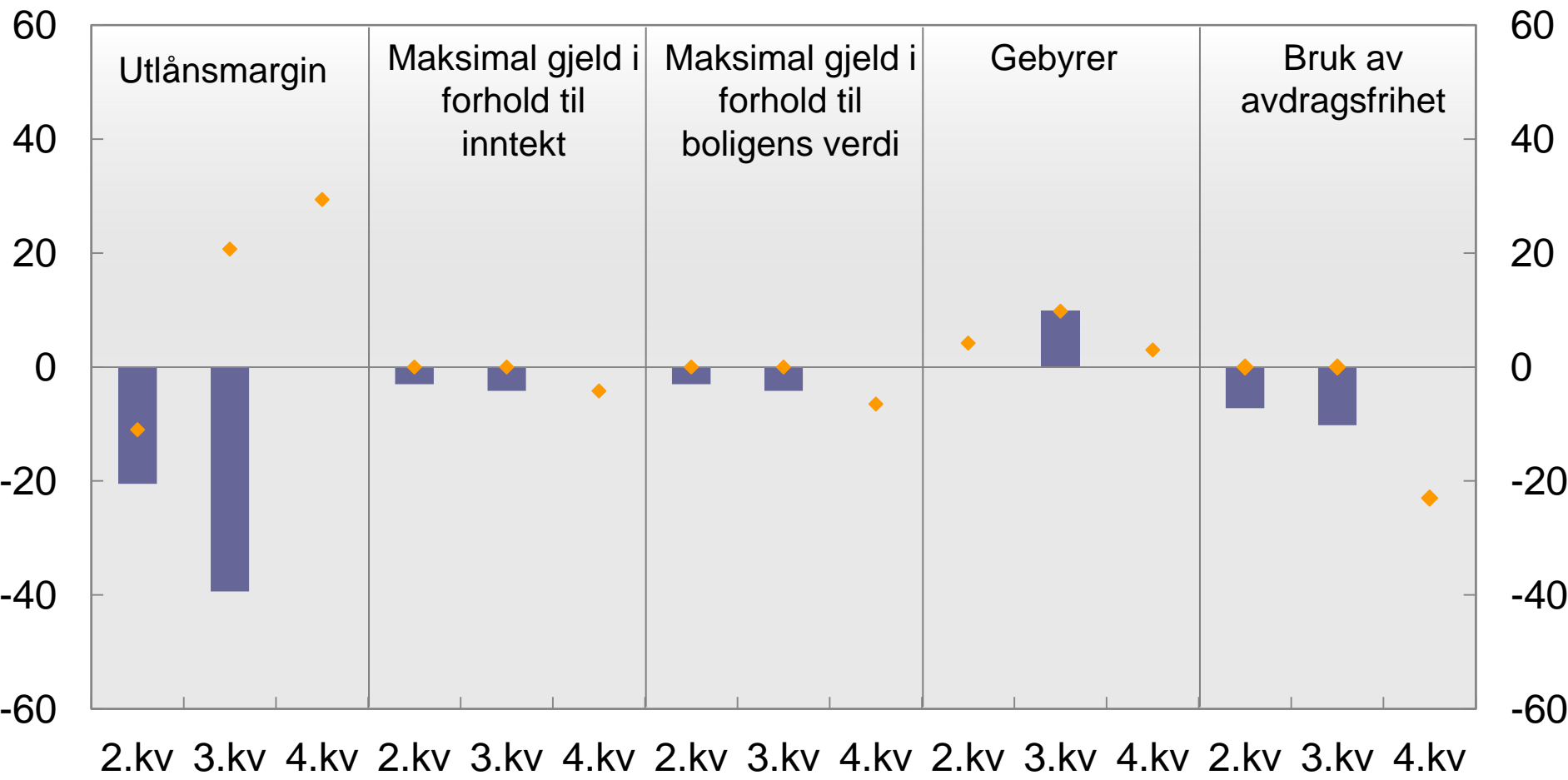
1) Lånegjeld i prosent av disponibel inntekt korrigert for anslått reinvestert aksjeutbytte 2000 – 2005 og innløsning/nedsettelse av egenkapital 2006 – 2014

2) Renteutgifter etter skatt i prosent av disponibel inntekt korrigert for anslått reinvestert aksjeutbytte 2000 – 2005 og innløsning/nedsettelse av egenkapital 2006 – 2014, pluss renteutgifter

3) Fremskrivinger fra 1. kv. 2011 – 4. kv. 2014 fra *Pengepolitisk rapport 3/2011*. Grå stiplede linjer viser fremskrivinger fra *Pengepolitisk rapport 2/2011*

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

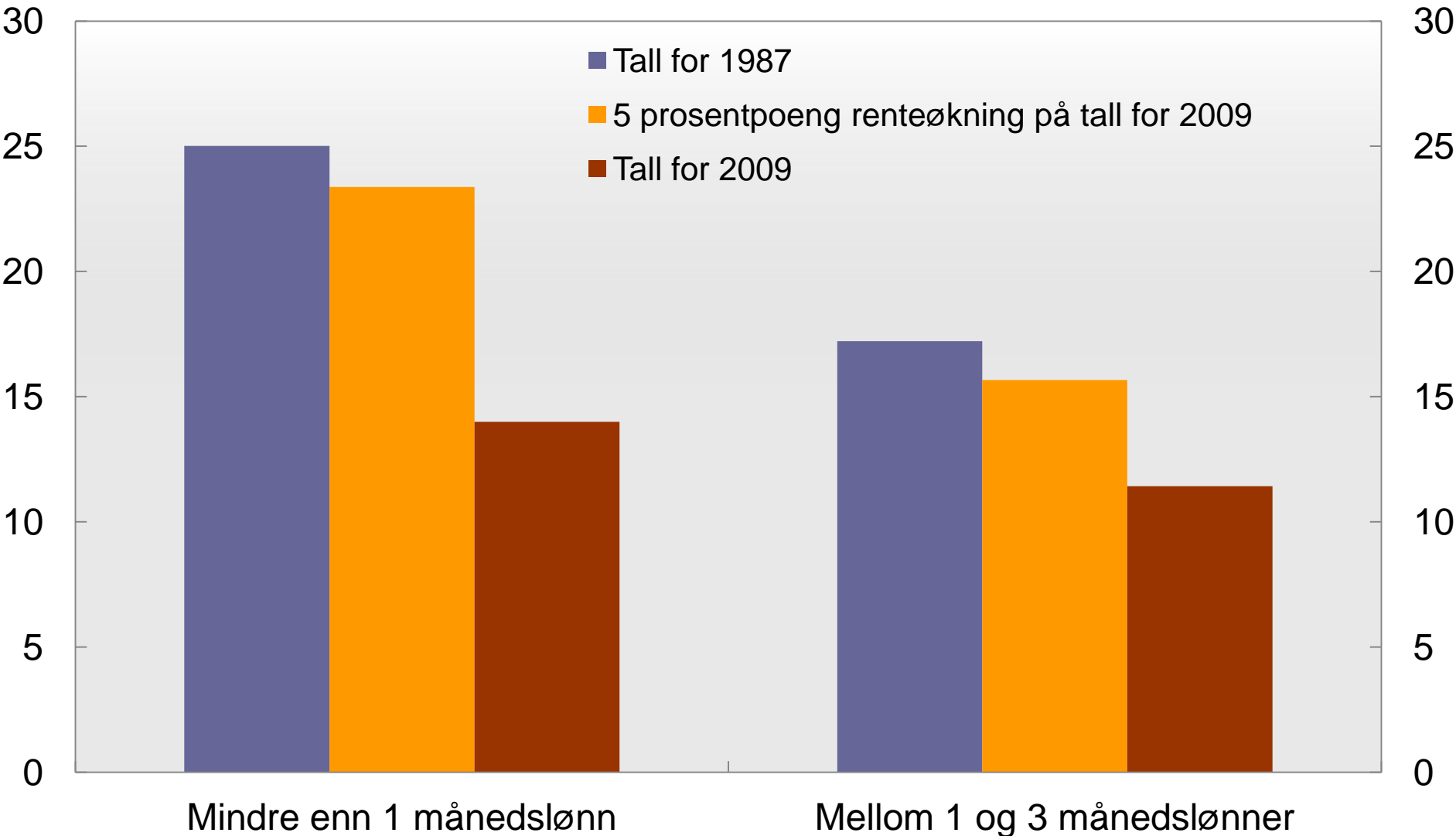
Figur 1.30 Endring i kredittpraksis overfor husholdninger. Faktorer som påvirker kredittpraksisen. Prosent. Nettotall.^{1) 2)} Per 3. kv. 2011

1) Nettotall fremkommer ved å veie sammen svarene i undersøkelsen. De blå søylene viser utviklingen det siste kvartalet. De gule punktene viser forventet utvikling for neste kvartal. De gule punktene er forflyttet ett kvartal fram i tid

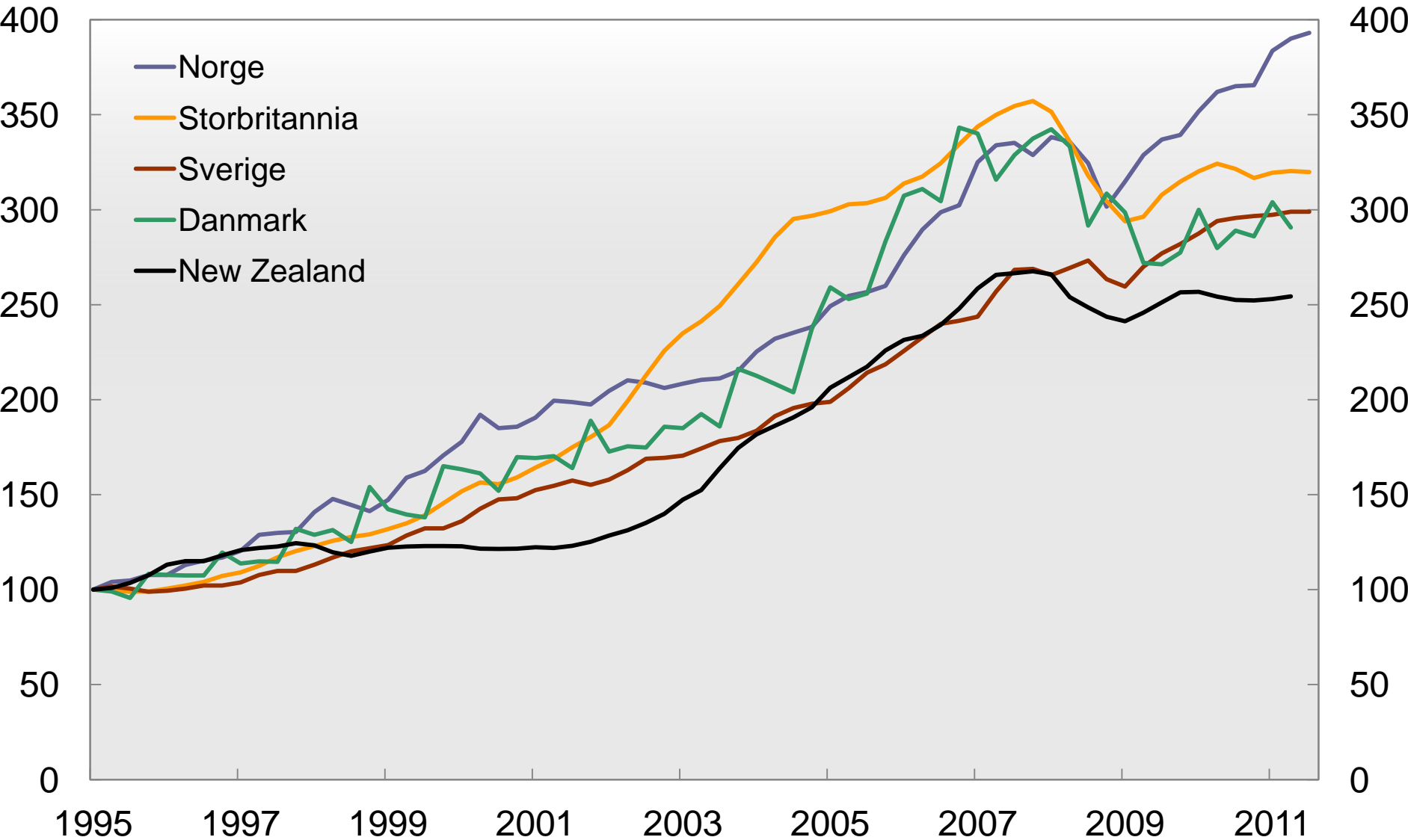
2) Positive tall for utlånsmargin og gebyrer betyr strammere kredittpraksis. Negative tall for de andre faktorene innebærer strammere kredittpraksis

Figur 1.31 Andel privathusholdninger med under 3 månedslønner i finansiell margin¹⁾. Årstall. 1987 og 2009

1) Finansiell margin er årlig inntekt etter skatt fratrukket renteutgifter og SIFO-utgifter
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

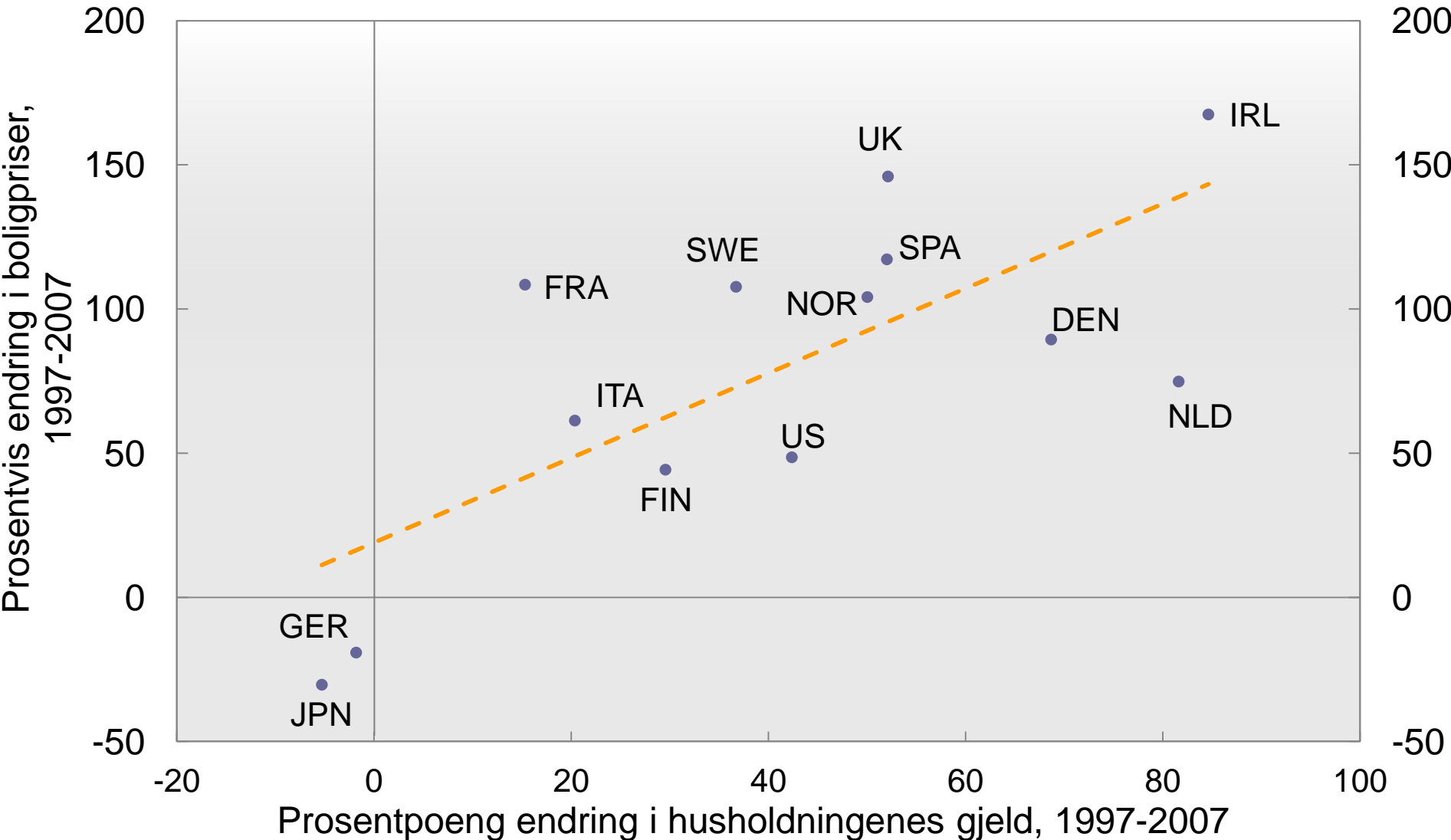
Figur 1.32 Boligpriser i utvalgte land. Indeksert. 1.kvartal 1995 = 100.
Kvartalstall. 1.kv. 1995 – 3. kv. 2011¹⁾

1) Kun til og med 2. kvartal 2011 for Danmark og New Zealand

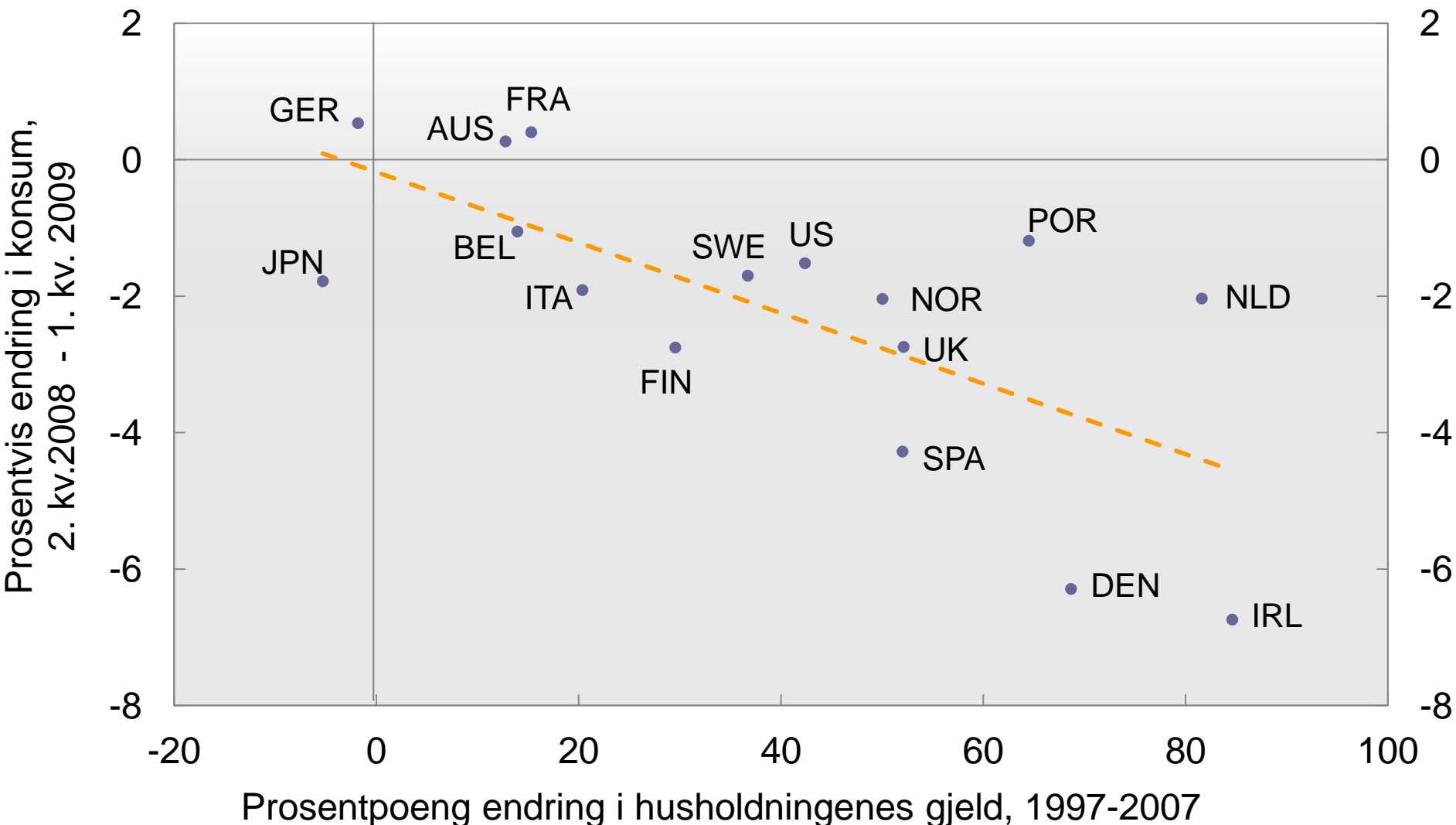
Kilde: Thomson Reuters

Figur 1.33 Endring i husholdningenes gjeld og boligpriser før finanskrisen. Prosent. Årstall. 1997-2007

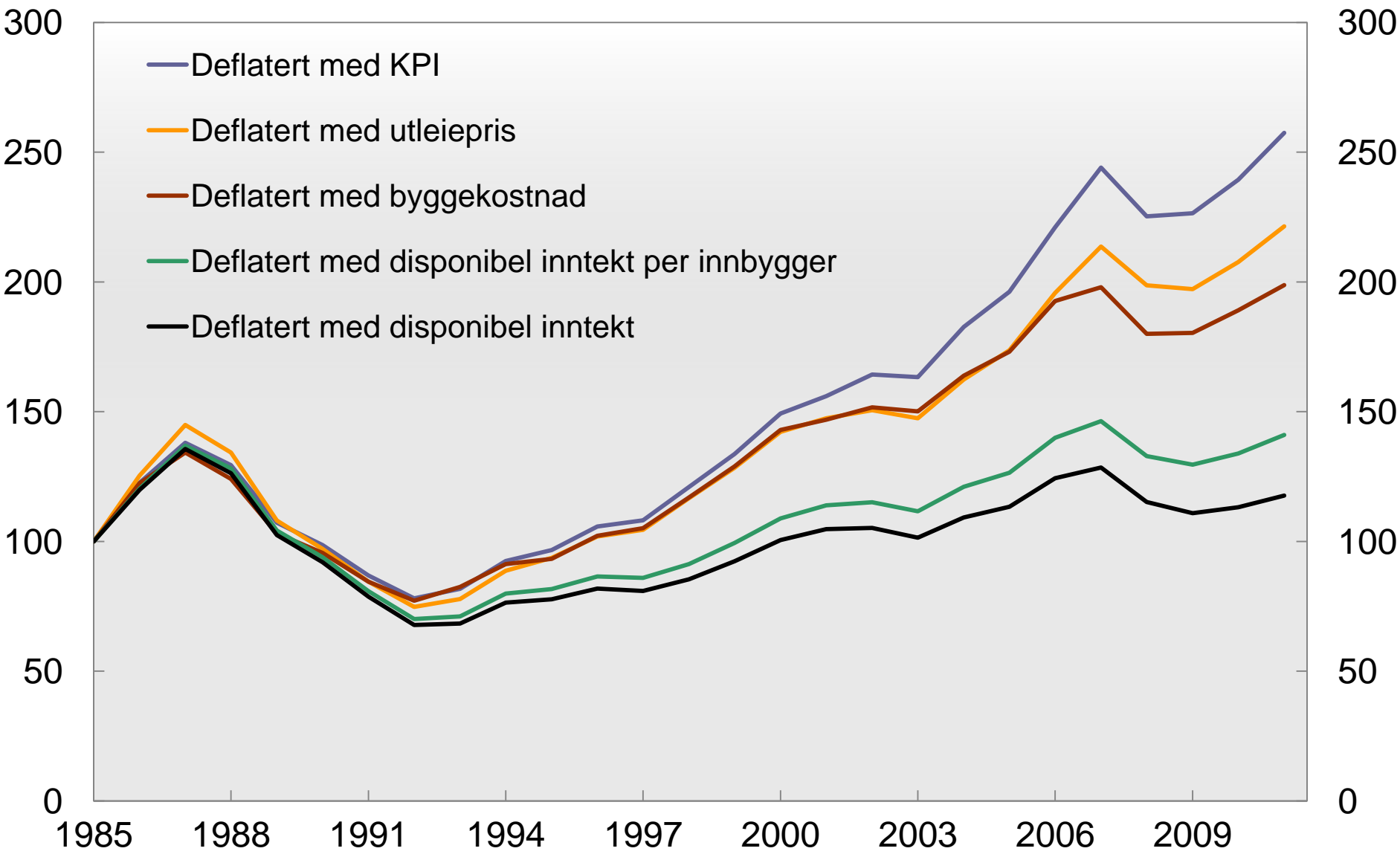
Stiplet linje viser en enkel regresjonslinje basert på minste kvadraters metode
Kilder: OECD, Haver Analytics og Eurostat

Figur 1.34 Endring i husholdningenes gjeld før finanskrisen og konsum under finanskrisen. Prosent. Års-og kvartalstall. 1997-2007 og 2.kv. 2008 – 1. kv. 2009

Stiplet linje viser en enkel regresjonslinje basert på minste kvadraters metode
Kilder: OECD, Haver Analytics og Eurostat

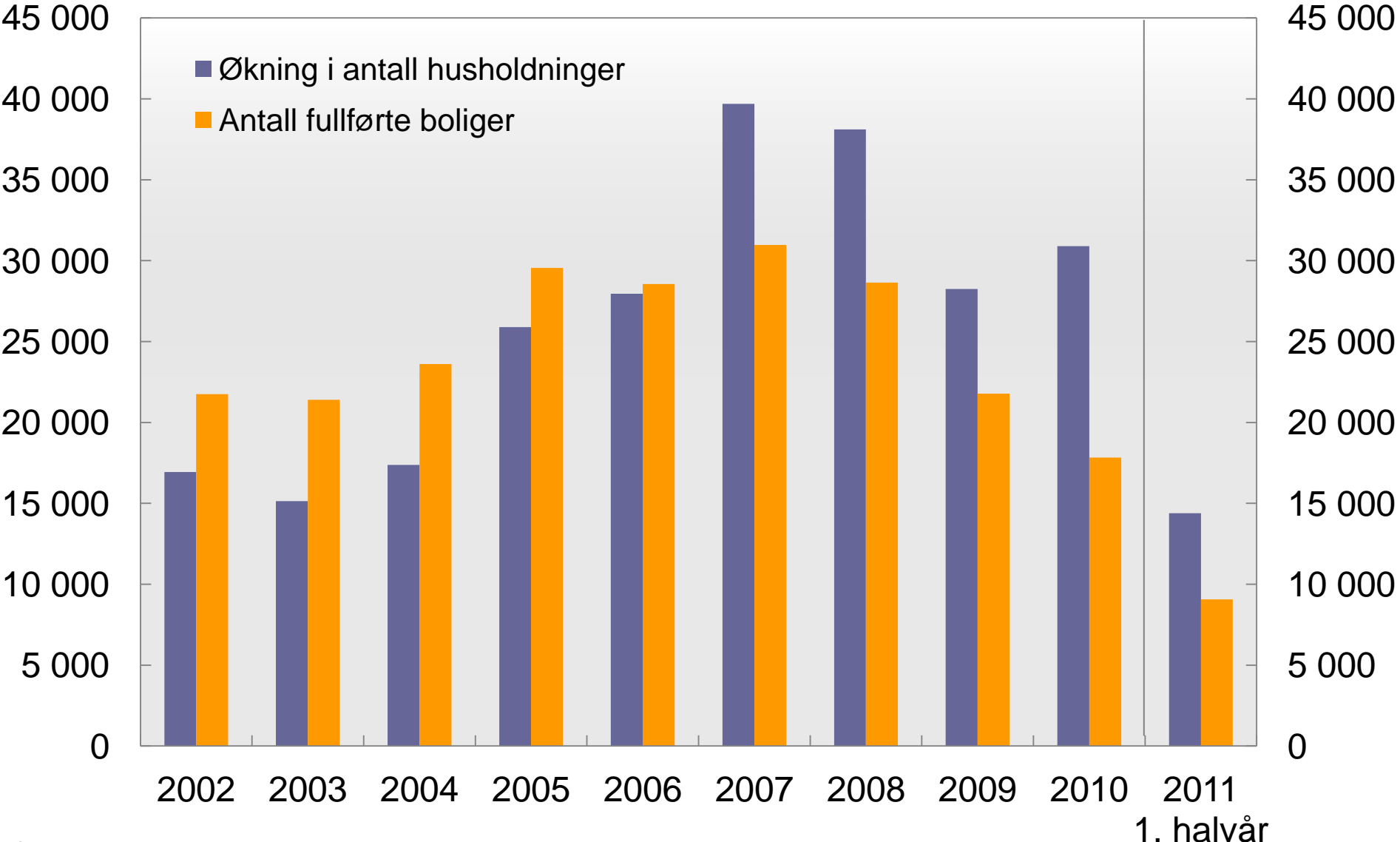
Figur 1.35 Deflaterte boligpriser. Indeksert. 1985 = 100. Årstall. 1985 – 2011¹⁾

1) Fremskrivninger for 2011

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Norges Eiendomsmeglerforbund, ECON Pöyry, Finn.no, Eiendomsmeglerforetakenes forening og Norges Bank

Figur 1.36 Økning i antall husholdninger¹⁾ og fullførte boliger.
 Årstall. 2002 – 2011²⁾

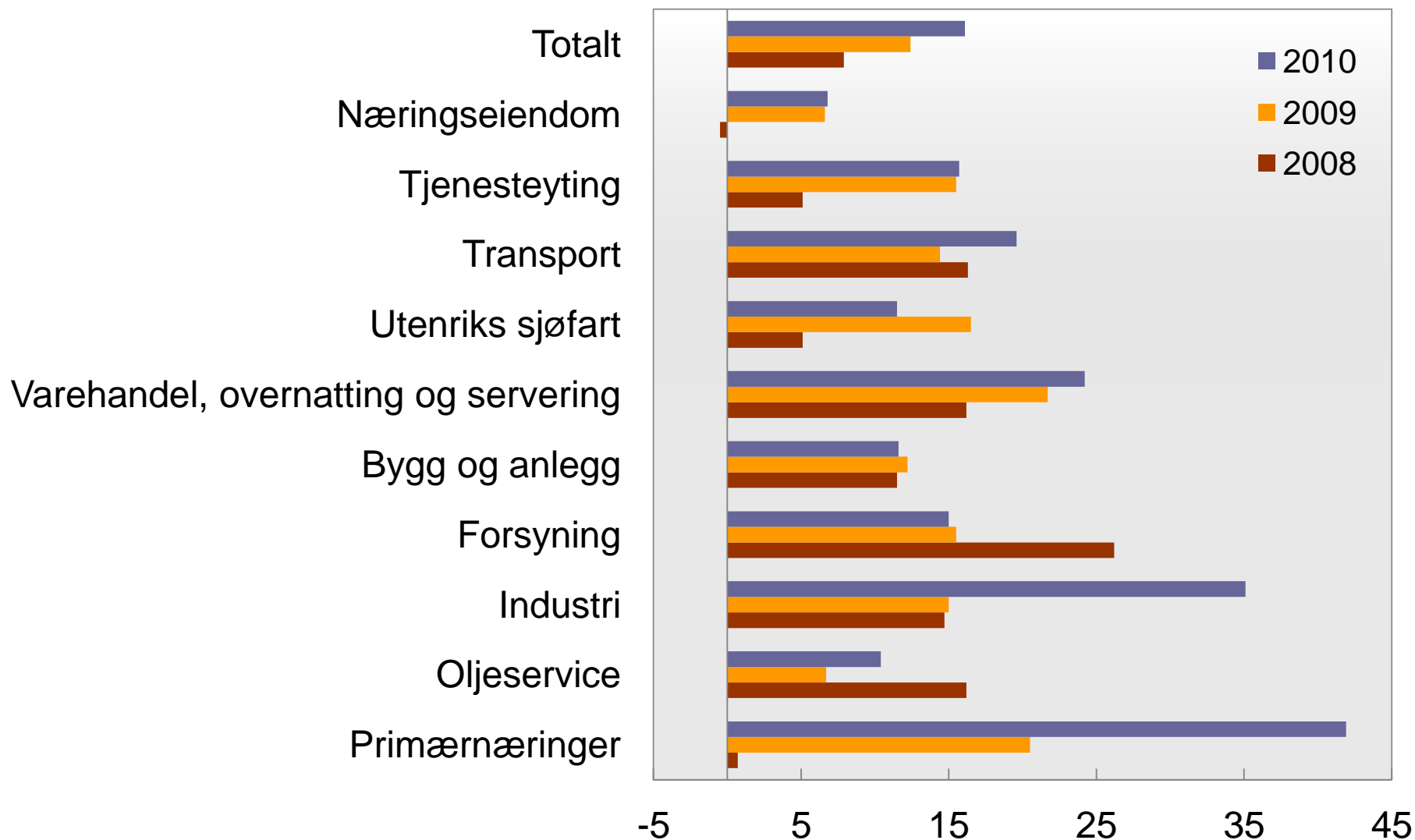

1) Anslag for økning i antall husholdninger 2002-2004

2) Husholdningstall for 1. halvår 2011 er basert på befolkningsveksten i denne perioden

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

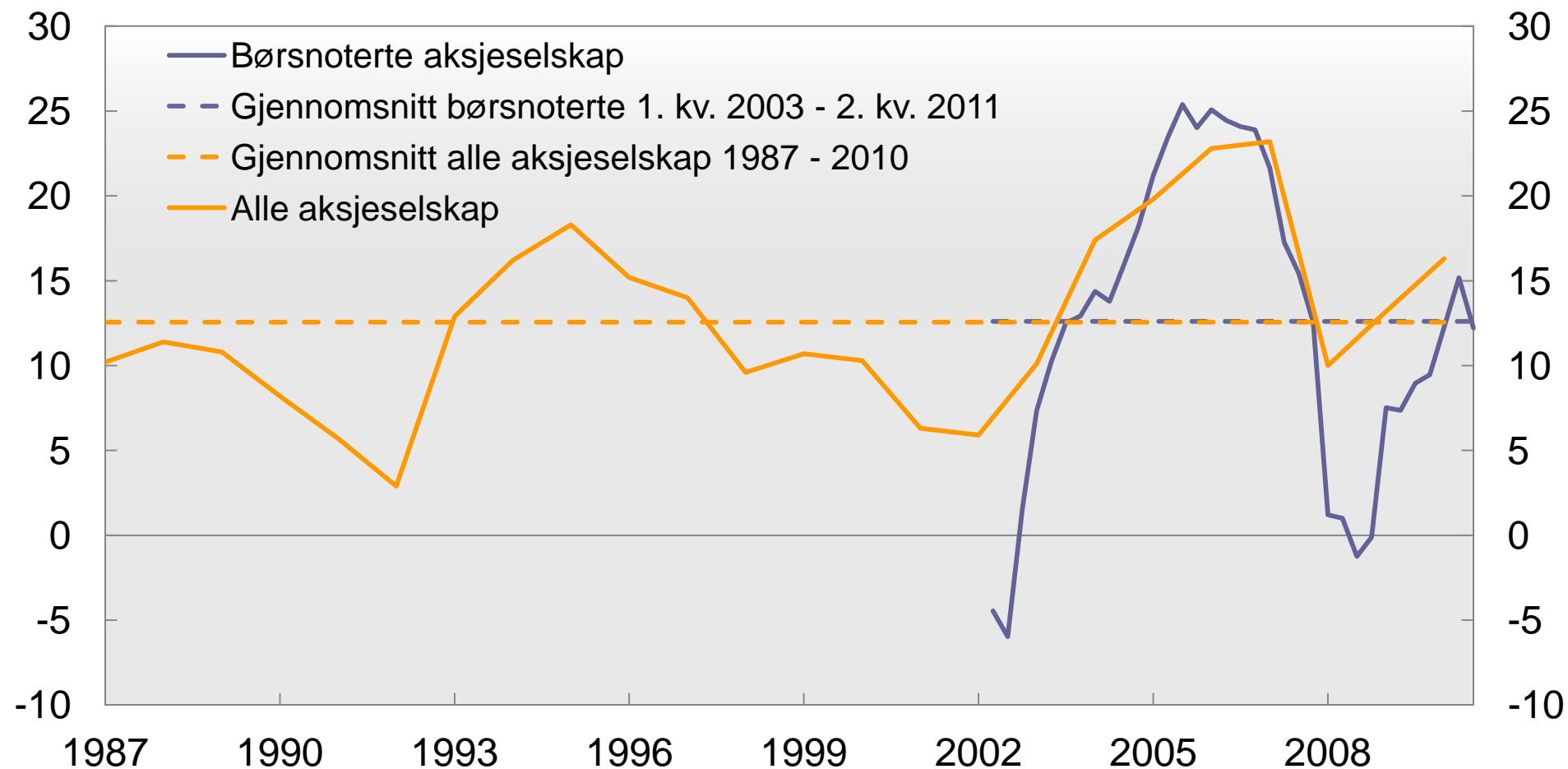
Figur 1.37 Gjeldsbetjeningsevne¹⁾ i utvalgte næringer.
Prosent. Årstall. 2008 – 2010

1) Resultat før skatt og av- og nedskrivninger i prosent av bank- og obligasjonsgjeld.
Konsernmellomværende finansiering er ikke inkludert. Kun selskaper med bankgjeld

Kilde: Norges Bank

Figur 1.38 Egenkapitalavkastning¹⁾ for børsnoterte aksjeselskap²⁾ og øvrige norske aksjeselskap³⁾. Kvartalstall for børsnoterte, årstall for øvrige. Prosent. 1987 – 2011

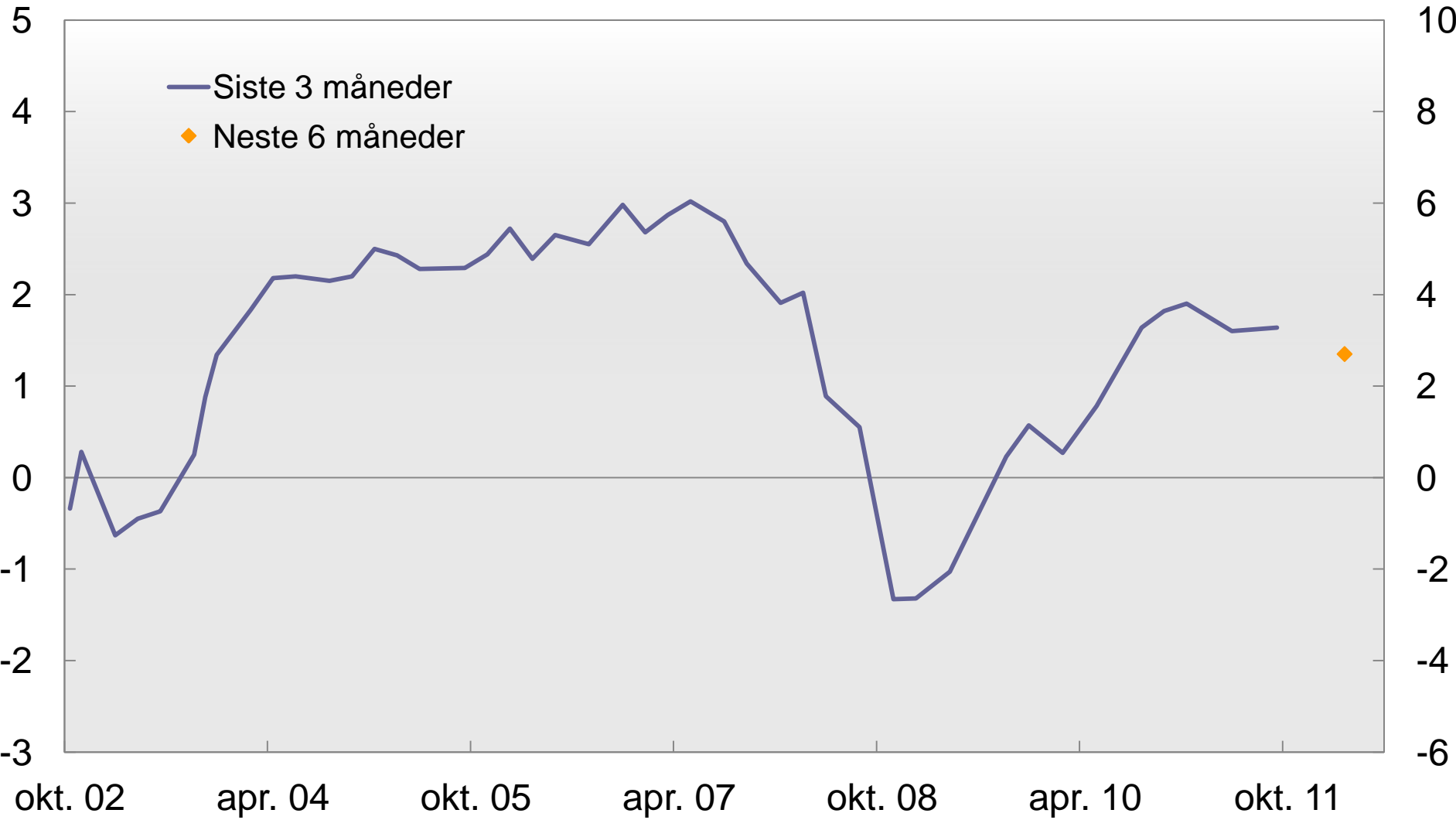
1) Ordinært resultat før skatt i prosent av egenkapital. Egenkapitalavkastning for børsnoterte aksjeselskap er beregnet ut fra sum av siste fire kvartaler

2) Ikke-finansielle børsnoterte selskaper (ekskl. Statoil)

3) Offentlig forvaltning, finans og utvinning av naturressurser inngår ikke i utvalget

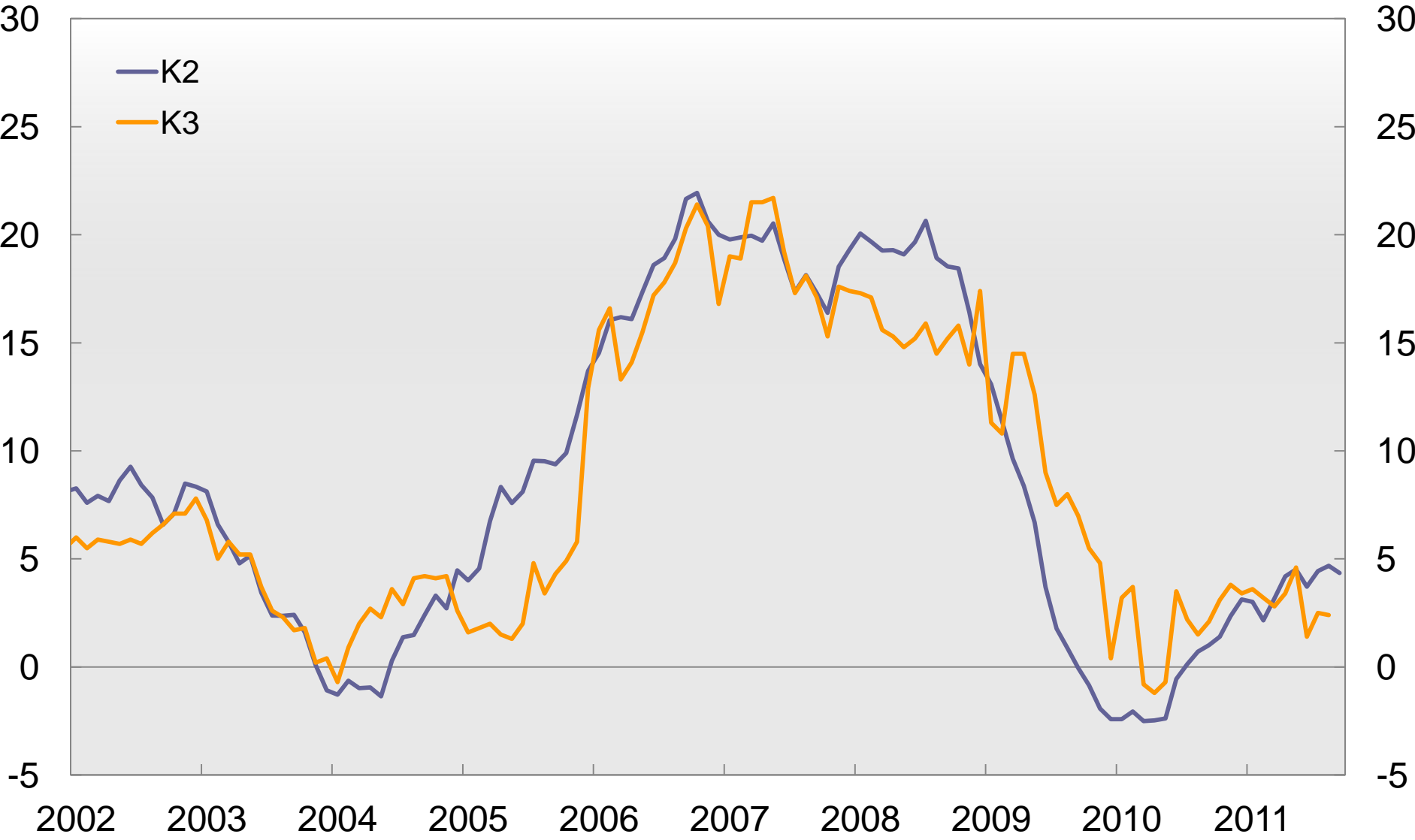
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 1.39 Vekst i produksjon. Bedrifter i Norges Banks regionale nettverk. Aggregert. Annualisert indeks¹⁾ (venstre akse) og prosent (høyre akse). Oktober 2002 – september 2011. Anslag for mars 2012

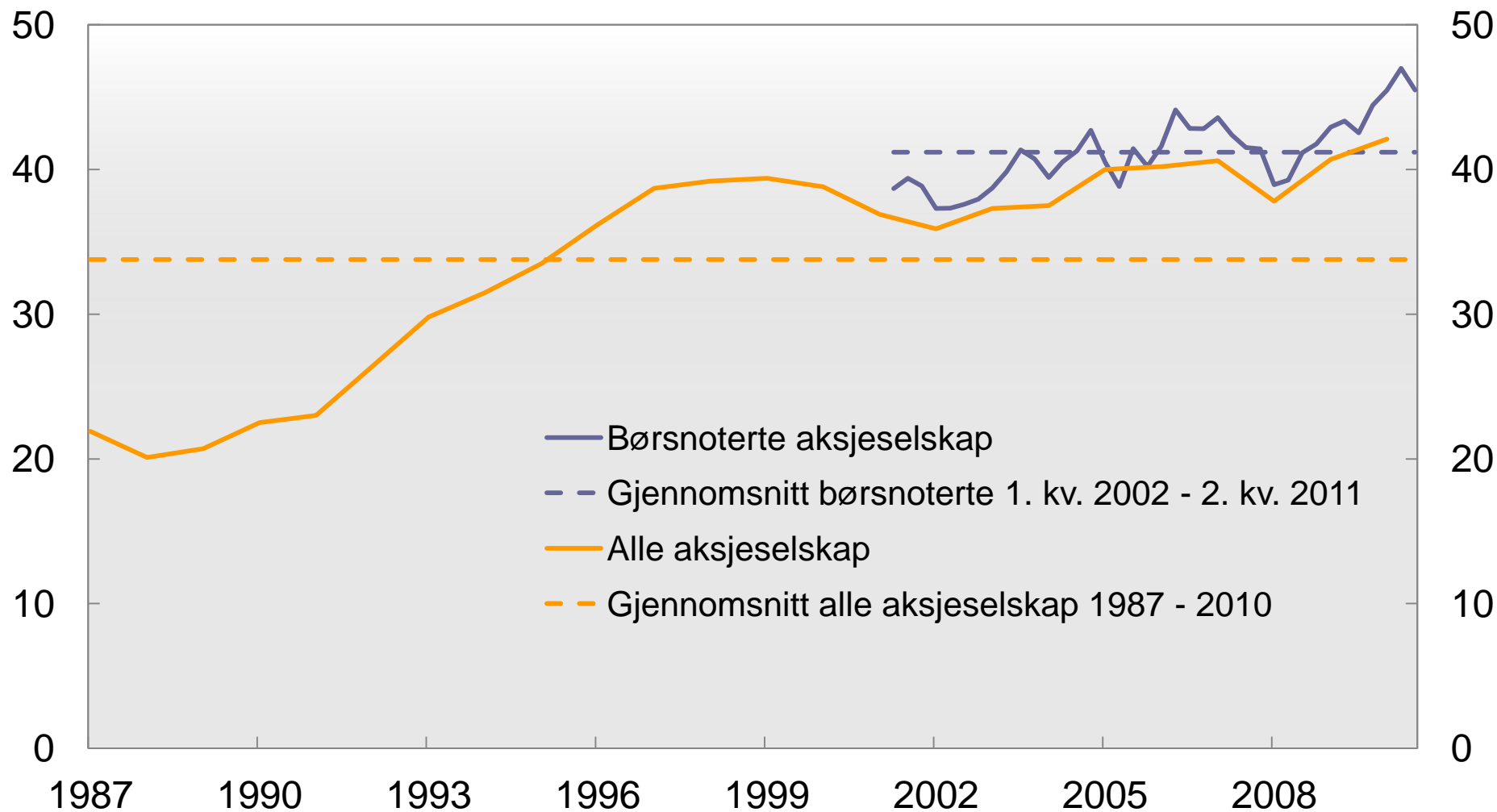
1) Indeksen går fra -5 til +5, der -5 indikerer stort fall mens +5 indikerer kraftig vekst
 Kilde: Norges Banks regionale nettverk

Figur 1.40 Tolvmånedersvekst i innenlandsk gjeld (K2) og samlet gjeld (K3) til ikke-finansielle foretak. Fastlands-Norge. Prosent. Månedstall.
Januar 2002 – september 2011

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 1.41 Egenkapitalandel for børsnoterte aksjeselskap¹⁾ og samtlige norske aksjeselskap²⁾. Kvartalstall for børsnoterte, årstall for øvrige. Prosent.
2002 – 2011

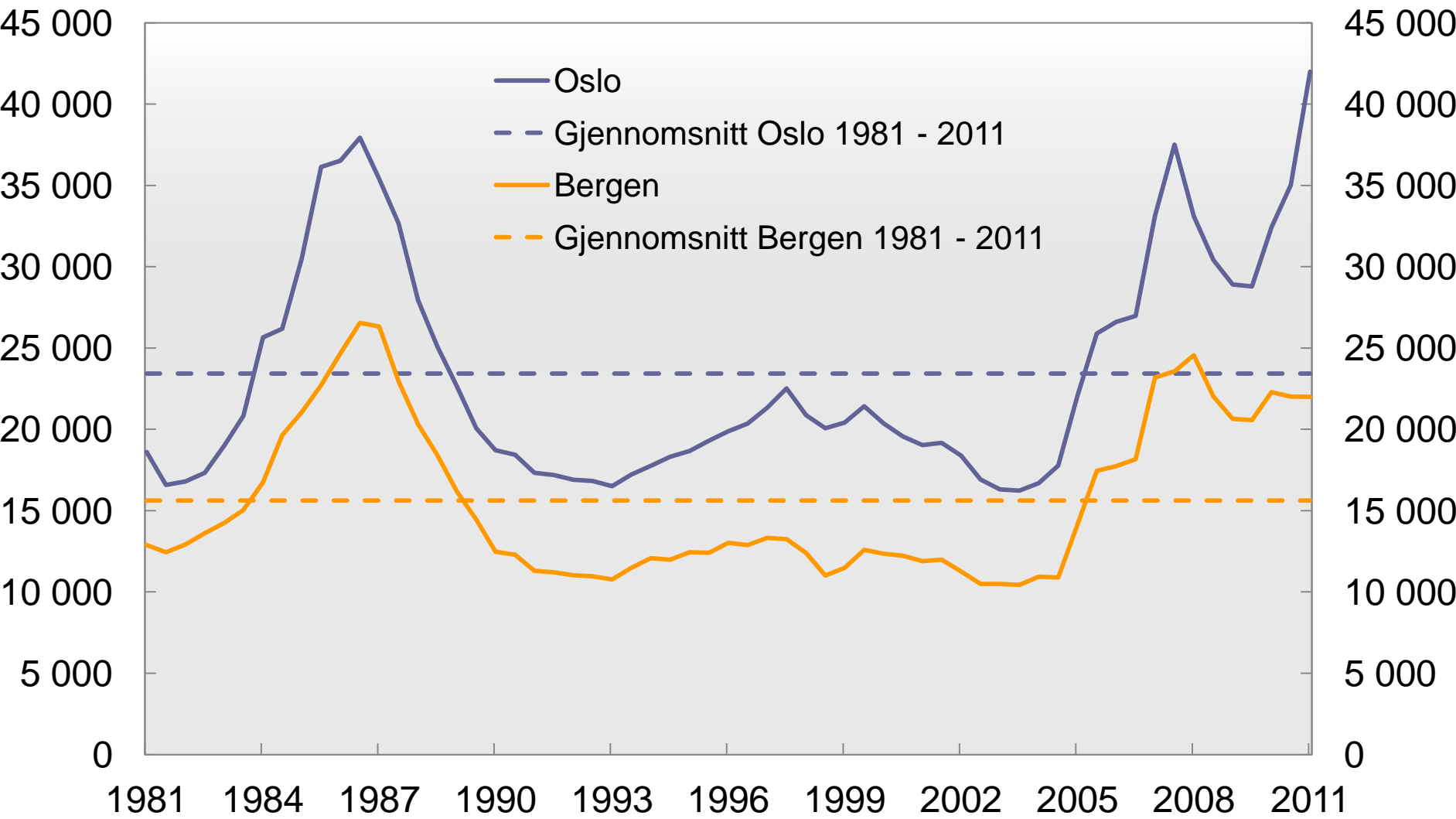

1) Ikke-finansielle børsnoterte selskaper (ekskl. Statoil)

2) Offentlig forvaltning, finans og utvinning av naturressurser inngår ikke i utvalget

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 1.42 Reelle salgspriser¹⁾ for kontorlokaler i Oslo og Bergen.²⁾ Kroner per kvadratmeter. Halvårstall. Juni 1981 – juni 2011

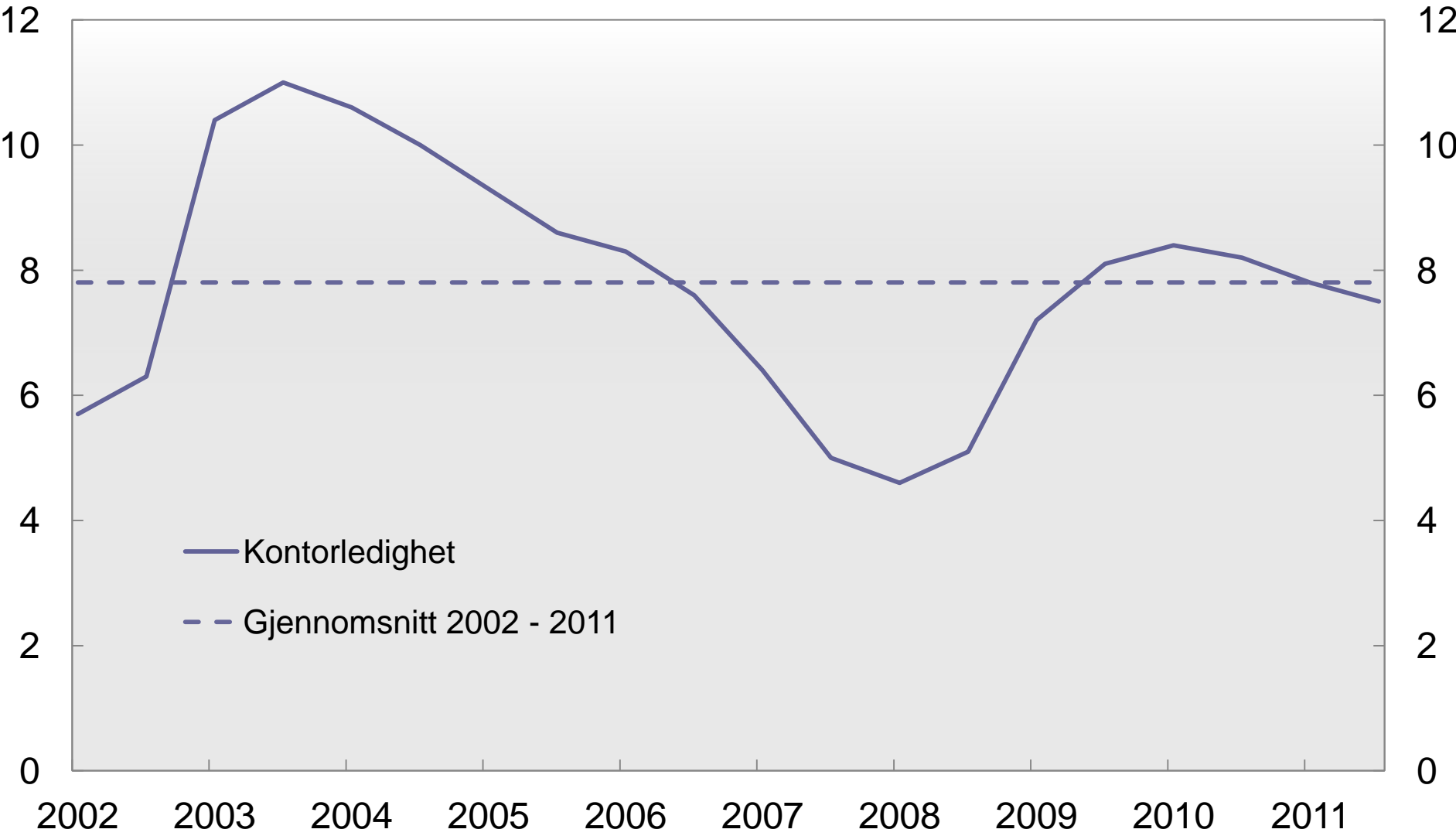

1) Deflatert med KPI

2) Gjennomsnittsverdi for sentrale kontorbygg av god standard i Oslo- og Bergensområdet

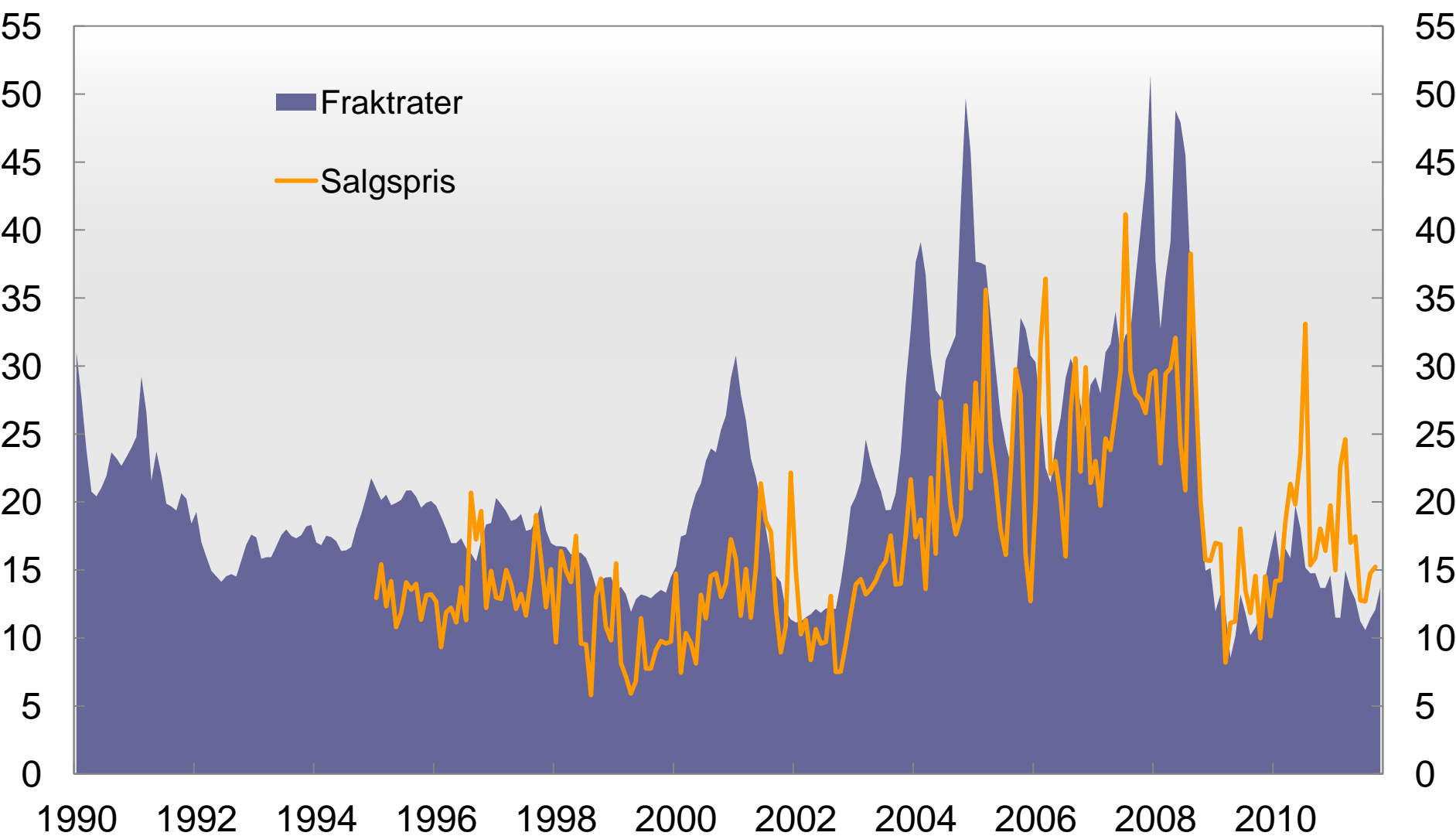
Kilder: OPAK, Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 1.43 Kontorledighet¹⁾ i Oslo, Asker og Bærum. Prosent av totalt antall kvadratmeter. Halvårstall. Mars 2002 – september 2011

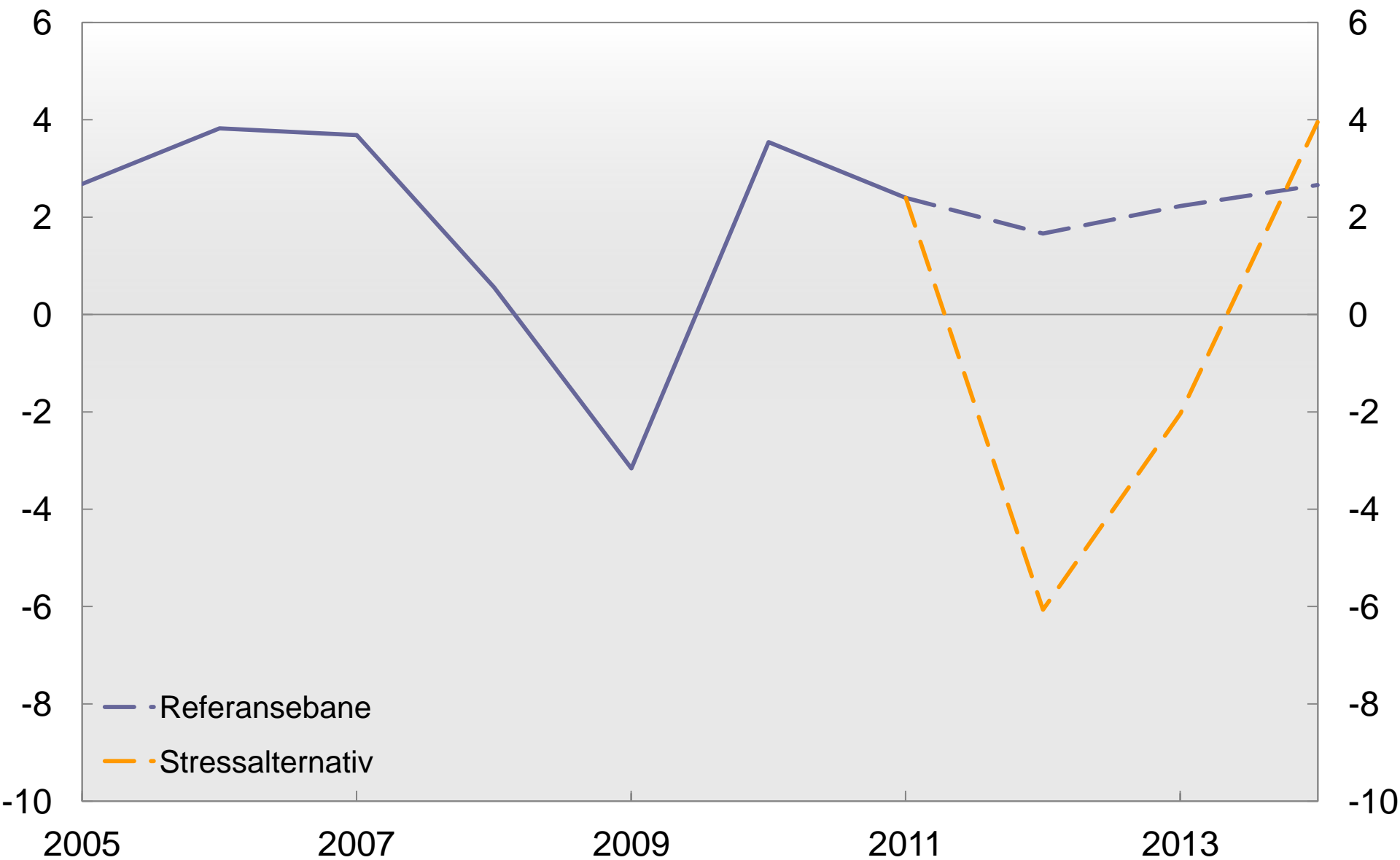
1) DNBs definisjon av kontorledighet omfatter både direkte utleie og fremleie, samt arealer som vil være klare for nye leietakere i løpet av de neste 12 månedene
Kilde: DNB Næringsmegling

Figur 1.44 Reelle fraktrater (Clarksea-indeksen)¹⁾ og reelle salgspriser på skip. Henholdsvis i tusen dollar per dag og millioner dollar. Månedstall. Januar 1990 – oktober 2011

1) Vektet snitt for inntjening i tank, tørrbulk, container og gass. Deflatert med amerikansk KPI
Kilde: Clarkson Research Services Ltd

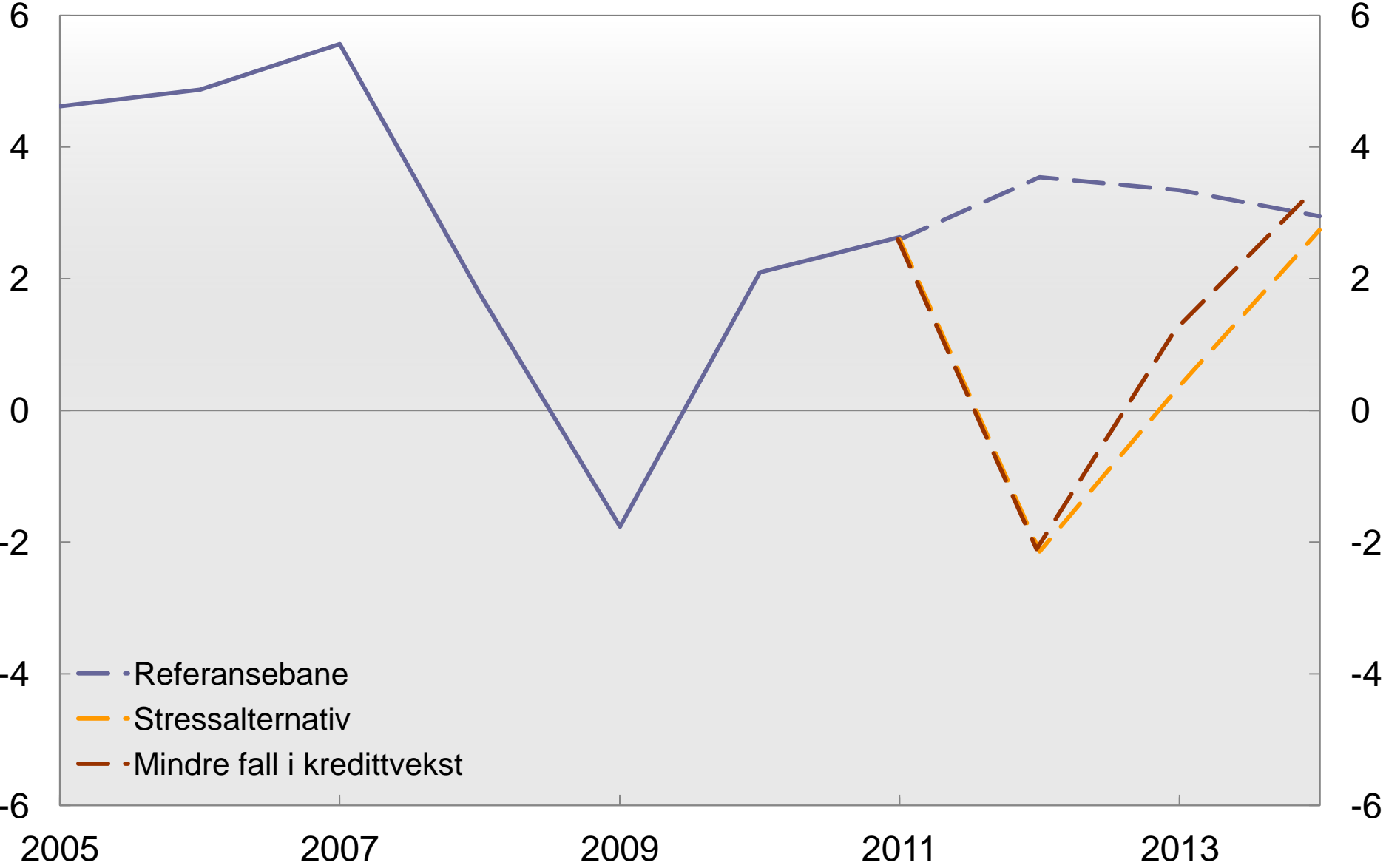
Figur 2.1 BNP for handelspartnere. Årlig volumvekst. Prosent. Årstall.
2005 – 2014¹⁾

1) Fremskrivinger for 2011 – 2014

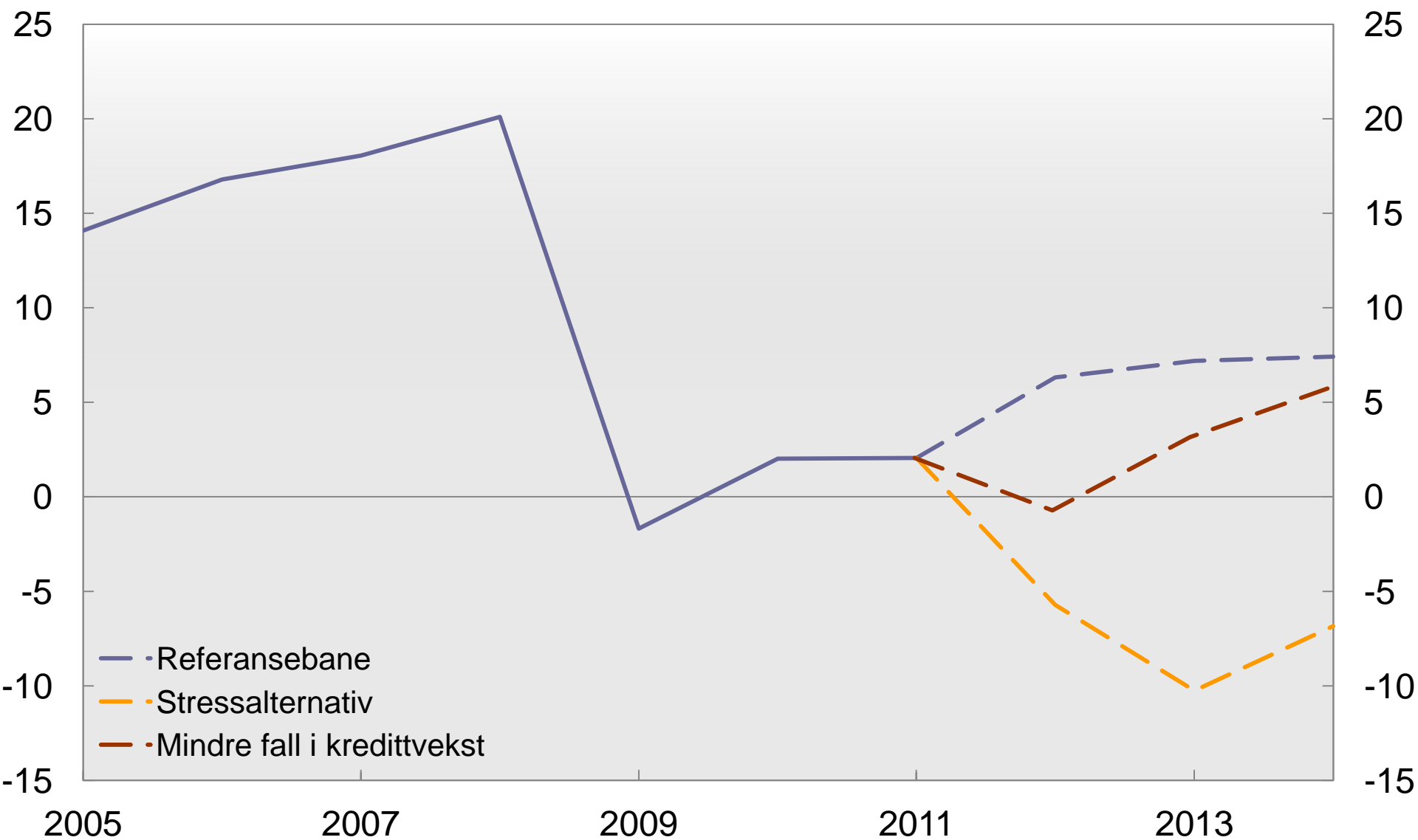
Kilder: Statistisk sentralbyrå, IMF, Thomson Reuters og Norges Bank

Figur 2.2 BNP for Fastlands-Norge. Årlig volumvekst. Prosent. Årstall. 2005 – 2014¹⁾

1) Fremskrivinger for 2011 – 2014
Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 2.3 Kredittvekst til foretak (K3). Årlig vekst¹⁾. Prosent. Årstall.
2005 – 2014²⁾

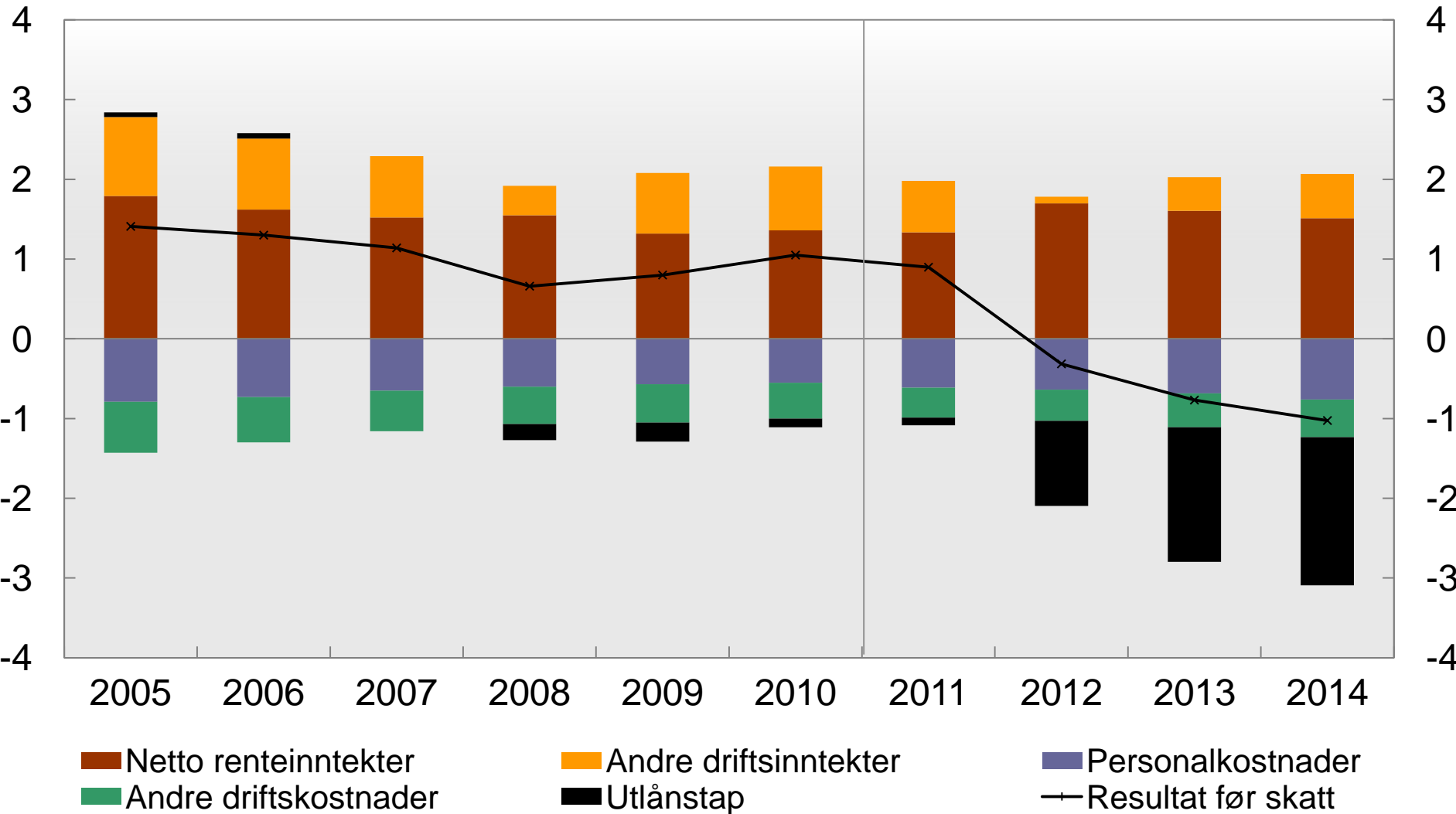

1) Endring i beholdning målt ved utgangen av året

2) Fremskrivninger for 2011 – 2014

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 2.4 Bankenes¹⁾ resultater før skatt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Stressalternativ. Prosent. Årstall. 2005 – 2014²⁾

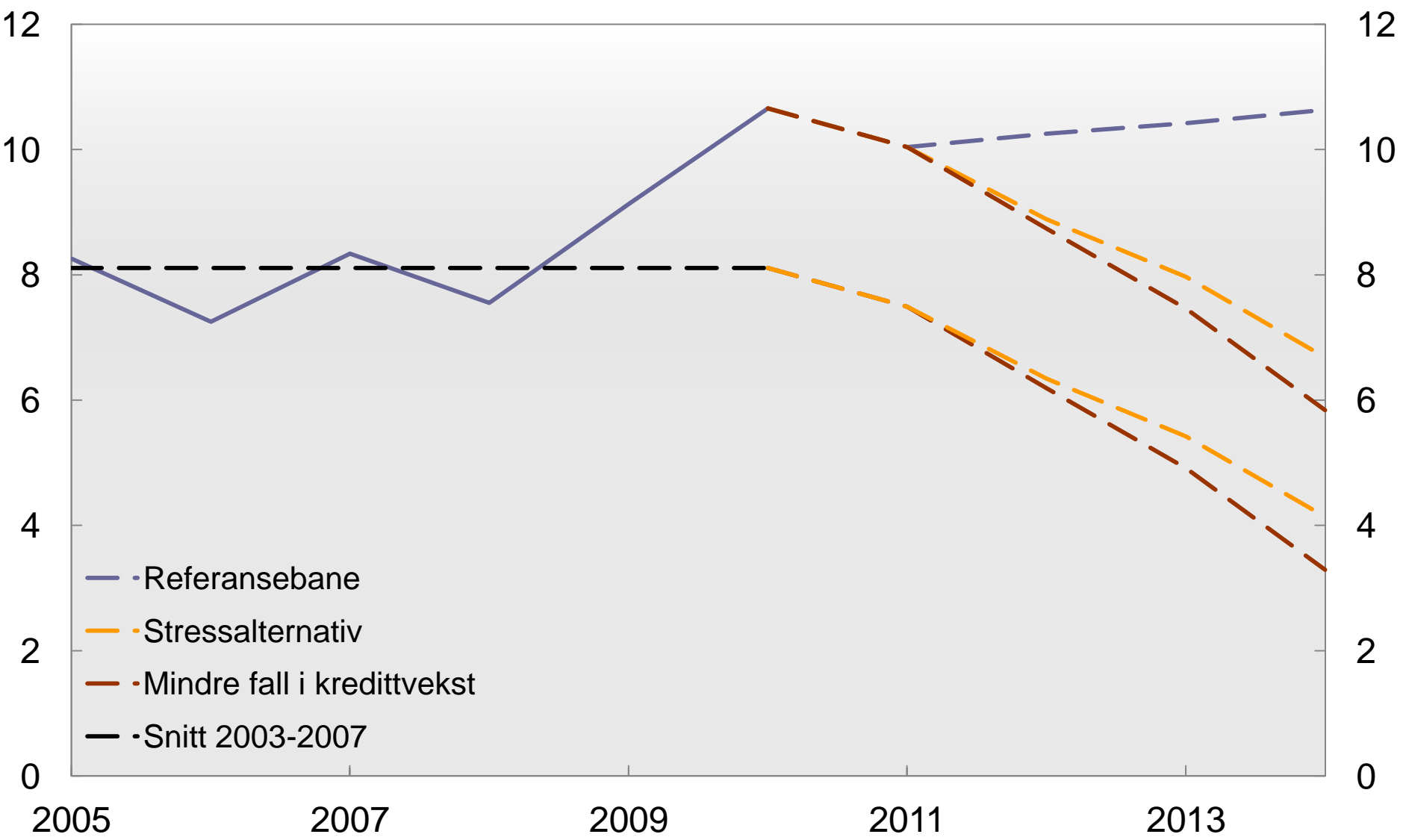

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

2) Fremskrivinger for 2011 – 2014 for DNB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 2.5 Bankenes¹⁾ kjernekapitaldekning. Prosent. Årstall. 2005 – 2014²⁾

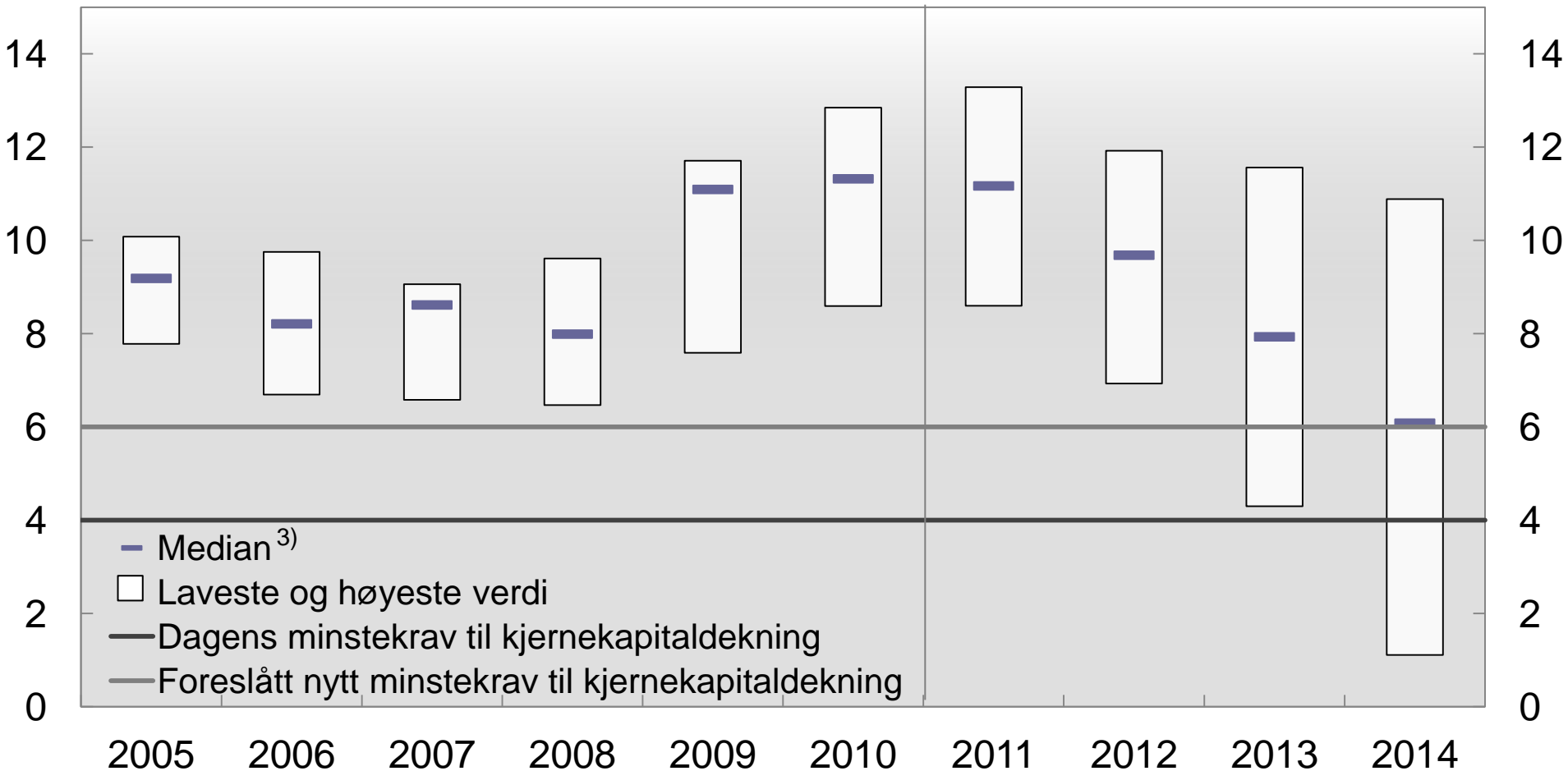

1) DNB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

2) Fremskrivinger for 2011 – 2014

Kilder: Finanstilsynet og Norges Bank

Figur 2.6 Bankenes¹⁾ kjernekapitaldekning med mindre fall i kredittvekst.
 Prosent. Årstall. 2005 – 2014²⁾

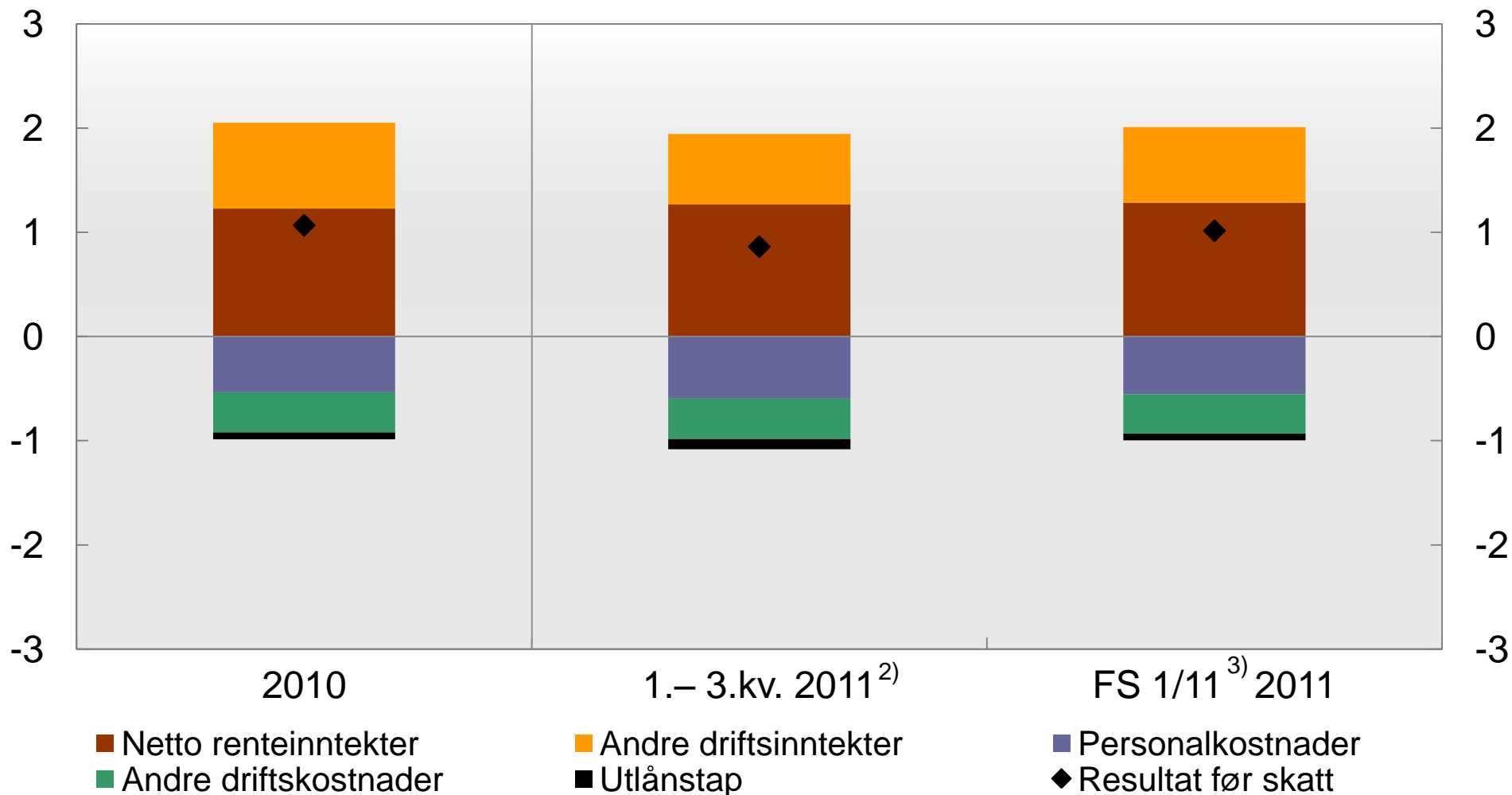
1) DNB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

2) Fremskrivinger for 2011 – 2014

3) Median er her definert som den midterste banken. Halvparten av bankene har lavere kjernekapitaldekning enn medianbanken

Kilder: Finanstilsynet og Norges Bank

Figur 1 Bankenes¹⁾ resultater før skatt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Prosent. Årstall. 2010 – 2011. 1. kv. – 3. kv. 2011

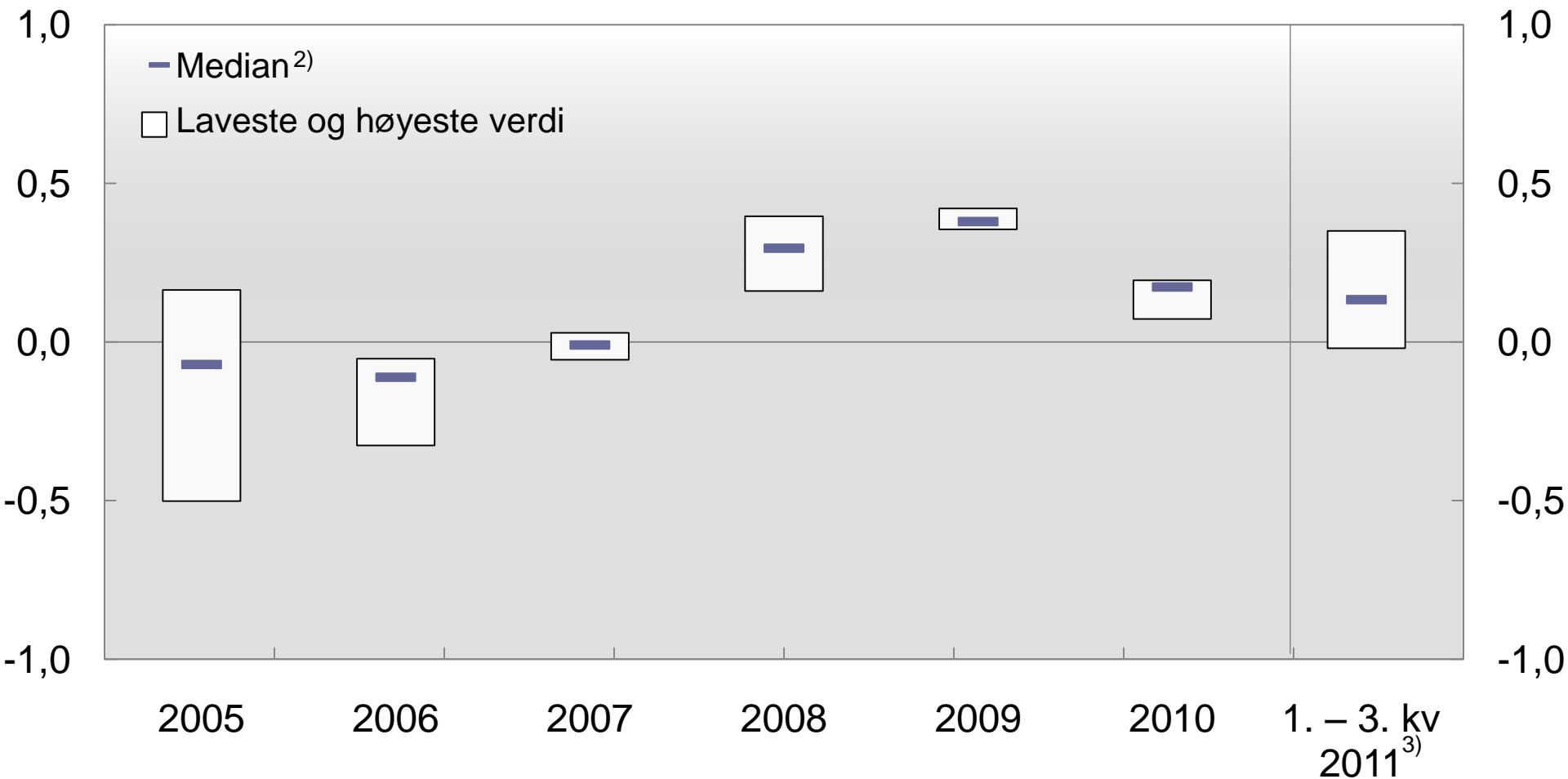
1) DNB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

2) Annualisert

3) Referansebane i *Finansiell stabilitet 1/2011*

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 2 Bankenes¹⁾ utlånstap som andel av brutto utlån. Prosent.
Årstall. 2005 – 2010. 1. kv. – 3. kv. 2011

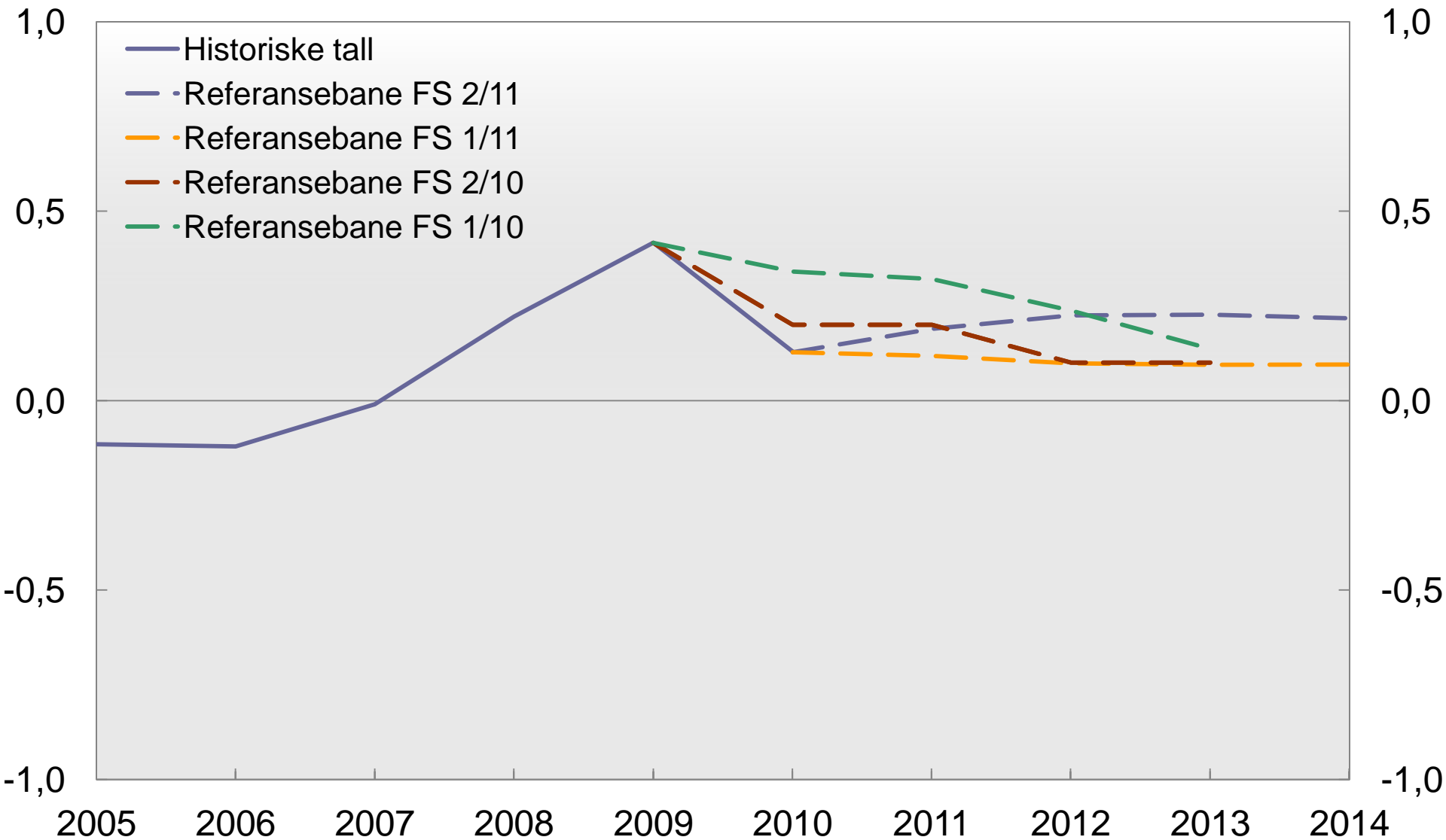
1) DNB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

2) Median er her definert som den midterste banken. Halvparten av bankene har lavere utlånstap enn medianbanken

3) Annualisert

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

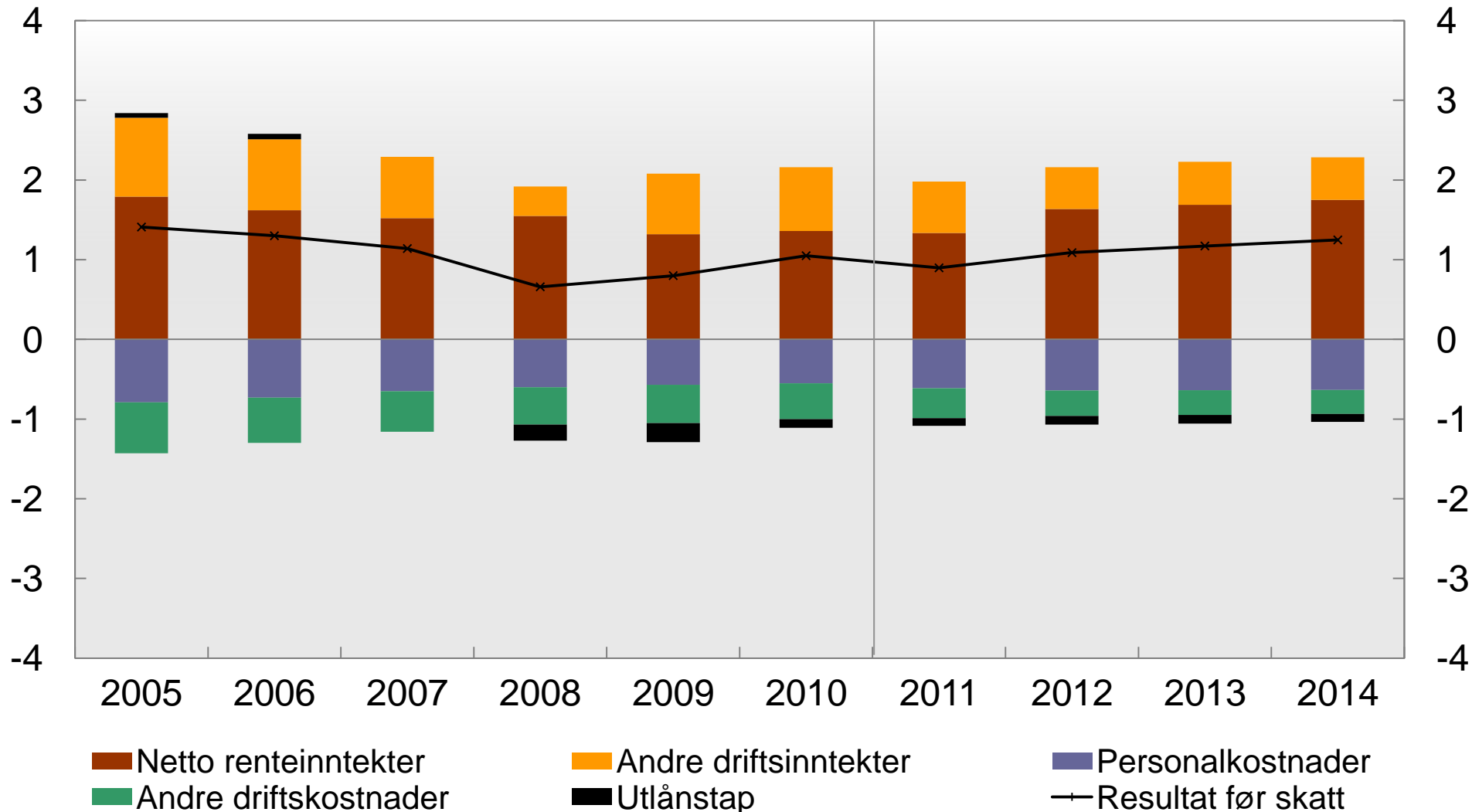
Figur 3 Bankenes¹⁾ utlånstap i referansebanene. Prosent av brutto utlån.
Årstall. 2005 – 2014

1) DNB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank

Figur 4 Bankenes¹⁾ resultater før skatt i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital. Referansebane. Prosent. Årstall. 2005 – 2014²⁾

1) Alle banker med unntak av utenlandske filialer i Norge

2) Fremskrivinger for 2011 – 2014 for DnB Bank, Nordea Bank Norge, SpareBank 1 SR-Bank, Sparebanken Vest, SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 Nord-Norge

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank